

ŠOLSKA KNJIŽNICA

Poština plačana pri pošti 1102 Ljubljana.

30 LET

1-2

LETNIK 30 •
2021 • ISSN
0353-8958

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

Nesočasno učenje

Učitelj učencem ustvari učno okolje, v katerem lahko učenci delajo v svojem tempu in imajo dovolj časa za učenje.

Sočasno učenje

Učitelji in učenci se srečujejo na daljavo v realnem času v videokonferenčnih sobah ali spletnih klepetalnicah.

Usmeritve učiteljem za izobraževanje na daljavo

Manj je več

Učenci bodo za učenje doma zaradi različnih dejavnikov verjetno porabili več časa kot v šoli, zato bodite stvarni in sebi in učencem določite prioritete (prednostne naloge).

Eksplícitna navodila

Podajte natančna navodila in opredelite časovni okvir za dokončanje nalog in drugih učnih opravil.

Natančno opredelite pričakovanja

Natančno opredelite, kaj naloga zahteva, in določite vsebino, obliko, dolžino itd. pričakovanega odziva oz. izdelka (na primer: pripravite dve minuti zvočni posnetek in pri tem upoštevajte navodila v spodnjih točkah).

Bodite empatični

Določite razumne obremenitve, omogočite učencem, da uravnotežijo delo s povezavo in brez nje in da sodelujejo z drugimi učenci.

Stalna in dosledna komunikacija

Vsa navodila in naloge oz. učna opravila posredujte preko dogovorjenega spletnega okolja.

Bodite dosegljivi v »uradnih urah«

V dogovorjenih »uradnih urah« bodite na voljo za podporo, vprašanja ali pojasnila preko dogovorjenega spletnega okolja in komunikacijskih kanalov. Kar ni nujno, lahko počaka do »uradnih ur«.

Spodbujajte odzive učencev

Omogočite učencem, da sporočajo o svojih obremenitvah, čustvih, željah, individualnih učnih potrebah in učnem tempu.

Spodbujajte utrjevanje in razširjanje znanja

Izberite večpredstavostna gradiva, ki jih vi in učenci primerno obvladate ter podpirajo pomnjenje. Z digitalnimi orodji ustvarite interaktivne učne enote.

Opredelite cilje učnih enot

Izberite večpredstavostna gradiva, ki spodbujajo pridobivanje in utrjevanje znanja. Z digitalnimi orodji ustvarite interaktivne učne enote. Uporabljajte orodja, ki jih vi in učenci ustrezno obvladate.

Nerealna pričakovanja

Za vsak dan pripravite »šolsko učenje« in »domače naloge« in zahtevate, da jih učenci izpolnijo v kratkem časovnem obdobju.

Nejasnost in ohlapnost

Podajanje dolgih, nejasnih pisnih navodil, ki jim je težko slediti, dodeljevanje preveč ohlapno opredeljenih nalog in drugih učnih opravil.

Preveč odprte in nedoločene naloge

Dodeljevanje preveč odprtih, premalo opredeljenih nalog in drugih učnih opravil (na primer: pripravite posnetek o Lunini, napišite sestavek na temo onesnaženja ...).

Prekomerna delovna naravnost

Določite »šolsko delo«, ki mu sledi še »domače«, ne da bi imeli v mislih učenčovo dobro počutje.

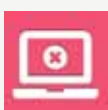
Razpršena komunikacija

Nedosledna uporaba različnih platform in orodij (npr. e-sporočila, ki jim sledijo spletna učilnica, e-Assistent ...).

Stalna pripravljenost

Na vsako elektronsko sporočilo odgovorite takoj in si ne dovolite nobenega premora.

Enak pristop za vse učence

Pri izobraževanju na daljavo učenci ne morejo izražati svojih izkušenj in učnih potreb in/ali nimajo možnosti vplivanja na učenje, naloge, učni tempo, zaradi česar so lahko preobremenjeni in vznemirjeni.

Preizkušnje novih in nepreizkušenih orodij

Preizkušnje novih in nepoznanih orodij lahko poveča verjetnost težav pri uporabi tehnologije, tako učencem kot učiteljem.

Naključne aktivnosti

Učence zaposlite z razpršenimi spletnimi dejavnostmi in ne razmišljate o ciljnih, učnih dosežkih in vrednotenju znanja.

Prevod in priredba Zavod RS za šolstvo, marec 2020

ISSN 0353-8958
ŠOLSKA KNJIŽNICA
30. letnik
številka 1-2 (108-109) 2021

uredništvo: Romana Fekonja (odgovorna urednica), Zavod RS za šolstvo; Špela Bergoč, Zavod RS za šolstvo; Alja Bratuša, Osnovna šola Polzela; Tadeja Česen Šink, Osnovna šola Frana Albrehta Kamnik; mag. Mateja Drnovšek Zvonar, Osnovna šola Ljubljana - Polje (gostujoča urednica); Metka Kostanjevec, Prva gimnazija Maribor; Biserka Lep, Zavod RS za šolstvo; mag. Nada Nedeljko, Zavod RS za šolstvo; Andreja Urbanec, Osnovna šola Orehek, Kranj; Gregor Škrli, Narodna in univerzitetna knjižnica; **urednica založbe:** Simona Vozelj; **lektura:** Valentin Logar; **prevod izvlečkov v angleščino:** Ensitra prevajanje, Brigita Vogrinec Škraba s.p.; **oblikovanje:** Studio Aleja d.o.o.; **priprava:** ABO grafika d.o.o. - zanj Igor Kogelnik; **tisk:** Para tiskarna d.o.o., Ljubljana; **naklada:** 590 izvodov; **letna naročnina** (štiri številke): 33,00 € za šole in druge ustanove, 24,75 € za individualne naročnike, 12,50 € za dijake, študente, upokojeince; 38,00 € za naročnike iz tujine. Cena posamezne številke v prosti prodaji je 11,00 €, dvojne pa 22,00 €; v cenah je vključen DDV; **ustanovitelj in**

izdajatelj: Zavod Republike Slovenije za šolstvo; **predstavnik:** dr. Vinko Logaj; **naslov uredništva:** Romana Fekonja, Zavod RS za šolstvo, OE Maribor, Trg revolucije 7, 2000 Maribor, tel. 02/320 80 65, e-pošta: revija.solskajknjiznica@zrss.si; **naročila:** Zavod RS za šolstvo - založba, Poljanska cesta 28, 1000 Ljubljana; faks: 01/300 51 99; zalozba@zrss.si. Revija je vpisana v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo, pod zaporedno številko 575.

© Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2021
Poštnina plačana pri pošti 1102 Ljubljana.
Vse pravice pridržane. Brez založnikovega pisnega dovoljenja ni dovoljeno nobenega dela te revije kakorkoli reproducirati, kopirati ali kako drugače razširjati. Ta prepoved se nanaša tako na mehanske oblike reprodukcije (fotokopiranje) kot na elektronske (snemanje ali prepisovanje na kakršenkoli pomnilniški medij).

	Mateja Drnovšek Zvonar	
	Uvodnik.....	2
STROKA IN PRAKSA	Irena Petrič	
	Obravnava domačega branja v 5. razredu s knjigo <i>Košarkar naj bo</i>	3
	Ksenija Kregar	
	Razvijanje veščin branja na OŠ Livada Velenje	9
	Marjetka Pivk	
	Vpliv branja na razvoj empatije pri učencih	14
	Mojca Mežik	
	Lov na knjigo – kako 'uloviti' bralca; medpredmetno načrtovanje in povezovanje vzgojno-izobraževalnega dela za dvig števila bralcev	22
	Polona Gajgar	
	Beri vsak dan – v družbi ali pa sam	27
	Maja Praprotnik	
	Zabavna oblika priprav na Cankarjevo tekmovanje	31
	Liljana Ladra	
	Mladi bralci in projekt Knjižne mišice	35
	Nataša Markič	
	Šolska knjižnica na daljavo	43
	Andreja Nagode Burger	
	Bomo šolski kulturni dogodek prenašali v živo?	51
	Maja Gržina Cergolj	
	Facebook: informacijska platforma za šolsko knjižnico	56
	Barbara Levstek	
	Medpredmetna povezava v neobičajnih okoliščinah – primer medpredmetne povezave KIZ in slovenščine	62
	Tina Pajnik	
	Šolska knjižnica in učenje na daljavo	67
	Simona Napast	
	COBISS+, Biblos in še kaj	76
	Sandra Svetina	
	Kulturni dan na temo avtorskih pravic v 7. razredu osnovne šole: medpredmetna povezava knjižnično informacijskega znanja in glasbene umetnosti	83
ODMEVI	Tadeja Česen Šink	
	Šolska knjižničarka Marta Grkman Repolusk prejela priznanje Občine Kamnik za leto 2020	94
	Andreja Urbanc	
	Simpozij društva Bralna značka	95
	Tina Pajnik	
	Branje v tujem jeziku s knjižnicami Ladybird	96
S KNJIŽNIH POLIC	Judit Zagorec-Csuka	
	Narodnostno knjižničarstvo v Pomurju	97

UVODNIK

Mag. Mateja Drnovšek Zvonar

Drage bralke in bralci,

ko pišem tale uvodnik in se ozrem skozi okno, vidim popolnoma jasno nebo. Prišla je pomlad in z njo prvi pravi sončni žarki, ki prijetno božajo naša lica. Na zunaj je vse videti tako mirno, spokojno in preprosto. A kako zelo daleč je to od resnice. Ne poznam nikogar, ki se ga preteklo leto dni ni dotaknilo tako ali drugače. Trenutno smo ob poslušanju dnevnih poročil že kar otopeli. Veliko ljudi še vedno živi v krču in strahu pred boleznijo ali zaradi strogih omejitvenih ukrepov. Kdo ima prav in kdo ne? Kateri ukrepi bi bolj pomagali? Nihče ne more vedeti. Univerzalne resnice in načina reševanja trenutnih razmer pač ni. Na koga se torej zanesti, na koga se obrniti, ko se ti pojavijo vprašanja, dvomi?

Ob začetku prvega vala epidemije je celoten svet obstal. Prilagoditi se je bilo treba novi realnosti, novim razmeram. Z danes na jutri smo bili postavljeni pred dejstvo, da delo poteka na daljavo. Če smo v prvem valu še nekoliko tipali teren in se odločili, da najprej uredimo stare dolgove, ki so se nam nabrali, ker smo bili preveč vpeti v vsako dejavnost na šoli, so se je v drugem valu toliko bolj pokazale naša ustvarjalnost, iznajdljivost, želja priti naproti učencem in učiteljem. Šolski knjižničarji smo dan za dnem s svojim delom dokazovali, kaj vse je mogoče postoriti tudi na daljavo.

Učenci so zdaj že dva meseca ponovno v šolskih klopeh. Zdi se, kot da nikoli niso odšli, a vendar so vmes minili kar štirje meseci. Vrnili so se v šolo, kjer morajo obvezno razkuževati roke in nositi maske. Nekateri so med nepričakovano odsotnostjo iz šolskih prostorov začeli bolj posegati po knjigah, ker jih je tehnologija začela dolgočasiti, drugi so se od knjig še bolj oddaljili. Na določenih šolah velikost šolske knjižnice omogoča njeno obiskovanje, drugje se knjižničarke in knjižničarji podajate od razreda do razreda in učencem prinašate knjige. Vsak se je znašel na način, na katerega najlažje rešuje trenutni položaj. Še preden pa se bomo, vsaj približno, zopet vpeljali v stare tirnice, se nam obeta tretji val.

Edino zanesljivo dejstvo je, da ne vemo, kaj naj pričakujemo jutri. A ljudje smo zelo prilagodljiva bitja, kar se je za resnično izkazalo tudi oziroma še posebej pri šolskih knjižničarjih. Kar koli bo prinesel jutrišnji dan, zanesljivo vem, da boste šolski knjižničarji temu kos. Vse to je razvidno že iz številnih prispevkov, ki jih lahko preberete v reviji Šolska knjižnica. V prvem delu revije lahko najdete številne ideje za čas, ko pouk poteka na šoli, v drugem delu pa so prispevki, ki prikazujejo, kako je mogoče seči do učencev tudi na daljavo, z njimi ohranjati stik in jim tako omogočiti, da ostanejo povezani s šolsko knjižnico. V dvojni številki se v prvem delu dotaknemo obravnave domačega branja, razvijanja bralnih veščin, vpliva branja na empatijo otrok, iskanja novih načinov, kako pridobiti bralce, in priprav na Cankarjevo tekmovanje. V drugem delu revije pa preberite prispevke, ki so nastali v času prvega vala epidemije in prikazujejo prve utrinke dela šolskih knjižničarjev na daljavo.

V drugo obdobje dela na daljavo smo tudi šolski knjižničarji stopili bolj pripravljeni in polni zamisli, kako ohranjati stik med učenci in šolsko knjižnico. Nastali so tudi odlični prispevki, ki jih bomo objavili v naslednji številki.

Če se vrnemo na mojo prvo misel: na koga se obrniti, ko se ti pojavijo vprašanja ali dvomi. Preprosto. Spomnite se na svoje kolege šolske knjižničarke oziroma knjižničarje. Drug drugemu smo lahko v veliko pomoč in navdih. Ideje in zamisli lahko črpate tudi iz prispevkov v reviji Šolska knjižnica. Mogoče se vam porodi izvrstna zamisel, kako bi samo delček nečesa, kar ste prebrali, nadgradili, preoblikovali, ali pa se vam bo ob branju utrnila povsem nova ideja. Udejanjite jo, dokumentirajte, zapišite in jo pošljite na naslov naše revije ter tako postanite tudi vi vir navdiha preostalim šolskim knjižničarjem. ●

Obravnava domačega branja v 5. razredu s knjigo *Košarkar naj bo*

Discussion of Required Reading in the 5th Grade with the Book *Košarkar naj bo*

Irena Petrič

Izvleček

V prispevku je opisan primer obravnave domačega branja v 5. razredu v sklopu medpredmetnega pouka in dneva dejavnosti. Prikazano je, kako smo se učiteljice lotile domačega branja, kakšna navodila so bila pripravljena za petošolce in kako smo povezali pouk ter branje s šolsko knjižnico. Zelo dobrodošla je bila povezava knjige in filma, saj so učenci najprej prebrali knjigo, nato pa so si ogledali tudi film.

Ključne besede:

slovenščina, domače branje, pouk, knjižnica, KIZ, motivacija, dan dejavnosti

UDK 027.8:028.5

Keywords:

Slovenian Language, required reading, lessons, library, Library and Information Knowledge, motivation, activity day

Abstract

The article describes an example of discussing the required reading in the 5th grade. It shows how to implement an organized form of required reading during cross-curricular lessons and an activity day. The article describes an example of how teachers tackled required reading, the instructions that were prepared for fifth graders, and how lessons and reading were connected with the school library. The book-film connection was very welcome, as the pupils first read the book and then watched the film.

UVOD

V življenju se tako rekoč na vsakem koraku srečujemo z branjem. Marsikomu je branje samoumevno, zato se največkrat niti ne zavemo njegove pomembnosti. A ob tem ne smemo pozabiti, da je branje izjemno pomembno, saj krepi zmožnost sporazumevanja, komunikacije. Tega dejstva se zavedamo strokovni delavci v vzgoji in izobraževanju, saj mlade začnemo učiti črk in začetnega branja še pred vstopom v šolo. Učitelji se zavedamo dejstva, da se z branjem nekaj naučimo, pridobimo si nove podatke in informacije, zato je branje pomembno tudi pri učenju in učni uspešnosti. Dobro branje omogoča tudi uspešno učenje.

Iz leta v leto bolj opažam, da večina učencev vse manj bere, še posebej knjig (za bralno značko, prosti čas itd.). Če pa že berejo, je motivacija pogojena z nagrado (ocena, igrača, darilo staršev ipd.). Takšna oblika motivacije oz. nagrajevanja ne zagotavlja dolgotrajnega učinka, zato je pomembno, da učenci dojamajo pravi pomen branja knjig in začnejo uživati v branju zaradi lastnega interesa ter radovednosti. Za spodbujanje branja smo poleg družine zelo odgovorni tudi zaposleni v vzgoji in izobraževanju, ki s svojim zgledom in usmeritvami navdušimo učence za branje. Z branjem posameznik krepi bralne navade, bogati besedišče in razširja splošno razgledanost (razvija svoj um, domišljijo in intelektualno širino). Ob vsem naštetem pa je zelo pomembna bralna motivacija. Kaj pa pravzaprav je bralna motivacija? Poznamo več definicij, vendar se sama strinjam, da »bralno motivacijo pojmuje kot nadpomenko za različne motivacijske dejavnike, ki človeka spodbujajo k branju, dajejo bralnemu procesu smisel in tako pomagajo posamezniku, da vztraja do cilja in si želi bralno izkušnjo še ponoviti« (Pečjak, Gradišar, 2002, str. 51). Torej lahko rečemo, da bralna motivacija nastane kot posledica radovednosti ali želje po doseganju bralnih rezultatov.

V prispevku bom opisala primer domačega branja v 5. razredu, kjer vsako šolsko leto, glede na generacijo, prilagodimo vsebine, podajanje snovi ter preverjanje tako, da bi čim več učencev navdušili za branje. Domače branje je obvezni in sestavni del književne vzgoje pri pouku slovenščine ter pomembno

sredstvo za obravnavo literature ter razvijanja bralne sposobnosti. »Učenci in učenke doma v posameznem šolskem letu preberejo najmanj tri čim bolj raznovrstna književna besedila« (Učni, 2018, str. 72), zato je bila v tem šolskem letu ena izmed treh načrtovanih knjig za domače branje tudi knjiga Primoža Suhodolčana Košarkar naj bo. In glede na generacijo smo se s sodelavkami odločile, da temu domačemu branju namenimo tudi dan dejavnosti (kulturni dan). »Dnevi dejavnosti so tisti del obveznega programa osnovne šole, ki medpredmetno povezujejo discipline in predmetna področja, vključena v predmetnik osnovne šole. Dnevi dejavnosti potekajo po letnem delovnem načrtu šole (šolski kurikulum), ki določa njihovo vsebino in organizacijsko izvedbo. Cilji dni dejavnosti so omogočiti učenkam in učencem utrjevanje in povezovanje znanja, pridobljenega pri posameznih predmetih in predmetnih področjih, uporabljanje tega znanja in njegovo nadgrajevanje s praktičnim učenjem v kontekstu medsebojnega sodelovanja in odzivanja na aktualne dogodke v ožjem in širšem družbenem okolju.« (Dnevi, 1998, str. 1) Več pa v nadaljevanju prispevka.

POUK, DAN DEJAVNOSTI IN DOMAČE BRANJE

Učenje je »spreminjanje dejavnosti pod vplivom izkušenj z razmeroma trajnim učinkom. Ne zajema samo šolskega učenja in poklicnega usposabljanja, temveč mnogo več – tudi nastajanje čustev, pridobivanje interesov in stališč.« (Musek, 2001, str. 134) Čisto vsak učenec se ne uči rad, ne bere in zato nam strokovnim delavcem v šoli predstavlja izziv. Z dobrim zgledom, različnimi pristopi in načini motivacije ga je treba spodbuditi za branje in učenje. Tokrat smo se s sodelavkami odločile, da bodo učenci najprej organizirano (za eno šolsko uro) obiskali šolsko knjižnico, si izposodili knjigo za domače branje, jo prebrali (samostojno doma¹), s pomočjo predloge pripravili slovar nenavadnih besed in besednih zvez iz knjige (domača naloga) ter nato opremljeni z znanjem in gradivi prišli na kulturni dan. V sklopu kulturnega dne pa si bodo

1 Glede na cilje v učnem načrtu za slovenščino mora petošolec že tekoče brati in brati z razumevanjem.

Dnevi dejavnosti so tisti del obveznega programa osnovne šole, ki medpredmetno povezujejo discipline in predmetna področja, vključena v predmetnik osnovne šole.

V vseh devetih letih šolanja se sodelavci skupaj na naši šoli trudimo, da bi z različnimi tehnikami, metodami, dejavnostmi in poukom učence navdušili ter izurili za samostojno branje, učenje in uporabo knjižnice.

ogledali tudi istoimenski film ter nato nadaljevali z delom. Zato je pri načrtovanju pouka in dnevov dejavnosti pomembno, da glede na učno temo oz. učni sklop natančno pripravimo ter zapišemo funkcionalne in izobraževalne cilje, izberemo in določimo učne oblike in učne metode, učila in učne pripomočke ter zapišemo medpredmetne povezave (če so možne). V nadaljevanju bom natančneje predstavila vse elemente načrta in priprave.

Funkcionalni in izobraževalni cilji: Učenci berejo književno besedilo. Avtorja književnega besedila ločijo od pripovedovalca, kar pokažejo tako, da povedo, kdo je književno besedilo napisal in kdo ga pripoveduje. Ugotavljajo, o čem govori književno besedilo – tema. Sprejemajo in razumejo dogajanje, povezano v trden vzročno-posledični sistem. Sestavljajo čutno-domišljisko predstavo književnih oseb. Obnovijo oz. povzamejo bistvene dogodke. Zaznavajo tudi perspektivo tistih književnih oseb, ki jim glede na mišljenje, čustvovanje in ravnanje niso blizu. Prepoznavajo temeljne značilnosti posameznih medijev, posamezne primere predstav primerjajo s književnim besedilom, doživljanje, razumevanje in vrednotenje filma izražajo govorno, pisno. Razlikujejo glavne in stranske književne osebe. Pri književni osebi opazujejo več značajskih lastnosti. Opazujejo perspektivi glavne in najmanj še ene stranske književne osebe ter ju primerjajo. Pri književni osebi opazujejo več značajskih lastnosti. Zaznavajo rabo neknižnih prvin v besedilu in jo povezujejo z značajem in drugimi značilnostmi književnih oseb.

Učne oblike: frontalna, skupinska, dvojice

Učne metode: metoda pogovora, metoda dela z besedilom, metoda pisnega izdelka, verbalno-tekstualna metoda (razlaga, pogovor, pripovedovanje, poslušanje, poročanje, grafično delo, branje, pisanje, opazovanje)

Učila in učni pripomočki (IKT, literatura, priloge): knjiga Košarkar naj bo, i-tabla, film Košarkar naj bo

Medpredmetne povezave: slovenščina, šport, neobvezni izbirni predmet, likovna umetnost in knjižnično informacijsko znanje (dalje KIZ) v šolski knjižnici

Učenci so pri uvodni uri slovenščine dobili navodila in datum, do katerega je bilo treba prebrati knjige za domače branje (že od začetka šolskega leta je bil razpored objavljen tudi na oglasni deski v razredu ter v posebni mapi domačega branja v šolski knjižnici in v spletni učilnici).

Na vrsto je prišel pouk v knjižnici, ki ga vsakoletno (pred začetkom novega šolskega leta) učiteljice načrtujemo in uskladimo s knjižničarjem Gregorjem Škrljem (glede na možnosti za načrtovanje pouka v knjižnici), saj ima knjižničar izdelan okvirni načrt, ki se vsako leto prilagodi (vsebinsko, tematsko, predmetno). V vseh devetih letih šolanja se sodelavci skupaj na naši šoli trudimo, da bi z različnimi tehnikami, metodami, dejavnostmi in poukom učence navdušili ter izurili za samostojno branje, učenje in uporabo knjižnice. Ob tem so pomembne vsebine KIZ, ki »zajemajo vse prvine informacijske pismenosti s poudarkom na uporabi knjižnice in z njeno pomočjo dosegljivih informacij« (Sušec, 2005, str. 5).

POUK V KNJIŽNICI

Šolski knjižničar v sodelovanju z učiteljicami ter drugimi strokovnimi delavci izvaja ure KIZ, temelječe na didaktičnih in metodičnih priporočilih programa za knjižnično informacijska znanja (2005), tako da predlaga cilje, metode, kako naučiti ter navdušiti učence. Izdelan ima pregled in načrt, kako učenci pridobivajo nova znanja, ponavljajo že pridobljena znanja ter postajajo vsakič bolj samostojni uporabniki šolske knjižnice. Pred leti smo pri obravnavanju književnosti tiskano knjigo dopolnjevali z videoposnetki (razred je prišel v knjižnico, kjer so se seznanili s tiskano knjigo ter si s pomočjo videopredvajalnika ogledali ali odlomek ali celoten video (pretekli primeri: Sreča na vrvcici; Dvojne počitnice; Kekec; Poletje v školjki itd.). Tako smo želeli učence dodatno motivirati za branje. Kot se je izkazalo, so se nekateri odločili prebrati knjigo in jo primerjati z videoposnetkom, nekateri so si najprej ogledali video in so za primerjavo prebrali knjigo, nekaj pa je bilo takšnih, ki jih zastavljena motivacija preprosto ni pritegnila.

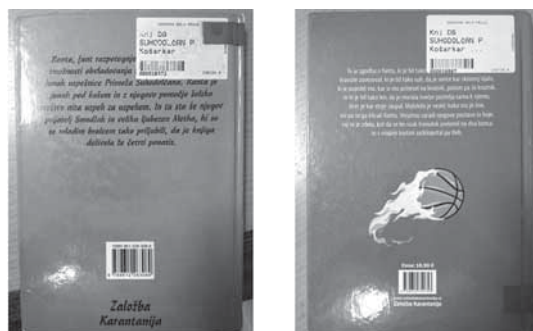
V šolski knjižnici je knjižničar že pred leti pripravil in opremil posebne police za gradivo domačega branja (na nalepki je za postavitev namenjena kratica DB ter na hrbtu vsake knjige zelena oznaka – nalepka). Tako imajo učenci od 3. do 9. razreda na enem mestu zbrane vse knjige za domače branje. Za ta način ureditve in dostopa do knjig za domače branje se je odločil, ko je ugotovil, da imajo učenci preveč obsežen predmetnik in vsakodnevno polne urnike ter nekako nimajo časa brskati med policami za pravimi knjigami. Tako enostavneje in hitreje najdejo knjige za domače branje, saj so na enem mestu ter enotno označene. Učenci jih lahko poiščejo tudi v sistemu COBISS+, kjer jih lahko tudi rezervirajo. Sezname se vsako leto osvežijo, nato so objavljeni tudi na posebnem mestu v knjižnici ter na spletni strani in v spletni učilnici.

Ko se učenci posedejo za čitalniške mize (vnaprej določen sedežni red), jim knjižničar najprej pokaže različne izdaje knjige (pona-

Slika 1: Pogled posebnih polic z gradivom za domače branje, ki jih knjižničar pripravi za vsako šolsko leto. Knjige imajo posebno zeleno nalepko na hrbtu (da jih učenci hitreje opazijo, če se založijo kje drugje v knjižnici).

tisi po letih). Ob tem razloži, da je vsebina besedila ista, razlikuje se le število strani, in sicer zaradi ilustracij, ki so v novejših izdajah drugače razporejene ali tudi dodane. Učenci so sodelovali z vprašanji ter pripovedovanjem in pravnimi trditvami, saj že več let uporabljajo knjige za domače branje in so seznanjeni s policami ter oznakami. Knjižničar je pokazal tudi police v čitalnici, kjer so postavljeni različni slovarji, tudi SSKJ. S pomočjo tega slovarja bodo učenci spoznavali pomen neznanih besed na učnem listu (ko bodo prebrali knjigo) in s tem ustvarjali svoj slovar neznanih besed.

Slika 2: Hrbtne strani dveh različnih izdaj knjige (knjižnična nalepka in ustrezne oznake)

Kljub temu da imamo v naši knjižnici na zalogi knjige za domače branje vedno v več izvodih (Košarkarja imamo 18 izvodov), da si v enem razredu lahko vsi učenci hkrati izposodijo knjigo (vsako leto se tudi kak izvod poškoduje ali izgubi), je knjižničar učencem predstavil² tudi možnost izposoje elektronske izdaje knjige prek MKL,³ na portalu Biblos⁴ (v MKL si jo je možno izposoditi, če so včlanjeni). Lahko pa knjigo tudi kupijo (tiskano ali e-izdajo), če bi jo kdo rad imel doma.

Vsak učenec si je izposodil knjigo (pri vsaki mizi je imel vsak svoj izvod knjige), nato je bilo na vrsti izpolnjevanje učnega lista, ki sva ga pripravila skupaj s knjižničarjem. Vsak učenec je izpolnil podatke o knjigi (avtor, naslov, kraj izdaje, leto izdaje itd.) ter pravilno dopolnil prazno knjižnično nalepko. Vsi ti podatki so podlaga za preverjanje ter dobro izhodišče za ogled filma.

2 Knjižničar je na i-tabli prikazal prijavo in izposajo e-knjige v sistem Biblos.

3 Mestna knjižnica Ljubljana.

4 Biblos je portal, dostopen na www.biblos.si, kjer so na ogled vse e-knjige, ki so na voljo.

Domače branje (5. razred)

1. Pravilno dopolni podatke o knjigi:

Avtor	
Naslov	
Kraj izdaje	
Založba	
Letnica	
St. strani	

Ali so v knjigi ilustracije? DA NE

Ustrezno dopolni knjižnično nalepko (natančno prepisi z gradiva).

Slika 3: Začetni del učnega lista, kjer so učenci izpolnjevali manjkajoče podatke.

OGLED FILMA IN ZAKLJUČEK DEJAVNOSTI

Na vrsto je prišel kulturni dan. Ker želimo učencem branje še bolj približati in vzpodbuditi zanimanje ter jim predstaviti slovenske avtorje, smo organizirali dan dejavnosti. »Dnevi dejavnosti vzpodbujajo vedoželjnost, ustvarjalnost in samoiniciativnost učenk in učencev, jih usposabljaajo za samostojno opazovanje in pridobivanje izkušenj in znanja, za razvijanje spretnosti ter za samostojno reševanje problemov. Ob teh dejavnostih učenci in učenke znanje različnih področij med seboj povezujejo v celoto.« (Dnevi, 1998, str. 1) Učenci so do tega dne prebrali knjigo (časa je bilo dovolj), pripraviti in izdelati so morali tudi slovar neznanih besed ter vsa gradiva (tudi knjigo) prinesiti s seboj. Skupaj smo preverili slovar besed, pregledali nerazumljive besede in razvila se je razprava. Nato skupaj smo še enkrat prebrali uvodni del, kjer je predstavljen glavni junak Ranta. Na vrsti je bil ogled filma.

Sledile so dejavnosti po ogledu filma:

- pogovor o vsebini filma in knjige ter primerjava glavnega junaka v knjigi in v filmu,

- kritično razmišljanje o filmu in književnem delu (všečnost, pomanjkljivosti, bi dodali kaj v filmu ali knjigi, so razumeli v celoti film ali knjigo, dobre stvari, najboljše utrinki oz. scene),
- poiščejo razlike in podobnosti,
- pogovor o drugih junakih (vživljanje v njihove vloge – pozitivne in negativne lastnosti, značajske značilnosti junakov),
- pogovor o dogajanju, realnosti, iskanje drugih rešitev),
- odgovori na vprašanja (Kaj je moral Ranta storiti, da je dobil žogo? Smo to videli tudi v filmu? Ali dobite tudi vi vse, kar si zaželite, morate opraviti kakšne dolžnosti? Kaj menite o tem?),
- odgovori na vprašanja: Je imel Ranta veliko prijateljev pred obdobjem košarke? Kako je pridobival prijatelje?

Po zanimivi razpravi in pogovorih med učenci so dobili še navodila za domačo nalogo (ilustracija Rante in sebe) ter napoved preverjanja znanja.

SKLEP

V prispevku sem predstavila načrtovanje, izvedbo in obravnavo domačega branja v 5. razredu na primeru knjige slovenskega mladinskega pisatelja. Vsako leto pri načrtovanju domačega branja s kolegicami uskladimo knjige (vsebine), ki so primerne za petošolce ter so skladne z učnim načrtom. Pri načrtovanju preverimo tudi zalogo v knjižnici (če je bilo veliko knjig uničenih/izgubljenih, da lahko knjižničar pravočasno osveži in dokupi zadostno število enot). Vsakič načrtujemo obravnavo treh različnih del na različne načine in vse načrtujemo v naprej. Zaradi navdušenja nad filmom Košarkar naj bo smo se odločile in tokrat spremenile potek tega domačega branja, saj smo lahko organizirale kulturni dan ter tako še bolj poglobljeno obravnavale vsebine. Pomembno je, da imamo v knjižnici zadostno število izvodov naslova za ves razred, tako da si učenci lahko izposodijo ter preberejo knjigo. To je bistveno, saj si učenci izdelajo tudi slovar neznanih besed, izpišejo si posamezne besede

in besedne zveze ter spoznajo njihov pomen. S pomočjo dobro ilustrirane knjige si bralec še bolje pomaga pri predstavah in poglobljeno doživi literarno predlogo. Marsikdo tudi lažje opravi domačo nalogo – nariše ilustracijo.

TUNDRA	-	UČITELJ ZEMLJEPIŠAN
CVEK	-	ENKA
SALTA	-	UČITELJ TELOVADBE
LOJTRCA	-	SUH ČLOVEK
KAPIRAŠ	-	RAZUMEŠ

Slika 4: Primer slovarja (besede in razlaga)

Ob branju se učenec lahko tudi potopi v svet domišljije in ob branju doživlja posebne občutke. Pri petošolcih je pomembno, da imajo že dobro usvojeno tehniko branja in je branje enostavnejše. Ker pa nekateri iščejo razne izgovore, zakaj ne bi brali, smo tokrat dodali še ogled filma in nato primerjavo. Bilo je zanimivo, ko so učenci primerjali filmsko priredbo z izvirnim besedilom. Razprava je bila izjemno zanimiva. Nekatere učenke so celo izrazile željo, da bi rade napisale podobno zgodbo, le da bi bila v glavni vlogi deklica, ki bi morda igrala odbojko ali pa kak drug šport.

Z opravljenim delom sem zadovoljna in v evalvaciji sem zapisala, da so učenci usvojili kar nekaj ciljev:

- razvijali so recepcijsko zmožnost (doživljanje, razumevanje in vrednotenje književnih besedil),
- vživljali so se v osebo, ki jim je podobna najmanj v eni konkretni lastnosti,
- postopoma so zaznavali značajsko lastnost, ki se zdi v nasprotju z njeno splošno značajsko oznako (na primer negativna lastnost pri sicer pozitivni osebi),
- oblikovali so čutno-domišljjsko predstavo dogajalnega prostora in časa,
- ugotavljali so, o čem govori književno besedilo, kaj je njegovo sporočilo.

Tovrstne oblike pouka in medpredmetne povezave ter dejavnosti so izjemno pomembne za učni proces kot tudi za dodatno motivacijo učencev. Vsakič bolj se mi potrdi misel, da ima učitelj (seveda poleg staršev) poglavitno vlogo, da otroka spodbuja k branju literature. In prav je, da včasih literaturo približamo interesom mladih, saj jih tudi tako pridobimo kot bralce. ●

Viri in literatura

- Dnevi dejavnosti [Elektronski vir] (1998). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo. Dostopno na: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/Drugi-konceptualni-dokumenti/Dnevi_dejavnosti.pdf.
- Musek, J. (2001). Psihologija. Ljubljana: Educy.
- Pečjak, S., Gradišar, A. (2002). Bralne učne strategije. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Suhodolčan, P. (1999). Košarkar naj bo. Ljubljana: Karantanija.

- Sušec, Z., Žumer, F. (2005). Knjižnična informacijska znanja: program osnovnošolskega izobraževanja: cilji in vsebine. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo.

- Učni načrt. Program osnovna šola. Slovenščina [Elektronski vir] (2018). Posodobljena izd. Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Zavod RS za šolstvo. Dostopno na: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_slovenscina.pdf.

IRENA PETRIČ, prof. razrednega pouka na OŠ Prule
Naslov: OŠ Prule, Prule 13, 1000 Ljubljana
E-naslov: irena.irenapet@gmail.com

Razvijanje veščin branja na OŠ Livada Velenje

Developing Reading Skills at Livada Velenje Primary School

Ksenija Kregar

Izvleček

V prispevku so predstavljeni nekateri vidiki branja. Branje je namreč veščina in potovanje v nekatere druge, še neznane svetove. Članek govori o pomembni vlogi staršev pri branju ter o tem, kako postati bralec za vse življenje. Branje je najpomembnejša socialna kompetenca, ki jo potrebuje otrok. Je tudi osnovno sredstvo za učenje. Kakšna je vloga šole pri razvijanju veščine branja in s kakšnimi konkretnimi dejavnostmi spodbujamo branje na OŠ Livada Velenje. Od pravljličnih ur do bralnega žakeljčka, medgeneracijskega branja bralne značke in še marsikaj drugega počnemo na šoli, da bi otroke spodbudili k branju. Seveda pa se dotaknem tudi težav, ki jih imajo otroci pri branju. V zaključku je poudarjen pomen branja. Zavedati se moramo, da se z branjem razvijajo naši možgani, zato je tako zelo pomembno.

Ključne besede:

branje, veščina branja, vloga šole, vloga staršev, težave pri branju

UDK 028.5:027.8

Keywords:

reading, skill of reading, role of school, role of parents, reading problems

Abstract

The paper presents certain aspects of reading. Namely, reading is a skill and a journey to other, as yet unknown worlds. The article talks about the important role of parents in reading acquisition and how one can become a reader for life. Reading is the most important social competence a child needs. It is also a basic means of learning. What role does a school play in developing the skill of reading and which specific activities does the Livada Velenje Primary School carry out to promote reading? The school organizes fairy-tale hours, a book bag, an intergenerational reading badge and many other activities to encourage children to read. Of course, the article also touches on the reading problems encountered by children. The conclusion highlights the importance of reading. We should all be aware that reading develops the brain and that is what makes it so important.

UVOD

Branje je kot potovanje v neke druge, še neznane svetove. Vsakič ko odpremo knjigo, se potopimo v čudežno moč besed. Pa pustimo zdaj samo besedo branje in se osredotočimo na njegov pomen. Branje potrebujemo na vsakem koraku, zato je tako zelo pomembno, da znamo brati.

BRANJE

Branje je najpomembnejša socialna kompetenca, ki jo potrebujejo otroci. Je tudi osnovno sredstvo za učenje. Vsak ve, kaj je branje. Eden od pomenov je, da je branje dekodiranje zapisanih črk. Branje je v bistvu mehaničen proces, pravi Metka Kordigel. Psiholingvistično stališče pa je, da je branje in učenje branja raznovrstna aktivnost. Branje ni nekaj pasivnega, je razumsko početje z določenim namenom. Tony Buzan razume branje kot sedemstopenjski proces, ki je sestavljen takole:

1. Asimilacija vizualnih podatkov z očmi.
2. Prepoznavanje črk in besed.
3. Razumevanje, povezovanje besed, ki jih beremo, s pomenom celega odlomka.
4. Dojemanje, povezovanje informacij s celotnim znanjem.
5. Učinkovito in uspešno shranjevanje informacij.
6. Informacije si lahko prikličemo v spomin.
7. Informacije učinkovito uporabljamo.

Kordigel (1992)

Peter Russel (1986) opredeljuje branje nekoliko širše. Pravi, da brati ne pomeni le tega, da si znamo razložiti znake na papirju in da poznamo besede, temveč tudi sposobnost, da se poučimo o smislu in pomenu tega, kar vidimo.

VLOGA STARŠEV PRI BRANJU

Kljub vsem teorijam o branju pa moramo poudariti, da je učenje branja zahtevno opravilo, zato otrok potrebuje pomoč odraslih. Učenje branja ni lahka naloga. Poteka vseskozi, z veliko vaje, potrpežljivosti in ob pomoči drugih. Kot je

rekel priznani ameriški pisatelj John Steinbeck: »Vsi otroci potrebujejo starše, da:

- jim berejo,
- jih poslušajo, kako berejo, ko so še majhni,
- se z njimi pogovarjajo o branju,
- jim omogočajo mirne trenutke, primerne za branje,
- si izposojajo ali kupujejo knjige in drugo gradivo,
- sodelujejo z njihovimi učitelji in
- so jim zgled odraslega bralca.« Kropp (2000)

Otrok ne postane bralec za vse življenje čez noč. To bo postal z vztrajnostjo staršev, z ljubečim sodelovanjem in predanostjo procesu branja od zgodnjega otroštva do najstniških let (Kropp, 2000).

Z otrokom, ki še ni samostojen bralec, moramo brati po zelo majhnih korakih (od malega k velikemu). Treba je skupaj z otrokom poiskati knjige, ki so njemu všeč in so seveda primerne za določeno starost otroka. Otroku beremo pravljice že v zgodnjem otroštvu. Najbolje je začeti kar takoj po rojstvu otroka. Tako zagotovimo, da bo otrok bralec za vse življenje.

Zakaj zanimanje za branje pojenja pri otrocih v osnovni šoli? Ker upade zanimanje staršev, kako otrok bere. Ne zanima jih več, kakšen je njegov napredek pri branju. Ne poslužujejo se več pohval in spodbud. Zlato pravilo pri vzgoji dobrega bralca je namreč tako, da moramo otroku brati vsak dan po malem. Zadostuje že 10 minut na dan. To pa naj ostane pravilo tudi, ko otrok zna brati sam. Ne primerjajmo ga s sošolcem, ampak se veselimo vsakega napredka pri otroku samem.

Ena od metod je metoda branja v treh stopnjah:

- Pri prvem branju besedilo preberemo na glas mi sami, otrok sledi besedilu s prsti.
- Pri drugem branju beremo daljše, težje besede mi, otrok pa bere enostavnejše in krajše.
- Pri tretjem branju bere otrok vse besede, odrasli mu sledijo s pisalom in ga ustavijo ob napakah.

Zlato pravilo pri vzgoji dobrega bralca je, da moramo otroku brati vsak dan po malem. Zadostuje že 10 minut na dan. To pa naj ostane pravilo tudi, ko otrok zna brati sam.

Če gre otroku pri branju bolje, lahko izpustimo prvo stopnjo. Zelo pozitivno vpliva na razvoj branja tudi glasno branje z otrokom.

Otrok naj bere različne knjige: slikanice, slikopise, stripe, kuharske recepte, revije (Ciciban, Cicido ipd.), TV-spored. Čas, ki ga preživijo starši z otrokom ob knjigi, je neprecenljiv. Branje v družini je vrednota. Pa še tole. Starši naj peljejo otroka kdaj v knjižnico ali mu kupijo kako knjigo. Seveda vse je odvisno od zmožnosti staršev.

TEŽAVE PRI BRANJU

Za otroka, ki ima težave z branjem, se na videz zdi, da branja ne mara. Njegova težava je, da je branje zanj veliko zahtevnejše kakor za večino otrok. Otroke pogosto začne branje dolgočasiti nekako v devetem in štirinajstem letu. Slabega bralca pa ta težava pesti od zgodnjega otroštva in pogosto še vse življenje. Najpogostejše težave pri branju so povezane s slabšim vidnim in slušnim razločevanjem.

- Otrok ne zmore vezati črk.
- Otrok bere neritmično in se mu zatika.
- Otrok bere počasi in se mu zatika.
- Otrok izpušča besede.
- Dodaja črke in besede.
- Pači besede (Kropp, 2000).

Kaj lahko storijo starši?

Če starši menijo, da ima otrok težave pri branju, je pomembno, da takoj ukrepajo. Ni namreč dobro čakati, češ »to bo prerasel«. Najprej mora zdravnik pregledati otroku vid in sluh. Drugi korak je, da se pogovorimo z učiteljem, ali tudi on opaža podobne težave pri otroku.

Za otroka je pomembno, da razpolaga s čim obsežnejšim besediščem. Razlikujemo med aktivnim in pasivnim besediščem. Aktivno besedišče obsega besede, ki jih človek obvlada bodisi ustno (govorno besedišče) ali pisno (pisno besedišče) (Kropp, 2000). Otroku moramo vse neznane besede tudi ustrezno razložiti. Priporočljivi ukrepi so: rekreativno branje knjig, učenje seznamov besed, učenje kratkih zgodb in pesmi na pamet itd.

Vadba branja vključuje:

- poslušanje besedila,
- tiho branje,
- glasno branje.

Vaje so primerne tako za domače kot tudi za šolsko okolje.

ŠOLA IN BRALEC

Šola, ki jo obiskuje otrok, je najpomembnejši zaveznik pri spodbujanju otroka k branju. Torej v skrbi, da bo otrok postal bralec za vse življenje. Učitelji v prvih razredih namenjajo ure spodbujanju branja in širjenju besedišča. Odličen šolski bralni program zahteva prizadevnost, energijo in domiselnost. Tudi učitelji višjih razredov zelo spodbujajo bralne navade učencev (bralna značka, glasno branje itd.). Učitelj naj bi še vedno glasno bral pred razredom. Kadar otroci berejo sami ali v skupinah, so dela, ki jih izbirajo, krajša in preprostejša. Otroci lahko prebirajo zahtevnejša dela, če so zraven odrasli, ki jim pomagajo.

Noben prostor v šoli ni pomembnejši za razvijanje bralnih veščin kakor šolska knjižnica. Šibkejšim bralcem najbolj koristi, da z njimi berejo starejši učenci (medsebojna

Če starši menijo, da ima otrok težave pri branju, je pomembno, da takoj ukrepajo. Ni namreč dobro čakati, češ »to bo prerasel«.

pomoč). Učenec naj učinkovito izrablja šolsko knjižnico. Celotna šola pa naj bere vsak dan nekaj minut. Pomembno je, da starši in strokovni delavci šole sodelujejo in da so povezani. Pomembno je tudi, da si ravnatelj in učitelji zelo prizadevajo za kakovostno poučevanje. Gotovo igra pri tem pomembno vlogo celostno učenje jezika. To je način poučevanja branja z uporabo otroške literature in poskus združevanja branja, jezikovne vzgoje in pisanja (Kropp, 2000).

KAKO SPODBUJAMO BRANJE NA OŠ LIVADA VELENJE

Zdaj pa k praksi. Na OŠ Livada Velenje spodbujamo branje na več načinov. Z njim se namreč zelo veliko ukvarjamo. Motivacij za branje je veliko. Naštela in opisala jih bom le nekaj. Pravljične urice za najmlajše, bralna značka, bralni žakeljček, medgeneracijsko branje (starejšim občanom in vrtčevskim

otrokom), razstave knjižnih novitet, knjižne delavnice, knjižne čajanke z višješolci, glasno branje.

Pravljične urice

Pravljične urice za najmlajše izvajamo za učence 1., 2. in 3. razreda. Največkrat se nanašajo na kak prihajajoč praznik ali pa kar tako na temo, ki jo učenci obravnavajo pri pouku v šoli. Najprej otrokom preberemo pravljico, povest ali zgodbico. Potem se o prebranem pogovorimo. Sproti jim kažem tudi ilustracije iz knjige. Na koncu pa po navadi ilustrirajo, kar jim je bilo v pravljici najbolj všeč. Lahko pa uro tudi popestrim z delovnimi lističi, ko učenci sestavljajo pravljico

iz ilustracij, ki jih vnaprej pripravim (pravilno zaporedje), ali pa odigrajo kratke prizore iz pravljice. To je v primeru, ko smo skupaj dve uri.

Medgeneracijsko branje v vrtcu

Vrtec v šolski knjižnici ali medgeneracijsko branje otrokom v vrtcu poteka tako, da učenci iz višjih razredov (6., 7., 8., 9.) berejo svojim mlajšim prijateljem v vrtcu. Berejo jim decembra enkrat na teden. Prebiramo božično-novoletne knjižice. Imamo to srečo, da imamo dve skupini vrtčevskih otrok v spodnjih prostorih šole. Včasih jih povabimo v knjižnico ali pa jim učenci berejo kar v njihovih prostorih. To poteka vsak teden, v mesecih, ko so prazniki, na določen dan. Učenec (višješolec), ki pride v skupino, ima tam bralni stolček. Nato vrtčevskim otrokom prebere pravljico, ki po navadi običajno prilagojena njihovi starosti. Ob tem jim kaže ilustracije. Otroci nato poustvarjajo na temo, ki smo se je s pravljico dotaknili. Branje navadno traja manj kot eno šolsko uro, saj tem mlajšim otrokom hitro pade koncentracija. Zato tudi izbiramo krajše pravljice. Potem ko jim preberemo knjižico, otroci z vzgojiteljico še poustvarjajo na temo pravljice. Npr. Mali vranček Rasputin je božična pravljica. Otroci po poslušanju narišejo malega vrančka Rasputina. Starejše otroke, ki berejo mlajšim, določim jaz. Izberem tiste, ki gladko berejo in ki želijo brati. Imamo tudi kratko vajo pred branjem, saj morajo vedeti, kaj bodo brali, in malo vaditi, kako bodo brali. Se pravi, da je branje čim bolj doživeto in zanimivo. Starejši otroci zelo radi berejo mlajšim. Pri tem neizmerno uživajo, saj so mlajši bralci hvaležni poslušalci.

Bralni žakeljček

Bralni žakeljček je projekt, pri katerem sodelujejo učenci 1. ali 2. razreda. V žakeljčku sta knjiga in plišasta igračka, da jim je vse skupaj bolj zanimivo. Kot novost pa smo zraven dodali še kako poučno knjigo za starše, ki pa jo po želji prelistajo. Knjiga je: Bobrčkovi novi prijatelji (slikopis). Z starše pa : Z otrokom lahko sodelujete avtorice Elizabeth Pantley. Otroci tedensko odnašajo žakeljček domov in ga na določen dan v tednu prinesejo nazaj, da ga lahko dobi

Z branjem se razvijajo naši možgani, učencu pa pomaga, da je uspešnejši v šoli. Branje mu ponuja okno v svet. In najpomembnejše: zaradi branja ne bo učenec postal le boljši učenec, marveč tudi boljši človek.

sošolka/sošolec. Učiteljica kroženje zabeleži. Ko otrok prinese žakeljček nazaj, mora v njem priložiti tudi risbico. Pravljico otroku preberejo starši. Starši so nad projektom navdušeni, otroci pa tudi. Radi si vzamejo čas in skupaj z otrokom uživajo ob dobri knjigi ter se hkrati tudi pogovarjajo o njej.

Medgeneracijsko branje starejšim

Medgeneracijsko branje starejšim občanom je tudi eden od načinov za spodbujanje branja. V projekt, ki so ga zasnovali v domu starejših občanov, smo vključeni že četrto leto. Zdaj je vanj vključenih že 5 šol iz velenjske občine. Vsak torek v določenem mesecu skupina od 5 do 7 otrok tretjega vgojno-izobraževalnega obdobja v dom starejših občanov. Izberem tiste bralce, ki pridno prebirajo knjige ali so vključeni v knjižničarski krožek in berejo tekoče. Imamo pa tudi učence, ki želijo sodelovati v projektu. Takšnih smo še posebej veseli. Seveda pa se vsi odločijo prostovoljno. Tam se v posebni sobi srečamo s skupino varovancev doma. Beremo jim knjige, za katere se odločimo skupaj s preostalimi šolami in vodjem projekta iz doma. Po navadi so to knjige enega avtorja ali pa knjiga, ki jo izberemo na začetku. Izbor poteka glede na predloge vseh sodelujočih na uvodnem sestanku. Učenci jim preberejo zgodbo in nato se o njej pogovorimo. Starejši občani so zelo zadovoljni in se vsakega srečanja izjemno veselijo. Komaj čakajo, da pride dan, ko jih obiščemo, naši učenci pa tudi.

Na koncu sledi zaključek te »bralne značke«, na katerega povabimo gosta, po navadi pisatelja, pesnika, ilustratorja, odvisno od tega, katera dela smo brali, in če se le da, povabimo avtorja. Učenci skupaj z vrstniki iz preostalih sodelujočih šol gostu pripravijo kratek kulturni program.

SKLEP

Vse te dejavnosti na šoli izvajamo z namenom, da bi otrokom še bolj približali in popestrili branje. Nad vsemi projekti so otroci zelo navdušeni. Zadovoljni so, če lahko sodelujejo in se s tem tudi nekako dokazujejo. Radi posežejo po literaturi, ki je niso poznali, ter s tem ne nazadnje bogatijo svoje besedišče in si širijo obzorje. Tudi sama sem zelo pozitivno presenečena in navdušena, ko spremljam njihove uspehe.

Namesto zaključka pa še tole: »Kakšen bo svet jutrišnjega dne, je odvisno od moči domišljije tistih, ki se naučijo brati danes.« (Astrid Lindgren)

Branje je ena najpomembnejših stvari, ki jih moraš obvladati, če želiš postati vse, kar želiš. Z branjem se razvijajo naši možgani, učencu pa pomaga, da je uspešnejši v šoli. Branje mu ponuja okno v svet. In najpomembnejše: zaradi branja ne bo učenec postal le boljši učenec, marveč tudi boljši človek. ●

Viri in literatura

Bregar, A., A. Mohar: Naučimo otroka brati. Dostopno na: <http://www.miklovahisa.si/kaj-brati/naucimo-otroka-brati.html>.

Kordigel, M. (1992). Branje ali branje. Jezik in slovnostvo, št. 37, str. 75–82

Kropp, P. (2000) Vzganjanje bralca: naj vaš otrok postane bralec za vse življenje. Trzič: Učila.

Russel, P. (1986) Knjiga o možganih. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

KSENJIJA KREGAR, univ. dipl. pedagoginja, šolska knjižničarka na OŠ Livada Velenje
Naslov: OŠ Livada Velenje, Efenkova 60, 3320 Velenje
E-naslov: ksenija.kregar@guest.arnes.si

Vpliv branja na razvoj empatije pri učencih

The Impact of Reading on the Development of Empathy in Pupils

Marjetka Pivk

Izveček

Učitelji igramo pomembno vlogo v življenju osnovnošolcev. Na razvoj mladoletnikov vplivamo s svojim zgledom in razmišljanjem. Pri poučevanju družboslovnih predmetov je ta vpliv opazno večji, saj učni načrt dopušča aktualizacijo in kritičen pogled na družbo. Uporaba knjige pri pouku omogoča še več: učence navdušujemo za branje, krepimo njihovo besedišče in razvijamo bralno pismenost, razvijamo njihovo kritičnost in sposobnost vživljanja v počutje druge osebe. Čas, ki ga pri pouku namenimo tovrstnim aktivnostim, je dobro izkoriščen, saj nam mora biti v interesu, da vzgajamo posameznike, ki bodo prispevali k oblikovanju še boljše družbe.

Ključne besede:

bralna pismenost, kritičnost, empatija, Zavetje vode

UDK: 028:159.95

Keywords:

reading literacy,
critical thinking, empathy,
The Weight of Water

Abstract

Teachers play a vital role in the lives of primary school pupils. We influence the development of adolescents by example and by our way of thinking. This influence is much greater when teaching social science subjects, as the curriculum allows for modernization and a critical view of society. Using a book during lessons enables much more: we make pupils enthusiastic about reading; we improve their vocabulary and develop reading literacy; we develop their critical thinking skills and their ability to put themselves in other people's shoes. The time devoted to such activities during lessons is well spent; it should be in our interest to educate individuals who will help to shape an even better society.

UVOD

Ljubezen do knjig in branja je pri otrocih treba privzgjati od malega. Pomembno nalogo pri tem imajo starši, vendar je tudi prispevek strokovnih delavcev na osnovnih šolah nezanemarljiv. Za leposlovje že malčke navdušujemo s pravljicami, s pesmicami, izštevankami, anekdotami ipd. Učenci razredne stopnje spoznajo bralno značko, berejo knjige za domače branje, pogosto pa jih učiteljice spodbujajo k branju z raznolikimi aktivnostmi, npr. z družinskim branjem, bralnimi izzivi in ugankami, razrednim natečajem ali drugimi aktivnostmi. Nekoliko starejše učence, tiste na predmetni stopnji, je praviloma težje motivirati in zlasti tu se pokaže pomen vpliva in podpore staršev pri branju.

Učitelj, zlasti učitelj družboslovnega predmeta, ima možnost, da kakovostno knjigo priporoči učencem pri svojem predmetu ali jo celo izbere za obvezno branje. Prav je, da učence še posebej opozorimo na knjige, ki jih res ni moč spregledati. Prek kakovostnih zgodb lahko namreč s smiselnim vodenjem debate razvijamo empatijo ter učence usmerimo v refleksijo svojega vedenja v oddelku, do vrstnikov, do soljudi, narave in živali. Z branjem učenci razvijajo tudi bralno razumevanje, ki jim omogoči kritično branje in jih opolnomoči za življenje, poleg tega pa dobri bralci dosegajo tudi boljše učne rezultate in so bolj samostojni pri učenju iz učbenikov.

TEORETIČNE OSNOVE¹

Pomembna naloga učiteljev je, da učence poučujemo tudi bralnih veščin in bralne pismenosti. Vzgojitelji v vrtcih se srečujejo z glasovnim zavedanjem otroka, na razredni stopnji se nato začne sistematično poučevanje branja in pisanja – glasovno in grafično zavedanje besedila, razvijanje bralno-pisalnih spretnosti, urjenje hitrosti branja. V celotni devetletki pa je delo učiteljev, da učence poučujemo besedišče, v pouk vpeljujemo različne strategije za razvoj bralnega razumevanja, jih predstavljamo učencem ter le-te navajamo na njihovo uporabo ter jih motiviramo za branje. Mnogi predmetni učitelji menijo, da poučevanje branja ni del

¹ Teoretične osnove povzete po Pečjak, 2010.

njihovega predmeta, vendar se motijo, saj bodo učenci učno uspešnejši, če bodo tudi uspešni bralci, to večino pa je treba stalno razvijati. Razvoj bralne zmožnosti je namreč ena od ključnih kompetenc izobraževalnega sistema in čas, ko ji pri pouku namenimo pozornost in jo sistematično razvijamo, je zagotovo dobro izkoriščen.

Večino učencev je za branje treba motivirati, saj bodo tako bolj zagreti in bodo do branja razvili pozitiven odnos. Za uspešno notranjo motivacijo je treba pri njih vzbuditi interes za branje, skupaj z njimi razvijati ustrezen odnos do branja, jim pomagati izboljšati občutek o bralni kompetentnosti ter z njimi ovrednotiti na branje vezane bralne dejavnosti. Še posebej je pomembno, da se učenci počutijo bralno kompetentni, saj slabše kompetentni ne marajo brati, ker so pri tej aktivnosti slabi, ne urijo glasnega branja, ne širijo besedišča in posledično svoje kompetentnosti ne (z) morejo izboljšati. Pri nekaterih učencih pa cilj dosežemo še z zunanjo motivacijo, kot so npr. pohvala, ocena opravljene bralne dejavnosti, tekmovalnost (npr. kdo prebere več knjig), nezanemarljiva pa je tudi socialna motivacija, to je vpliv vrstnikov na izbiro in količino prebranih knjig. Tudi učitelj, ki se z učenci pogovarja o prebranih knjigah, jim svetuje posamezna dela in je sam navdušen bralec, pripomore k motiviranju učencev za branje. Zunanje motiviran bralec je tisti, ki bo bolj verjetno bral vse življenje, in zaželeno je, da učitelji pripomoremo k čim večjemu številu takšnih bralcev.

Motiviran bralec je bralno učinkovitejši: bere hitreje in natančneje, ima bogato besedišče, razvite strategije, kako premostiti vrzeli, ki nastanejo ob posamezni neznani besedi, in bolje razume prebrano besedilo. Tak učenec je po navadi tudi učno uspešen, še zlasti zato ker branje predstavlja najpogosteje uporabljano sredstvo za učenje.

Bralno motivacijo dosegamo tudi:

- z dobro izbranim bralnim gradivom, ki bo učencem blizu zaradi teme ali načina pisanja,
- z bralno nalogo, ki jim bo predstavljala izziv,

Z branjem učenci razvijajo bralno razumevanje, ki jim omogoči kritično branje in jih opolnomoči za življenje, poleg tega pa dobri bralci dosegajo tudi boljše učne rezultate in so bolj samostojni pri učenju iz učbenikov.

Mnogi predmetni učitelji menijo, da poučevanje branja ni del njihovega predmeta, vendar se motijo, saj bodo učenci učno uspešnejši, če bodo tudi uspešni bralci, to večino pa je treba stalno razvijati.

Motiviran bralec je bralno učinkovitejši: bere hitreje in natančneje, ima bogato besedišče, razvite strategije, kako premostiti vrzeli, ki nastanejo ob posamezni neznani besedi, in bolje razume prebrano besedilo.

- tako, da učencem omogočimo nadzor nad bralno nalogo,
- s sodelovanjem z vrstniki, npr. s pogovorom o prebranem, z nalogami, ki jih rešujejo v dvojicah,
- tako, da jim pojasnimo smiselnost bralne naloge,
- tako, da jim predstavimo posledice naloge, npr. pridobljeno oceno, pohvalo, objavo njihovega dela v šolskem glasilu.

Učenci v tretjem vzgojno-izobraževalnem obdobju (VIO) devetletke so v razvojni fazi, ko branje razvijajo kot sredstvo (in ne več le cilj) učenja. Hkrati pa ravno v tem obdobju razvijajo kritičen pogled na prebrano besedilo, zato je smiselno njihovo kritičnost razvijati in voditi. Bralci so pasivni prejemniki pomena, zato je bolj učinkovito, če se morajo učenci preizkusiti še kot pisci in tako postanejo aktivnejši ter tvorijo pomen napisanega, posebej še, če morajo v napisanem predstaviti in utemeljiti svojo kritiko.

IZVEDBA IN PRIMERI UČENCEV

a) Razlogi za izbiro bralne aktivnosti

Na šoli izvajamo vrsto aktivnosti, povezanih z branjem. Naši učenci se radi vključujejo v Župančičevo bralno značko, in čeprav opažamo rahel upad zlatih bralcev, je odsotek teh še vedno visok. Šolska knjižnica je bogato založena z literaturo, tako za učitelje kot učence, in mesečno nabavlja vedno nova književna dela. Po celotni vertikali uspešno izvajamo ure knjižničnih informacijskih znanj (KIZ) in učence navajamo na iskanje gradiva na policah ter v sistemu COBISS. Smo razvojni vzgojno-izobraževalni zavod v projektu OBJEM (Ozaveščanje, Branje, Jezik, Evalvacija, Modeli; projekt vodi ZRSŠ), v sklopu katerega se aktivno ukvarjamo z razvijanjem bralne pismenosti in še večjim vključevanjem šolske knjižnice v pedagoško delo. V okviru projekta skušamo učence motivirati za branje na različne načine – z bralnim objemom okoli šole, z branjem na hodnikih šole, s tehtanjem prebranih knjig, več bralnih aktivnosti pa vključujemo predvsem v sam pouk. Aktivni smo tudi v projektu

Medgeneracijsko branje mladinskih knjig (Društvo Bralna značka Slovenije – ZPMS in Javna agencija za knjigo Republike Slovenije), v katerem učenci tretjega VIO berejo isto knjigo kot učitelji in se nato ob različnih aktivnostih o prebrani knjigi pogovorijo.

Na šoli poučujem TJA, ZGO in DKE. Pri predmetu domovinska in državljska kultura ter etika učencem pogosto svetujem knjige, ki jih lahko preberejo, ker so vezane na učne teme. Največkrat so to knjige, ki obravnavajo odraščanje in kršenje človekovih pravic. Menim namreč, da se prek zgodb najlažje vživimo v počutje posameznika, občutimo stiske, veselje, žalost, obup, srečo in tako lažje razumemo, kako se počuti nekdo drug. Taka spoznanja je nato treba prenesti v resnični svet in v skladu s tem delovati; še posebej je to pomembno pri najstnikih, ki s slabo izbranimi besedami in dejanji zlahka zrušijo samopodobo nekoga drugega.

b) Razlogi za izbiro knjige

V šolski knjižnici sem naletela na knjigo Sarah Crossan: *Zavetje vode*. Dotika se veliko tem, vezanih na odraščanje – odnos s starši, ločitev, selitev v drugo državo, status migranta, menjava šole, medvrstniško nasilje, prva ljubezen, odraščanje in iskanje samega sebe. Poleg tega je zgodba napisana v verzih in se prebere na mah. Pripoveduje o deklici Kasienki, ki se z mamo s Poljske preseli v Anglijo v nekakšnem obupanem poskusu, da bi našli očeta, ki ju je zapustil. Kasienka se znajde v težkem položaju: ob težavah z vključevanjem v novo državo in razred, nepoznavanju jezika, iskanju novih prijateljev, prvo zaljubljenostjo in običajnih težavah najstnikov se mora spopasti še z žalostno mamo, ki ji nikakor ni v oporo in ne vidi njenih stisk, saj se njeno življenje vrte le okrog iskanja moža. Kasienka mora torej biti opora obupani mami, hkrati pa se ne zna in ne zmore spopasti niti s svojimi težavami. Na srečo stke iskrene prijateljske vezi s sošolko Dalilo, spozna prikupnega fanta Williama, pomembna oseba v njenem življenju pa postane tudi sosed Kanoro, h kateremu se pogosto zateče po nasvet.

Zavetje vode je delo, ki veliko da tudi pedagoškemu delavcu, saj skozi oči glavne

- Stran 11. Mama in Kasienka se odpravita na letališče. Kaj meniš, zakaj ju je tata pustil sami?
- Stran 18—19. Zakaj se Kasienki ne zdi prav, da so jo dali v 6. razred? Kako bi se na njenem mestu počutil/-a ti?
- Stran 28. Na maminem licu se zabliska solza. Zakaj?
- Stran 35. Si pravilno sklepal/-a o razlogu za tatov odhod?
- Stran 45. Mama ima načrt, kako najti tata. Kaj o načrtu meni Kasienka? Kaj o njem meniš ti?
- Stran 49. Kako Kasienka doživlja iskanje tata? Vživi se v njeno kožo. Kako bi takšno iskanje doživljal/-a ti?
- Stran 53. Kako se Kasienka počuti v Angliji?
- Stran 54—55. Ali se strinjaš s Kasienkinim opisom razporejanja skupin? Ali ti v šoli kdaj doživljaš isto? Opiši svojo izkušnjo.
- Stran 58. Zakaj Kasienkina mama tako obupano išče tata? Se ti zdi pametno iskati nekoga, ki noče biti najden?
- Stran 62. Ali lahko Kasienki zameriš, da ne želi pomagati mami? Kaj misliš, zakaj mora Kasienka o odnosih med starši razmišljati tako zrelo?
- Stran 72. Kaj o maminem iskanju tata meni babča? Kako bi ona rešila položaj?
- Stran 78. Kaj meniš, kakšna je Clair? Oцени njen značaj.
- Stran 80. Kako se Kasienka počuti, ker jo je Clair izbrala v skupino?
- Stran 85. Kaj je bil razlog, da je Clair spremenila odnos do Kasienke?
- Stran 91. Kaj hoče Kasienka sporočiti bralcu v tem poglavju?
- Stran 114. Kakšen je odnos med mamo in Kasienko? Poskusi sklepati zakaj in svoje ugotovitve zapiši.
- Stran 126. Kaj hoče Kasienka povedati z zadnjima verzoma? Kako Kasienka doživlja odnos Clair in ostalih deklet do nje? Si bil/-a kdaj v podobnem položaju – žrtev, nasilnež, morda le opazovalec? Opiši.
- Stran 128. Kasienka Kanoru predstavi poljski pregovor »Kdor beži, brez krivde ni« in nadaljuje s pojasnilom pregovora. Se ti zdi v razmišljanju zrela? Kaj pa njena mama?
- Stran 141. Se tudi ti kdaj na šoli počutiš, kot da nihče ne opazi tvoje stiske? Se lahko h komu obrneš? Kaj pa storiš, če zaznaš, da je nekdo v stiski?
- Stran 158. Kdo je po tvojem mnenju ženska, ki je Kasienki odprla vrata?
- Stran 166—167. V čem Kasienka vidi prednost tatove nove družine?
- Stran 181. Verjetno se lahko postaviš v Kasienkino kožo. Kaj sploh lahko stori v tem položaju?
- Stran 212—213. Kasienka v Dalili dobi dobro prijateljico. Zakaj se je zblížala ravno z njo?
- Stran 244. Kasienka v knjigi mnogokrat omeni plavanje. Kaj ji ta šport pomeni?

Slika 1: Vprašanja ob branju knjige

junakinje Kasienke podoživljamo, kako se v šoli, v oddelku in med vrstniki počutijo učenci, s katerimi vsakodnevno delamo.

c) Način izvedbe

Zavetje vode je knjiga, za katero bi bila velika škoda, če je učenci ne bi prebrali, zato sem se odločila, da jim jo določim za obvezno branje pri mojem predmetu. S svojo zgodbo in zapleti omogoča predvsem kritičnost do delovanja družbe, o čemer se učenci v tej starosti zelo radi pogovarjajo. Da pa bi s pomočjo knjige razvijali tudi kritičnost do prebranega, so morali ob prebranem izpolnjevati različne bralne naloge. Učencem sem določila časovni okvir enega meseca in poskrbela, da so jim bile knjige v šolski knjižnici dostopne.

Zgodba je zapisana v verzih in Kasienka kot prvoosebna pripovedovalka marsikaj sporoči le med vrsticami. Da bi zgodbo učenci zares dobro razumeli, sem oblikovala vprašanja, na katera so morali odgovarjati med samim branjem. Namen teh vprašanj je bil, da učenci poskušajo predvideti potek zgodbe, se vživijo v počutje Kasienke ali da situacijo iz knjige povežejo z izkušnjami iz svojega življenja.

Po koncu branja je učence čakalo še pisanje daljšega pisnega sestavka, v katerem so se morali vživeti v glavno junakinjo Kasienko ali

pa potegniti vzporednice med zgodbo in svojim življenjem ter opisati dogodek, na katerega jih je Kasienkina zgodba spomnila.

Smiselno je tudi, da se na dan, ko učenci svoje izdelke oddajo, dobro pogovorite o knjigi. Učenci naj delijo svoje dožemanje zgodbe in zapletov, učiteljeva glavna vloga pa je, da jih vodi k povezovanju zgodbe z njihovim življenjem. Menim namreč, da lahko prek tovrstnih aktivnosti dosežemo boljše rezultate pri preprečevanju medvrstniškega nasilja in pomagamo učencem z različnimi strategijami reševanja težav, s katerimi se srečujejo. Opažam, da učenci pogosto sočustvujejo z literarnimi ali filmskimi liki, hkrati pa so sami verbalno ali drugače nasilni do vrstnikov, zato je moj cilj prav povezovanje njihovega ravnanja z zgodbami, ki jih spoznavajo v knjigah in filmih, ter preprečevanje destruktivnega ravnanja do drugih in sebe.

č) Rezultati dela učencev in primeri izdelkov

Bralno dejavnost sem z osmošolci izvedla dve leti zapored. Odzivi učencev na knjigo so zelo dobri – knjiga jim je všeč, pohvalili so zgodbo in način, kako je napisana. Večina je potrdila, da jih je zgodba pritegnila in da so kar obračali strani. Za branje in izpolnjevanje delovnega lista z vprašanji so porabili od 3 do 5 ur, kar se jim ni zdelo pretirana obremenitev. Pri pouku so bili sicer manj zgovorni oziroma sem jim morala zastaviti konkretna vprašanja, saj so nekateri knjigo prebrali takoj po podanih navodilih in so že malo pozabili, kako so razmišljali ob branju.

Ob pregledu oddanih izdelkov sem najprej opazila, kako različni bralci so moji učenci. Nekateri so slabši bralci in v zgodbi pogosto niso zaznali skritih sporočil in niso znali sklepati o dogajanju. Nekaterim se ni zdelo smiselno, da bi na vprašanja odgovarjali zelo na dolgo. Najboljši in tudi najbolj zanimivi pa so bili odgovori na vprašanja, pri katerih so morali učenci zgodbo povezati s svojimi občutki in izkušnjami. Ob branju teh odgovorov sem se spraševala, kako bi lahko knjigo brali v razredu tako, da bi se po vsakem prebranem poglavju o njem pogovorili in delili

Naloga po prebrani knjigi. Izberi eno od nalog.

- Predstavljaš si, da si Kasienka. Napiši pismo, v katerem nagovoriš mamo, tata in Clair ter jim poveš svoje občutke ob njihovem ravnanju.
- Ob branju Kasienkine pripovedi si se najbrž spomnil/-a, da si tudi ti že kdaj doživljal/-a in občutil/-a kaj podobnega, pa naj to velja za življenje doma, v šoli, ljubezen, prijateljstvo. Opiši situacijo, na katero te je spomnila ta knjiga, zapiši, kako si se takrat počutil/-a in kako si vse skupaj razrešil/-a.

Slika 2: Navodila za pisni sestavek po prebrani knjigi

svoja občutja, saj bi tako morda sošolci še lažje začutili, kako se morda v oddelku počuti nekdo, ki je odrinjen iz družbe. Presenečena

sem bila tudi, kako zrelo nekateri osmošolci že razmišljajo in kako kritični znajo biti do vrstnikov, učiteljev oziroma družbe nasploh.

❖ Stran 78. Kaj meniš, kakšna je Clair? Oceni njen značaj.

Zdi se mi, da je kot ena izmed bolj "popularnih" punce ki meni, da so boljše od drugih.

❖ Stran 91. Kaj hoče Kasienka sporočiti bralcu v tem poglavju?

Da se ji je mogoče zdaj le vrnilo, saj na Poljskem ni nobene novinke, lepa sprejela, ji dajala pozornosti.

❖ Stran 128. Kasienka Kanoru predstavi poljski pregovor »Kdor beži brez krivde ni« in nadaljuje s pojasnilom pregovora. Se ti zdi v razmišljanju zrela? Kaj pa njena mama?

Kasienka se mi zdi zelo zrela. Želo pametno razmišlja, še pametneje kot njena mama. Zaveda se, da oče ni nekakšen razlog, da li ji ima povedal, če li hotel, da ga najde. Razlogom ni ohranil stikov in Kasienki se zdi, da li morala mama prenehati z iskanjem. Tči očito noco biti najden in zagotovo z nekakšnim razlogom.

❖ Stran 141. Se tudi ti kdaj na šoli počutiš, kot da nihče ne opazi tvoje stiske? Se lahko h komu obrneš? Kaj pa storiš, če ti zaznaš, da je nekdo v stiski?

Zagotovo sem že bila v taki situaciji. Zdi se mi, da se učitelji ne zanimajo za nas. Če pa se zanimajo pa gre le za nepomembne stvari "zakaj miš naredil nalogo, kje si bil včeraj, si "sprical" v petek." Vse to je nepomembno. Včeraj hise morali vprašati po razlogih.

Slike 3-6: Primeri izpolnjenih delovnih listov

❖ Naloga po prebrani knjigi. Izberi eno od nalog.

a) Predstavljaš si, da si Kasienka. Napiši pismo, v katerem nagovoriš mamo, tata in Clair ter jim poveš svoje občutke ob njihovem ravnanju.

b) Ob branju Kasienkine pripovedi si se najbrž spomnil/-a, da si tudi ti že kdaj doživljal/-a in občutil/-a kaj podobnega, pa naj to velja za življenje doma, v šoli, ljubezen, prijateljstvo. Opiši situacijo, na katero te je spomnila ta knjiga, zapiši, kako si se takrat počutil/-a in kako si vse skupaj razrešil/-a.

Draga mama, tata in Clair
Napisala sem to pismo, da vam povem, kako sem vaša pomanjla videla čez svoje oči. Mama, v sabo si me vrhela v Anglijo, na iskanje očeta, ki se mi je še od mame odločil kot neumnost. A sem ti pomagala, dokler mi bilo dovolj. Takrat si me označila kot neupotrebno, kar me je zelo prizadelo. Vmes nva imeli veliko vzponov in padcev, a je dolga, da nva se na koncu polotali.
Tata, odšel si precej hitro in se te iz mojega otroštva veliko ne spominjam. Sem, da sta imela te mamino svoje težave, a pobeg v Anglijo ni bila prava rešitev. Že mamino nva ostali sem. Mama ni vedela in je te mamino odšla v Anglijo - se vedno te je ljubila, in skomil si je nre. Kljub temu, če ti bom tako lahko kdaj odpustila.
Clair, se vedno se spominjam, ko si me izbrala pri iskanju in me sprejela v svojo skupino. Vato pa si me vključila samo zato ker sem se družila z Willow? In tvoje "prijateljice" ste me začele zanikavati, me klicati in upam da veš, koliko škodi povzročas meni in veliko drugim puncam, ki jih tako uničuješ. V takim vedenjem vaj težko našta prave prijatelje in spominjam si: KARMA nikoli ne spi.

Slika 7: Primer izpolnjenega delovnega lista

SKLEP

Cilja dodatne aktivnosti pri pouku DKE sta bila, da učence navdušim za branje in da prek prebranega razvijajo empatijo. Menim, da sta bila dosežena, saj so učenci knjigo prebrali z veseljem in se o njej tudi pogovarjali.

Aktivnost bom v prihodnjih letih ohranila, vendar bom način izvedbe spremenila. Predmet DKE dopušča, da kakšno šolsko uro namenim aktualizaciji, zato bi učencem dala nekaj časa, da knjigo preberejo, nato pa bi eno

uro posvetila dejavnostim, vezanim nanjo: izmenjava mnenj o prebranem v skupinah, dramatizacija izbranega odlomka, vodena debata, dvojni dnevnik, pisanje pisma, nadaljevanje zgodbe, izdelava stripa, zapis ocene knjige in namiga za branje za vrstnike. Menim, da bodo tako učenci lažje začutili, da dogodki iz zgodbe niso le izmišljeni, ampak se dogajajo tudi njim ali njihovim sošolcem. Upam, da bodo tako okrepi občutek za sočloveka in v tiskah znali ponuditi ali poiskati pomoč. ●

Viri in literatura

Pečjak, S. (2010). *Psihološki vidiki bralne pismenosti. Od teorije k praksi*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

Crossan, S. (2017). *Zavetje vode*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

MARJETKA PIVK, univ. dipl. prof. angleškega jezika in zgodovine, učiteljica angleščine, zgodovine in domovinske in državljske kulture ter etike na OŠ Bršljin Novo mesto
Naslov: OŠ Bršljin Novo mesto, Kočevarjeva 40, 8000 Novo mesto
E-naslov: marjetka.pivk@brsljin.si

Lov na knjigo – kako 'uloviti' bralca: medpredmetno načrtovanje in povezovanje vzgojno-izobraževalnega dela za dvig števila bralcev

Book Hunt – How to 'Catch' a Reader; Cross-Curricular Planning and Integration of Educational Work to Increase the Number of Readers

Mojca Mežik

Ključne besede:

šolska knjižnica, motiviranje za branje, bralna značka.

Izvleček

V članku predstavljam dejavnost, s katero smo motivirali mlade bralce na prehodu z razredne na predmetno stopnjo. Zbrali smo učence, ki v prejšnjem letu niso opravili bralne značke, in jim z mentoricami (učiteljicami slovenščine) pripravile zabavne naloge s poudarkom na gibanju v knjižnici in po šoli, iskanju potrebnih informacij in različnih vrst gradiva. Učenci so v dvojicah reševali naloge in tako krepili zavedanje o smiselnosti knjižnice. Poleg dejavnosti so opisani tudi cilji in standardi znanja po UN za slovenščino v osnovni šoli in operativni cilji po UN za knjižnična informacijska znanja.

UDK: 028:37.015.3

Keywords:

school library, reading motivation, reading badge

Abstract

The article presents an activity that was used to motivate young readers transitioning from the primary to the lower secondary level. We chose pupils who had not earned their reading badges the previous year and together with mentors (Slovenian Language teachers) we prepared fun assignments that focused on moving around the library and the school, looking up information and different types of materials. The pupils paired up to complete the assignments and, through that, increased their awareness of the importance of libraries. In addition to the activities, the article also describes the objectives and target knowledge according to the Primary School Curriculum for Slovenian Language and the operational objectives according to the Library and Information Knowledge Curriculum.

UVOD

Praksa je pokazala, da v osnovni šoli največ bralcev pri bralni znački izgubimo na prehodu iz 5. v 6. razred. To je čas, ko se učenci soočijo z drugačnim načinom šolskega dela, posledično tudi domačega. Učenci, ki so prej domače naloge delali v podaljšanem bivanju, jih morajo zdaj doma, to pa od njih terja spremembo oziroma nujno prilagoditev popoldanskega urnika. Zdi se, da v ta urnik vse več učencev težko vključi še branje in zato ne opravijo bralne značke. Poleg sprememb v urnikih so tu še drugi dejavniki, zakaj učenci ne berejo.

Obstaja velika verjetnost, da bodo bralci prišli do določenega števila istih glavnih značilnosti oziroma predstav o besedilu, če bodo veliko brali. Zdi se, da zaradi pomanjkanja branja pot do skupnih značilnosti prebranega postaja vse daljša.

Vizualno podprta pripoved filma, risanke in računalniških iger pri mladih zavzema večino prostega časa, s tem pa potešijo tudi radovednost po pripovedi o izkušnjah drugih ljudi. Z vizualizacijo zgodb se zmanjšuje potreba po branju, saj slednje zahteva napor, zbranost, mir, vztrajnost. Otroci iz družin, kjer se veliko pogovarjajo, berejo pravljice mlajšim in berejo sami starši, ohranijo več radovednosti in poznejšega zanimanja, ki ga (pogosto) potešijo z branjem leposlovja (Grosman, 2000).

Bralec si po branju ustvari določene notranje predstave, ki se (deloma) razlikujejo od predstav drugih bralcev. Izkušnja branja pri bralcih aktivira različna predznanja, sklepe, do katerih prihajajo po branju. Kljub temu pa obstaja velika verjetnost, da bodo bralci prišli do določenega števila istih glavnih značilnosti oziroma predstav o besedilu, če bodo veliko brali (Pečjak, 2000). Zdi se, da zaradi pomanjkanja branja pot do skupnih značilnosti prebranega postaja vse daljša. Učitelji slovenščine ugotavljajo, da potrebujejo vse več časa, da učenci v besedilu najdejo določene predstave (npr. vse manj učencev najde humor v Jurčičevi *Kozlovski sodbi v Višnji Gori* ali v Partljičevi zbirki *Hotel sem prijeli sonce*). Nekateri učenci knjigo doživljajo kot kazen, nekaj negativnega, dolgočasnega in nepotrebnega. Branja ne doživljajo kot doživljanje, užitek. Berejo le zaradi zunanje motivacije. Ta pa je zelo odvisna od učitelja (slovenščine), knjižničarja, staršev. V šoli morata mentor in knjižničar sodelovati. Knjižničar ponudi

knjige, mentor pa se zna približati mlademu bralcu tudi tako, da ni v strogo šolskem vzdušju (Zupan, 2000). Kazalnik števila bralcev na šoli je gibanje Bralna značka.

Z učiteljicami slovenščine smo zato pripravile motivacijsko popoldne za učence, ki v 5. razredu niso opravili bralne značke. Takih je bilo 11 šestošolcev. Zasnovala smo različne naloge, ki so jih opravljali v knjižnici in nekaterih učilnicah po šoli. Zaključili so jih v gospodinjski učilnici s palačinkami. Po koncu pouka smo vse povabile v knjižnico, kjer so v parih dobili navodila. Vsi pari so imeli enaka navodila, zamenjan je bil le vrstni red nalog.

Cilj druženja je bil spoznavanje in orientacija v knjižnici (police CPM, strokovna literatura, kotiček z revijami); iskanje različnih vrst gradiv šolske knjižnice (slikanice, stripi, strokovna literatura), izboljšanje branja; pripovedovanje znanih zgodb in pravljič; spoznati, da je v šolski knjižnici tudi gradivo, ki je zabavno, nenavadno, zanimivo. Dolgoročni cilj je povečanje števila bralcev, ki bodo opravili bralno značko v 6. razredu v primerjavi z letom prej.

Za izvedbo smo potrebovali liste z nalogami, učenci svoja pisala in trdo podlago.

Naloge so bile zelo različne, saj smo hotele prikazati pestrost dejavnosti in gradiva v knjižnici.

Cilji dejavnosti so bili zastavljeni v skladu z učnim načrtom (UN) za slovenščino (Učni, 2018) in s cilji UN za Knjižnična informacijska znanja (Sušec, 2005). V preglednici z nalogami so zapisani tudi standardi znanja po UN za slovenščino, ki pa zaradi narave dejavnosti niso bili ovrednoteni.

Naloge so bile zastavljene tako, da smo zasledovali cilje spoznavanja knjižnice in drugih prostorov na šoli. Med iskanjem učilnic so morali učenci opazovati napise na vratih, iskati podatke, na katere sicer niso pozorni. Naloge taksonomsko niso bile stopnjevane. Večinoma so bile zastavljene na nivoju pomnjenja in razumevanja (Taksonomija, 2016).

LOV NA KNJIGO – PROJEKT ZA SPODBUJANJE BRANJA NA ŠOLI

Preglednica 1: Naloge in njihov namen, z dodanimi cilji in standardi znanja iz učnega načrta za slovenščino in operativni mi cilji po učnem načrtu za knjižnična informacijska znanja.

Naloga	Namen	Cilji po UN za slovenščino (Učni, 2018) Standardi znanja po UN za slovenščino (Učni, 2018)	Operativni cilji po KIZ (Sušec, 2005)
Drug drugemu povejta pravljico. Poiščita jo v šolski knjižnici. Za pomoč lahko prosita knjižničarko. Zapišita, kje sta jo našla.	Učenca sta drug drugemu povedala katero koli znano pravljico ali zgodbo. Večina jih je našla v koritih, kjer so knjige z velikimi tiskanimi knjigami, ali na oddelku C. Pomoči knjižničarke niso potrebovali.	Učenec (1. VIO): - se pri poslušanju umetnostnih besedil primerno odziva (str. 13), doživlja interpretativno prebrano pravljico (str.14), pri pripovedovanju pravljič uporablja t. i. »pravljični ton« (str. 18), pri pripovedovanju pripovedi s posebno govorico označi osebe (str. 18) Učenec (2. VIO): - razvija recepcijsko zmožnost, tj. zmožnost doživljanja, razumevanja umetnostnih besedil (str. 26), bere pravljice (str. 28).	Učenec prisluhne pravljici v knjižničnem okolju, se samostojno orientira v knjižnici (1. razred, str. 8); zna prosto pristopiti h gradivu in izbrati ustrezno besedilo (3. razred, str. 9), loči zvrsti gradiva (4. razred, str. 11).
Pojdita v učilnico B2. Izpišita tri naslove leposlovnih knjig, ki so v bralnem koticu te učilnice.	Učilnice slovenščine (pa tudi nekatere druge) imajo bralne koticke. Učenci namreč pri večini ur (predvsem slovenščine) na začetku berejo knjigo ali revijo. Te lahko prinesejo od doma ali pa jo poiščejo v bralnih kotickih. Učenci pri zapisovanju naslovov knjig niso imeli težav.	Učenec (2. VIO): - pravilno piše eno- in večbesedna stvarna lastna imena (str. 53). Učenec (1. VIO) razvija - zmožnosti branja, tako da poišče določene podatke (str. 11), pravopisno zmožnost razvija z rabo velike začetnice v lastnih imenih bitij (str. 12). V 2. VIO učenec usvaja rabo velike začetnice v eno- in večbesednih lastnih imenih bitij (str. 22).	Učenec loči leposlovno in poučno gradivo (3. razred, str. 9), širi literarno obzorje, se seznanja z novostmi (1. in 2. VIO).
Kateri podatki so napisani na plakatih pred vhodom v knjižnico? Dopolnita. Veselo šolo vodi _____ . Ob četrtek je knjižnica odprta od _____ do _____. Knjižnica je vsak dan zaprta med 10.15 in 12.50 zaradi _____ . _____ krožek je ob _____ zjutraj (preduro). Častni pokrovitelj meseca branja je _____ . <i>Rešitve: ime in priimek mentorice, 8.20, 14.30, tečaja slovenščine, Knjižničarski, (predsednik Slovenije) Borut Pahor.</i>	Na vratih v knjižnico in poleg njih visijo podatki o delovnem času knjižnice, kdaj je knjižničarski krožek, obvestilo, kdaj je knjižnica zaprta in plakat v okviru Meseca branja. Učenci so morali natančno pregledati vse to in smiselno/pravilno dopolniti besedilo. Težave so imeli predvsem pri iskanju podatkov v daljšem besedilu.	Učenec (1. VIO): - svoje razumevanje prebranega besedila pokaže tako, da v seznamu najde določene podatke, pisno povzame bistvene podatke (str. 48), pokaže pravopisno zmožnost, tako da pravilno piše slovenska lastna imena bitij (str. 49). Učenec (2. VIO): - ima razvito zmožnost enosmernega sporazumevanja, tako da svoje razumevanje prebranega besedila pokaže s povzemanjem bistvenih podatkov iz besedila (str. 52), pokaže skladensko zmožnost, tako da pomensko in oblikovno ustrezno dopolni nepopolne povedi (str. 53), pokaže pravopisno zmožnost s pravilnim zapisom eno- in večbesednih lastnih imen bitij (str. 53). Učenec (1. VIO) razvija - zmožnosti branja, tako da poiščejo določene podatke (str. 11). Učenec (2. VIO): - usvaja rabo velike začetnice v /.../ stvarnih lastnih imenih (str. 22).	Učenec spozna besedilni in slikovni/grafični vir informacij (3. razred, str. 9), v 5. razredu se seznanja z različnimi informacijskimi viri kot viri informacij (str. 12), v 6. razredu zna izbrati ustrezen informacijski vir za rešitev določene naloge (str. 14).

<p>Med poučnimi knjigami poiščita knjigo o zgodovini Novega mesta. Zapišita, na kateri polici sta jo našla (številka in 'ime' police). Iz kazala izpišita naslova dveh poglavij. Knjigo vrnita na isto mesto, kjer sta jo našla.</p>	<p>Učenci so morali najti strokovne knjige, poiskati polico z domoznanstvom (908), najti knjigo o zgodovini domačega mesta in izpisati naslova dveh poglavij. To je bila težja naloga, saj učenci niso iskali na polici z domoznanstvom. Večina jih je našla knjigo na polici 91 (zemljepis). Zdi se, da je v 6. razredu in dalje potrebno temeljito predstaviti (osnove) UDK in postavitev strokovne literature.</p>	<p>Učenec (1. VIO):</p> <ul style="list-style-type: none"> - svoje razumevanje prebranega besedila pokaže tako, da v seznamu najde določene podatke (str. 48). <p>Učenec (2. VIO):</p> <ul style="list-style-type: none"> - pravilno piše eno- in večbesedna stvarna lastna imena (str. 53). <p>Učenec (1. in 2. VIO):</p> <ul style="list-style-type: none"> - po branju povzame temo, podteme in bistvene podatke (str. 11 in 20). 	<p>Učenec se navaja na orientacijo med knjižničnim gradivom v svoji starostni skupini (2. razred; str. 8), zna prosto pristopiti h gradivu in izbrati ustrezno neumetnostno gradivo (3. razred, str. 9), spozna temeljna izhodišča za ureditev gradiva po strokah; spozna poljudnoznanstveno gradivo s postavitvijo, se navaja na spoznavanje primerne strokovne literature in postavitev po strokah (4. razred, str. 11); seznan se z UDK-vrstilcem kot iskalnim elementom, spozna postavitev gradiva znotraj UDK-skupin (6. razred, str. 13)</p>
<p>V kotičku z revijami poiščita revijo Moj planet. Izberita eno besedilo, ga preberita in izpišita najmanj tri ključne besede o besedilu.</p>	<p>Najprej so morali poiskati kotiček z revijami in pravo revijo. Teže so našli pravo besedilo, saj so morali poiskati naslov. Učenci so namesto tega našli podnaslove in tako prebrali le dele besedil. Iskanje in izpis ključnih besed je za učence, ki teže/slabo/malo berejo precej zahtevna naloga. Terja večkratno branje in povzete prebranega z besedo ali dvema. Čeprav je to operativni cilj že v 1. vzgojno-izobraževalnem obdobju (VIO) (UN, 2019), imajo nekateri učenci s tem še vedno težave.</p>	<p>Učenec (2. VIO)</p> <ul style="list-style-type: none"> - svoje razumevanje prebranega neumetnostnega besedila pokaže tako, da povzame temo, podteme in bistvene podatke (str. 52) <p>Učenec (1. in 2. VIO):</p> <ul style="list-style-type: none"> - po branju povzame temo, podteme in bistvene podatke (str. 11 in 20). 	<p>Učenec se seznan z vsemi vrstami knjižničnega gradiva (1. razred, str. 7), se samostojno orientira v knjižnici (2. razred, str. 8), se seznan z različnimi informacijskimi viri kot viri informacij (5. razred, str. 12).</p>
<p>Bođita detektiva. V učilnici B11 poiščita knjigo misli. V njej izberita misel, ki vama je najbolj všeč. Izpišita jo na barvni list in jo nalepita na plakat.</p>	<p>V učilnico smo prej pripravili knjigo Modre misli. Knjigo so morali prelistati, poiskati misel in jo prepisati. Na videz enostavna naloga je bila kar trd oreh. Učenci so pri petih izpisih od šestih izpustili končno ločilo, kar je operativni cilj 1. VIO (UN, 2019). Prav tako je bilo še več drugih pravopisnih napak (izpuščena strešica, vejica, nepravilno deljenje besed). En izpis je bil poponoma napačen, saj sta učenca prepisala naslov knjige. Noben od učencev pri izpisanih mislih ni dopisal avtorja.</p>	<p>Učenec:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pozna raba velike začetnice na začetku povedi, v lastnih imenih bitij ter rabo končnih ločil (pika) (1. in 2. VIO, str. 12). <p>Učenec ima razvito pravopisno zmožnost, ki jo pokaže, tako da piše začetek povedi z veliko začetnico; pravilno piše lastna imena bitij; pravilno uporablja končna ločila (pika) (1. VIO; str. 49).</p>	<p>Učenec loči leposlovno in poučno gradivo (3. razred, str. 9).</p>
<p>V knjižnici poiščita police s knjigami za pionirje. Na njih najđeta veliko knjig, ki so primerne za bralno značko. Poiščita po eno delo Enid Blyton in Thomasa Brezine. Kakšen naslov imata? Pri kateri založbi sta izšli?</p>	<p>Učenci spoznajo dva avtorja in postavitev njunih del. Knjige so primerne za bralno značko in so na (šolskem) priporočilnem seznamu za BZ v 6. razredu).</p>	<p>Učenec (1. in 2. VIO) spoznava umetnostna besedila po izbiri učitelja (str. 25 in 39).</p> <p>Učenec ima v skladu s cilji iz učnega načrta razvito zmožnost sprejemanja umetnostnih besedil (1. VIO, str. 50 in 55).</p>	<p>Učenec se samostojno orientira v knjižnici (2. razred, str. 8); zna prosto pristopiti h gradivu in izbrati ustrezno besedilo (3. razred, str. 9), usvoji in razlikuje pojme, povezane s knjižnimi ustvarjalci in posredniki (4. razred, str. 10).</p>

Iskanje pravih, pravih in uporabnih informacij je učenje. Prepoznavanje relevantnih podatkov za uspešno delovanje v sodobni družbi je nujno povezano z branjem.

SKLEP

Udeleženci zabavnega popoldneva so dejavnost ocenili kot prijetno, zabavno in zanimivo. Učiteljice slovenščine in knjižničarka pa smo spoznavale, kako težke so na videz samoumevne dejavnosti, npr. poiskati učilnico z določeno številko, v reviji najti besedilo, na policah knjigo z določeno tematiko. Vzajemno sodelovanje učiteljev in knjižničarja lahko prinese napredek, za katerega pa je potreben trud vseh deležnikov. Zdi se, da motiviranje nebralcev za branje ni bilo še nikoli tako zahtevno, kot je v časih sodobnih komunikacijskih tokov, ko nas obkrožajo ogromne količine informacij. Iskanje pravih, pravih in uporabnih informacij je učenje. Prepoznavanje relevantnih podatkov za uspešno delovanje v sodobni družbi je nujno povezano z branjem. Branje leposlovja učencem krepi domišljijo, lahko se življajo v svet knjižnih junakov, spoz-

navajo zgodbe drugih in drugačnih. Razvijanje možnosti branja z razumevanjem je naloga osnovne šole, ki k temu pristopa na različne načine. Otrokova bralna zmožnost namreč bistveno vpliva na uspešnost šolske poti in s tem vsaj v šolskih letih tudi na obšolske dejavnosti. Dobri bralci oziroma tisti, ki znajo najti dobre/prave informacije, pa so na poti k bolj samozavestnim odraslim z boljšo karioero, gmotnim in družbenim položajem. Več možnosti je, da bodo notranje bolj zadovoljni in s tem bolj zdravi (Newman, 2017).

V članku je prikazan eden od možnih načinov, kako privabiti učence v knjižnico, jim predstaviti knjižnico kot prostor zabave, sproščenosti in jim približati knjigo, revijo kot nekaj zabavnega, zanimivega. In še rezultat: od enajstih udeleženi učencev je bralno značko opravilo 5 učencev. S preostalimi se bomo še trudili. Splača se. ●

Viri in literatura

- Grosman, M. (2000). Zakaj brati? Vprašanje, ki terja vedno nove odgovore. V: *Bralna značka v tretjem tisočletju. Zbornik ob 40-letnici bralne značke* (str. 21–26). Ljubljana: Založba Rokus.
- Modre misli. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2008.
- Newman, N. (2017). *Vzgajanje strastnih bralcev. 5 preprostih korakov do uspeha v šoli in življenju*. Maribor: Hiša knjig, Založba KMŠ.
- Pečjak, S. (2000). Kakšno (naj) bo učinkovito branje v 21. stoletju? V: *Bralna značka v tretjem tisočletju. Zbornik ob 40-letnici bralne značke* (str. 21–26). Ljubljana: Založba Rokus.
- UČNI načrt. *Program osnovna šola. Slovenščina* (2018). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in Ministrstvo za šolstvo in šport. Pridobljeno 25. 10. 2019 s spletne strani: http://mizs.arhiv-spletisc.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_slovenscina.pdf.
- Sušec, Z. (2005). *Knjižnična informacijska znanja. Program osnovnošolskega izobraževanja*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
- Taksonomija za učenje, poučevanje in vrednotenje znanja. Revidirana Bloomova taksonomija izobraževalnih ciljev* (2016). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Zupan, J. (2000). Branje v mojem kraju. V: *Bralna značka v tretjem tisočletju. Zbornik ob 40-letnici bralne značke* (str. 21–26). Ljubljana: Založba Rokus.

MOJCA MEŽIK, profesorica slovenščine in sociologije, šolska knjižničarka na OŠ Drska. Naslov: Osnovna šola Drska, Ulica Slavka Gruma 63, 8000 Novo mesto. E-naslov: mojca.mezik@os-drska.si

Beri vsak dan – v družbi ali pa sam

Read Every Day – with Others or Alone

Polona Gajgar

Izveček

*Branje je sredstvo, s katerim usvajamo znanje in včasih tudi sanje.
Kadar čas nam prehitro beži, nas prav branje lahko umiri.
Branje naš besedni zaklad bogati in nas pogosto dolgo v noč spati ne pusti,
ko v postelji bedimo in napeti zgodbi sledimo.*

V prispevku je predstavljenih nekaj idej, s katerimi sem četrtošolce motivirala za branje v želji, da bi tudi sami izkusili zgoraj navedene vidike branja.

Ključne besede:

branje, motivacija

UDK 028.5

Keywords:

reading, motivation

Abstract

*Reading is a means of assimilating information and sometimes of imagination.
Whenever time flies too quickly, reading makes the time pass slowly.
Reading enriches our vocabulary, keeping us up frequently,
as we lie awake in bed following a tale of excitement.*

The paper presents a few activities that were used to motivate fourth graders to read, in the desire to get them to experience the above-mentioned aspects of reading.

Prvine notranje motivacije so kompetentnost ali občutek lastne učinkovitosti, interes, zatopljenost v branje, prepričanje o pomembnosti branja. Notranja motivacija torej izhaja iz posameznika.

Prvine zunanje motivacije pa so dobiti priznanje, dosežek (dobro oceno), tekmovati z drugimi ali brati zaradi sodelovanja v različnih socialnih aktivnostih (pogovori z vrstniki, prijatelji).

UVOD

Ko sem začela poučevati v 4. razredu, sem opazila, da zanimanje za branje pri nekaterih učencih nekoliko upade. To se je izkazalo predvsem pri branju knjig za bralno značko. V 4. razredu začnejo učenci tudi z branjem knjig za domače branje in se tako količina branja v njihovem prostem času kar precej poveča. Prav zato se kaj hitro zgodi, da učenci, ki niso ravno ljubitelji knjig, hitro opustijo branje za bralno značko, saj ta ni obvezna.

Sem ena od učiteljic, ki verjame v to, da je prav vsak učenec ob ustrezni motivaciji, spodbudi in pozitivni naravnosti sposoben doseči zelo veliko. Na enak način tako vsako leto pristopimo tudi k branju in opravljanju bralne značke. Zavedam se, da je dobra motivacija ključna za doseg zastavljenega cilja, zato temu namenim veliko pozornosti.

MOTIVACIJA UČENCEV ZA BRANJE KNJIG

Kaj je bralna motivacija?

Bralna motivacija je nadpomenka za različne motivacijske dejavnike, ki človeka spodbujajo k branju, dajejo bralnemu procesu smisel in tako pomagajo posamezniku, da vztraja do cilja in si želi bralno izkušnjo še ponoviti (ponovno doživeti) (S. Pečjak in A. Gradišar, 2002, str. 7–11).

Na motivacijo za branje vpliva več dejavnikov. Pri pregledu strokovne literature pogosto naletimo na delitev na zunanjo in notranjo motivacijo.

Prvine notranje motivacije so kompetentnost ali občutek lastne učinkovitosti, interes, zatopljenost v branje, prepričanje o pomembnosti branja. Notranja motivacija torej izhaja iz posameznika.

Prvine zunanje motivacije pa so dobiti priznanje, dosežek (dobro oceno), tekmovati z drugimi ali brati zaradi sodelovanja v različnih socialnih aktivnostih (pogovori z vrstniki, prijatelji).

Pri notranji motivaciji so cilji dolgoročnejši, notranja motivacija vodi k pogostejšemu in po navadi vseživljenjskemu branju ter prispeva k večji bralni in učni uspešnosti kot zunanja mo-

tivacija, pri kateri so cilji odvisni od zunanjih dejavnikov.

Strokovnjaki (za navedene glej Pečjak in Gradišar, 2002) poudarjajo, da je pri odločitvi, kakšno spodbudo ali nagrado uporabiti za določenega učenca v določeni situaciji, ključno prav učiteljevo poznavanje različnih prvin motivacije za branje.

Na podlagi izkušenj, ki sem jih pridobila s poučevanjem, menim, da učenci na razredni stopnji za doseg ciljev branja potrebujejo predvsem zunanjo motivacijo. Pri izbiri le-te pa moramo biti učitelji osredotočeni na izbiro takih prvin, ki jih bodo sčasoma pripeljale do ponotranjenja branja, lastnega interesa ter prepričanja o pomembnosti branja.

Prav zato sem pri oblikovanju strategij, s katerimi spodbujam branje pri učencih, izhajala iz ugotovitev dveh raziskav, ki zajemajo ključne dejavnike za razvijanje branja in motivacije v razredu.

NcKenna (2001, v Pečjak in Gradišar, 2002, str. 41) je dejavnosti za razvijanje dobrega odnosa učencev do branja strnil v naslednja priporočila za učitelja. Učitelj mora:

- oceniti učenčev interes za branje in njegov odnos do branja,
- pomagati učencem pri usvajanju pozitivnih prepričanj o branju,
- ustvarjati takšno razredno oziroma šolsko okolje, ki spodbuja branje,
- načrtovati raznolik program (uporabljati različne žanre ter različno tematiko),
- zagotoviti učenčev bralni uspeh oziroma zagotoviti pomoč učencem, ki imajo bralne težave,
- *učencem prikazati potrebnost in učinkovitost branja,*
- zagotoviti pozitivne modele odraslih,
- zagotoviti pozitivne modele vrstnikov,
- doseči sodelovanje staršev,
- otrokom brati na glas,
- spodbujati učenje ob besedilu,
- pri izboru knjig, ki jih priporoča upoštevati tudi mnenje učencev.

L. Gambrell je s sodelavci (1996, v Pečjak in Gradišar, 2002, str. 41) v obsežni raziskavi, ki je preučevala, kako razvijati in ohranjati motivacijo za branje v razredu, izpostavila naslednje dejavnike:

- učitelj kot bralni model,
- dostopnost do raznolikega bralnega gradiva v razredu,
- možnost izbire bralnega gradiva,
- pogovori in druženje ob knjigah,
- pozitivne predhodne bralne izkušnje,
- bralne spodbude v okolju.

Pri spodbujanju in motivaciji učencev za branje skušam tudi sama upoštevati vse zgoraj navedene dejavnike, še posebej pa sem osredotočena na naslednje:

- učitelj kot bralni model,
- bralne spodbude v okolju (branje z vrstniki, glasno branje, sodelovanje s starši),
- pogovori in druženje ob knjigah.

Za uresničevanje teh dejavnikov, v razredu izvajam naslednje bralne dejavnosti:

BRANJE KNJIGE V NADALJEVANJIH

Pogosto 10 minut prve šolske ure namenimo glasnemu branju. Učencem izbrano knjigo berem v nadaljevanjih. Po navadi na začetku šolskega leta za tovrstno branje izberemo kar knjigo, ki jo morajo učenci prebrati za Cankarjevo tekmovanje. Tako smo prebrali že knjige Groznovilca v Hudi hosti in njeno nadaljevanje Groznovilca in huda zima, Bratovščina Sinjega galeba, Deček Brin na domačem kolišču. Otroke učiteljevo branje zelo pritegne in z veseljem prisluhnejo zgodbam.

BRANJE KNJIGE V PARU

Po določenem času branje knjige v nadaljevanju zamenjamo z branjem knjig v paru. Vsak par si v knjižnici izbere eno knjigo in jo na začetku pouka vsak dan 10 minut polglasno bere. Učenca se pri branju izmenjavata. Ko knjigo prebereta, si vsak poišče drugega sošolca in z njim bere drugo knjigo iz knjižnice.

BRALNA MAPA

Poleg rednega glasnega branja med učenci vse leto kroži bralna mapa, v kateri je knjiga za učence (Enajstnik) in za starše (Učim se učiti).

- Učenec prebere knjigo s priporočilnega seznama (lahko tudi svojo) in o njej na poseben list napiše 5 vprašanj in odgovorov. List vložimo v razredno bralno mapo.
- Ko nekdo od sošolcev prebere isto knjigo, ga učenec, ki jo je prebral pred njim (s pomočjo svojih vprašanj, ki jih je vložil v razredno bralno mapo) izpraša o vsebini knjige in vodi pogovor o knjigi. Če je učenec pravilno odgovoril na vprašanja o knjigi, se mu le-ta prizna kot prebrana knjiga za bralno značko. V razredno bralno mapo pa se vstavi list z njegovimi vprašanji in je on naslednji izpraševalec o vsebini te knjige.
- Razredna bralna mapa je zbir vprašanj in odgovorov učencev o posameznih knjigah. Če v njej še ni vprašanj o knjigi, ki jo je prebral učenec, ga o knjigi na kratko izprašam jaz ali pa se sam odloči kako bo predstavil vsebino knjige.
- Učenec mora za opravljeno bralno značko prebrati tudi eno pesniško zbirko. Eno od pesmic iz zbirke se nauči na pamet in na list zapiše tudi vsaj eno kitico nadaljevanja izbrane pesmi in jo prav tako kot pesmico predstavi sošolcem.
- Ob branju knjig za bralno značko v razredu nastaja tudi bralna veriga. Vsaka prebrana knjiga je en člen le-te. Na začetku leta smo si zastavili cilj, kako dolga bo ob koncu šolskega leta. Učenci z veseljem spremljajo, kako se veriga z vsako prebrano knjigo daljša in kako pomembno vlogo pri doseganju cilja ima vsak izmed njih.

Slika 1: Bralna veriga

Učenci in starši knjigo v enem ali dveh tednih preberejo in o njej napišejo kratko mnenje. Na koncu leta se o vsebini knjige z otroki pogovorimo in pripravimo kratko okroglo mizo na temo knjige.

BRALNA ZNAČKA MALO DRUGAČE

V pogovoru z učenci sem ugotovila, da si želijo knjige predstavljati na drugačen način. S skupnim pogovorom smo oblikovali spodaj opisani sistem bralne značke.

Pozitivni učinki omenjenih metod so:

- Učenci z veseljem pridejo na ure bralne značke, saj so zelo radovedni, kakšna vprašanja so za njih pripravili sošolci, nanje pa tudi radi odgovarjajo. Še raje pa se preizkusijo v vlogi spraševalca in vodje pogovora.
- Krepijo se socialni odnosi med učenci in pa eden od elementov formativnega spremljanja – medvrstniško sodelovanje in povratna informacija.
- Učenci uživajo ob poslušanju nadaljevanja posameznih pesmic, ki jih spesnijo učenci. S tem se izboljšuje tudi občutek za zaznavanje in tvorjenje rim.
- Branje knjig in potovanje v svet domišljije pogosto poskrbita za sproščen začetek dneva.
- Pri branju v nadaljevanju učenci dobijo pozitiven zgled branja učitelja, ki jih zelo pritegne.

- Velika večina učencev (pogosto kar vsi) opravi bralno značko.

SKLEP

Opisane bralne dejavnosti precej povečajo zanimanje učencev za branje knjig. Izkazalo se je, da učenci za oblikovanje pozitivnega odnosa do branja zagotovo potrebujejo veliko pozitivnih spodbud iz okolja (vrstniki, učitelji, starši).

Učitelji imamo ključno vlogo pri zagotavljanju spodbudnega bralnega okolja v razredu. Pomembno je, da učitelj učence s svojim pristopom navduši za branje tako, da jim tudi sam veliko glasno bere in izraža navdušenje nad branjem. Če tega ne pokaže in ne prenese na učence, tudi oni nad branjem ne bodo preveč navušeni. Zavedati se moramo, da učence vzgajamo predvsem z zgledom in da veliko bolj sledijo našim dejanjem kot pa besedam.

Izkazalo se je tudi, da je razvoj branja proces, ki od posameznika zahteva predvsem veliko časa in pa dejavnosti, ki so učencem zanimive in izhajajo iz njih samih. Pomembno je, da jim branje prinaša prijetne občutke in da je učitelj pozoren na to, da jim omogoči raznolike in predvsem pogoste bralne izkušnje.

Branje je za otroke življenjskega pomena, zato jih spodbujajmo, usmerjajmo ter širimo njihova obzorja in svet domišljije. Poskrbimo, da knjige postanejo in ostanejo zveste spremljevalke otrok. ●

Viri in literatura

Pečjak, S., Bucik, N., Gradišar, A., Peklaj, C. (2006).
Bralna motivacija v šoli: merjenje in razvijanje.
Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

POLONA GAJGAR, učiteljica razrednega pouka na OŠ Orehek
Naslov: OŠ Orehek Kranj, Zasavska cesta 53a, 4000 Kranj
E-naslov: polona.gajgar@osorehek.si

Zabavna oblika priprav na Cankarjevo tekmovanje

Fun Way of Preparing for the Cankar Award Competition

Maja Praprotnik

Izvleček

Na Osnovni šoli Vranksko - Tabor smo v začetku novega šolskega leta želeli učencem ponuditi malo drugačno pripravo na tekmovanje iz slovenščine za Cankarjevo tekmovanje. V šolskem letu 2020/2021 je za 4. in 5. razred izbrana knjiga *Deček Brin na domačem kolišču* avtorja Sebastijana Preglja. S knjigo *Deček Brin na domačem kolišču* smo v okviru projekta OBJEM (Ozaveščanje, Branje, Jezik, Evalvacija, Modeli) in nacionalnega meseca skupnega branja v šolski knjižnici, ki velja za sestavni del vzgojno-izobraževalnega dela na šoli, izvedli zanimivo, poučno in zabavno popoldne, saj so učenci spoznali zgodovinsko obdobje kolišč in pomembne najdbe prek knjižne vsebine in učnih listov.

Ključne besede:

šolska knjižnica, bralna pismenost, KIZ, tekmovanje iz slovenščine, priprava na Cankarjevo tekmovanje, motivacija za branje

UDK 027.8:37.09

Keywords:

school library, reading literacy, Library and Information Knowledge, Slovenian Language Competition, preparing for the Cankar Award Competition, reading motivation

Abstract

At the start of the new school year, teachers at the Vranksko - Tabor Primary School wanted to offer pupils a slightly different way of preparing for the Cankar Award Slovenian Language Competition. In the 2020/2021 school year, the book *Deček Brin na domačem kolišču* [Juniper, a Boy from a Pile Dwelling] by Sebastijan Pregelj was chosen for the 4th and 5th grades. With this book and within the context of the project OBJEM (Awareness Raising, Reading, Language, Evaluation, Models) and the National Month of Reading Together we carried out an interesting, educational and fun afternoon at the school library, which is considered an integral part of the educational work performed at the school. The pupils learnt about the historical period of pile dwellings and about the important finds through the book contents and worksheets.

UVOD

Šolska knjižnica, ki velja za sestavni del vzgojno-izobraževalnega dela na šoli, je tudi osrednji prostor, kamor učenci radi zahajajo. Šolski knjižničarji se trudimo učencem približati knjige na različne načine. Prav tako se trudimo pri njih spodbuditi željo po branju in iskanju informacij v knjigah. Prav to je bil tudi razlog za izvedbo bralno-ustvarjalnega popoldneva v šolski knjižnici. Drugi razlog pa je bil izbor knjige avtorja Sebastijana Preglja Deček Brin na domačem kolišču, ki je v letošnjem šolskem letu izbrana za tekmovanje iz slovenščine za Cankarjevo priznanje za 4. in 5. razred.

Bralna pismenost v šolskem prostoru tako knjižničarjem kot učiteljem velikokrat predstavlja izziv in hkrati odgovornost. Spodbujanje branja v 2. vzgojno-izobraževalnem obdobju je zelo pomembno, saj vemo, da je bralna pismenost bistvena za uspešnost v današnji družbi. Kaj pa sploh je bralna pismenost? V okviru projekta OBJEM je nastala definicija, da je to stalno razvijajoča se zmožnost posameznika za razumevanje, kritično vrednotenje in uporabo pisnih informacij. Ta zmožnost vključuje razvite bralne veščine, (kritično) razumevanje prebranega, pojmovanje branja kot vrednote in motiviranost za branje ter druge gradnike bralne pismenosti. Kot taka je temelj vseh drugih pismenosti in je ključna za samouresničevanje posameznika ter uspešno (so)delovanje v družbi.

Preden smo se odločili izvesti bralno-ustvarjalno popoldne v šolski knjižnici, smo pri pouku v okviru dolgega branja skupaj z učenci prebrali omenjeno knjigo. Učence smo spodbudili k nadaljnjemu raziskovanju zgodovinskega obdobja, v katerem se zgodba dogaja. Sama vsebina je otroke in učiteljice nadvse navdušila, zato smo se odločili, da se željni novega znanja družimo še na bralno-ustvarjalnem popoldnevu.

PRIPRAVA IN ORGANIZACIJA DELA

Priprav smo se lotili skrbno in čim bolj inovativno. Zavod RS za šolstvo je na svoji spletni strani pripravil Priporočila za pripravo na tekmovanje v 4. in 5. razredu. »*Cilji priprave*

na tekmovanje so, da učenci, z mentorjevo podporo ob vodenem branju, razvijajo kritično in »raziskovalno« branje zahtevnejšega književnega besedila; vrednotijo besedilo, temeljito spoznajo in raziskujejo vsebinske in slogovne prvine in značilnosti besedilne vrste izbranega besedila in se soočijo z zgodovinskim ozadjem, povezujejo avtorjeva in druga dela z izbranim delom. Da bi te cilje lahko uresničili, je treba delo z učenci načrtovati in narediti temeljito strokovno pripravo na branje besedila (ne le učenčevega, tudi učiteljevega).« Pri načrtovanju priprav smo želeli slediti priporočilom. Zato smo bralno-ustvarjalno popoldne oblikovali tako, da smo zajeli branje, pogovor in ustvarjanje.

Tematika v izbrani knjigi je ravno pravšnja, da ponuja priložnosti za osredotočanje na cilje učnega načrta za slovenščino (2018), ki se nanašajo na književni prostor, čas in književno dogajanje. Odločili smo se, da bodo učenci ob izvedenem bralnem dogodku poiskali osnovne informacije o prostoru in času dogajanja, povezali dogajalni čas in prostor, prepoznali podatke o poteku dogajanja, določili, kaj je sporočilo književnega besedila, ter na koncu poustvarjali besedilo s povezovanjem in razmislekom o ključnih motivih in temah iz besedila.

BRALNO-USTVARJALNO POPOLDNE

Glavni lik iz knjige deček Brin nas je skozi zgodbo odpeljal več kot 5000 let nazaj v zgodovino, na spoznavanje obdobja prazgodovine, natančneje obdobja kolišč. Ostanke kolišč najdemo tudi v Sloveniji. In ker je preteklost zanimiva in poučna, je vredna naše pozornosti.

Bralno-ustvarjalno popoldne smo izvedli med tednom po končanem pouku. Zasnovali smo triurno ustvarjalno popoldne, ki je bilo sestavljeno iz treh delov.

V prvem delu smo se pogovarjali o vsebini knjige. Učencem smo postavljali kratka vprašanja in prek njihovih odgovorov povzeli vsebino. Nekatera vprašanja so bila splošna o prostoru in času, v katerem se dogaja zgodba v knjigi, nekatera pa so bila vezana na vsebino dela. Vprašanja smo si zamislili kot spodbudo za

Bralna pismenost vključuje razvite bralne veščine, (kritično) razumevanje prebranega, pojmovanje branja kot vrednote in motiviranost za branje ter druge gradnike bralne pismenosti. Kot taka je temelj vseh drugih pismenosti in je ključna za samouresničevanje posameznika ter uspešno (so) delovanje v družbi.

razmišljanje in za nadaljnjo razpravo. Učenci so bili zelo odzivni in so z veseljem sodelovali v pogovoru. Videlo se je, da so željni novih informacij oziroma da so z navdušenjem delili med seboj že poznane informacije. Skupaj smo spoznavali odkritje najstarejšega kolesa na svetu, pogovarjali smo se o drevakih, koliščih in spoznavali človeško ribico. Nato smo si na spletu ogledali kratek film z naslovom Kolišča – vasi sredi jezera.

Drugi del bralno-ustvarjalnega popoldneva je bil sestavljen iz štirih sklopov, in sicer smo imena sklopov povezali z naslovi poglavij iz knjige Deček Brin na domačem kolišču: Zmajev mladič, (Kol)išče, Leseno sonce in Piskač. V tem delu so se učenci preizkusili v sodelovanju in delu v skupinah. Želeli smo spodbuditi sodelovanje med razredi, zato smo skupine oblikovali tako, da so bili v eni skupini učenci iz 4. in 5. razreda. Oblikovali smo štiri skupine, vsaka je začela z določenim tematskim sklopom, po preteku določenega časa pa so se skupine zamenjale. Tako je vsaka skupina raziskala in spoznala vse štiri sklope.

Vsak sklop je vseboval že vnaprej pripravljeno knjižno gradivo na izbrano temo in učni list. Učni listi so bili oblikovani tako, da so učenci morali pregledati knjižno gradivo, ki jim je bilo na voljo, in poiskati informacije. Iskanje informacij je bilo različno, prebirali so knjige in druga gradiva ter iskali informacije z branjem ilustracij. Svojo uspešnost iskanja informacij so preverili z odgovarjanjem na vprašanja, obkroževanjem pravih odgovorov in dopolnjevanjem manjkajočih besed.

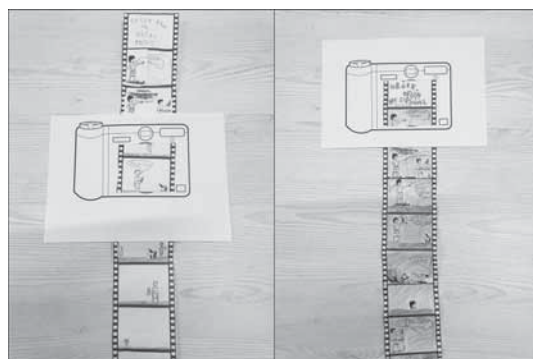
Želeli smo povezati učenje in spoznavanje osrednje tematike prek igre. Ko so vsi učenci

Slika 1: Knjižno gradivo

v skupini izpolnili učni list, so na koncu dobili geslo. Ugotovljeno geslo jim je prineslo mali paketek oziroma zaprto kuverto. Vsebina paketka jim je prišla zelo prav pri izdelavi stripa v tretjem delu ustvarjalnega popoldneva.

V zadnjem, tretjem delu bralno-ustvarjalnega popoldneva so učenci uporabili še svojo domišljijo in poustvarili besedilo prek izdelave stripa na temo dečka Brina. Vsak zase je lahko izdelal t. i. filmski strip, kot smo ga sami poimenovali. Strip smo izdelali na upodobljenem filmskem traku. Nato smo na sliki, kjer je bila narisana kamera, pri objektivu izrezali dve zarezi, tako da smo se lahko po izdelanem traku premikali vodoravno ali navpično po posameznih sličicah, ta pogled pa nam je dal občutek, kot bi gledali film. Osrednja tema stripa je bila knjiga, učenci pa so lahko zgodbo ali obnovili ali jo sestavili po svoje. Prepustili so se svoji domišljiji ter ustvarjanju in med seboj podoživljali preteklo druženje.

Slika 2: Izdelek filmski strip

SKLEP

Na bralno-ustvarjalnem popoldnevu smo želeli spodbuditi željo po branju in bralni pismenosti ter vse skupaj povezati v igro in užitek. Želeli smo učence spodbuditi k branju leposlovnih in poučnih knjig, zato smo jim pokazali in ponudili obe vrsti knjižnega gradiva. Bralno-ustvarjalno popoldne je bilo dobro izhodišče, da se bodo učenci vračali v šolsko knjižnico ter iskali novo knjižno gradivo za nadaljnje raziskovanje in branje.

S knjigo Deček Brin na domačem kolišču smo v okviru projekta OBJEM (Ozaveščanje, Branje, Jezik, Evalvacija, Modeli) in nacio-

nalnega meseca skupnega branja izvedli zanimivo, poučno in zabavno popoldne, saj so učenci spoznali zgodovinsko obdobje kolišč in pomembne najdbe prek knjižne vsebine in učnih listov.

Učenci so bili s celotno izvedbo bralno-ustvarjalnega popoldneva zelo zadovoljni. Njihovo zadovoljstvo se je videlo tudi v zbranosti pri delu in intenzivnem sodelovanju. Izrazili so željo, da bi še večkrat ponovili takšno oblika druženja in učenja. ●

The worksheet is titled 'Kolišč' and includes several sections:

- Na sliki je najstarejša gostilna na svetu. Pomeni ti ga.** (On the picture is the oldest inn in the world. What does it mean to you?)
- iz katerega materiala je piščal izdelana?** (From what material is the quill made?)
- Opisi kolšeno piščal (glej sliko):** (Describe the quill pen (see the picture):)
- Kako velika je najstarejša kolšena piščal?** (How big is the oldest quill pen?)
- Kdo je piščal naredil?** (Who made the quill?)
- V katerem zgodovinskem obdobju je bila piščal najdena?** (In which historical period was the quill found?)
- Kdaj in kje je bila gostilna najdena?** (When and where was the inn found?)
- Prislučaj v knjigo: Skrivnostna piščalka in na slikah prilepi različne prametle.** (Listen to the book: Secret quill and glue different insects on the pictures.)
- Prislučaj v knjigo: Skrivnostna piščalka in na slikah prilepi različne prametle.** (Listen to the book: Secret quill and glue different insects on the pictures.)
- Prislučaj v knjigo: Skrivnostna piščalka in na slikah prilepi različne prametle.** (Listen to the book: Secret quill and glue different insects on the pictures.)
- Prislučaj v knjigo: Skrivnostna piščalka in na slikah prilepi različne prametle.** (Listen to the book: Secret quill and glue different insects on the pictures.)

Slika 3: Učni list

Viri in literatura

- Bajd, B. (2016). *Gremo v Postojnsko jamo*. Ljubljana: Hart.
- Bajd, B. (2019). *Človeška ribica in življenje v podzemnem svetu*. Ljubljana: Hart.
- Gombač, Ž. (2017). *Zgodovina Slovenije v stripu*. Dob pri Domžalah: MIŠ.
- Kac - Marn, Š. (2009). *Koliščarji*. Čedad: Zadruga Novi Matajur.
- Mezeg, M. (2016). *Skrivnostna piščalka Ljubljanskega barja*. Ljubljana: Alba 2000.
- Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti za obdobje 2019–2030* [Elektronski vir]. Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Dostopno na: <https://www.gov.si/novice/2020-01-15-nacionalna-strategija-za-razvoj-bralne-pismenosti-za-obdobje-2019-2030/> (22. 10. 2020).
- Pernarčič, J. (6. februar 2018). *Koliščica – vasi sredi jezera* [Video]. Pridobljeno s <https://www.youtube.com/watch?v=le2iSa1O1Lc>.
- Pregelj, S. (2020). *Deček Brin na domačem kolišču*. Dob pri Domžalah: MIŠ.
- Priporočila za pripravo na tekmovanje v 4. in 5. razredu* [Elektronski vir] (2020). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Dostopno na: https://www.zrss.si/zrss/wp-content/uploads/priporocila_ct_2-vio_4r_5r_2020_2021.pdf (22. 10. 2020).
- SLO časi kraji ljudje: Dežela kolišč*. (2020). Ljubljana: Družina d.o.o.
- Šebjanič Pupis, J. (2018). *Nana, človeška ribica*. Podsmreka: Pipinova knjiga.
- Učni načrt. Program osnovna šola. Slovenščina* [Elektronski vir] (2018). Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Dostopno na: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_slovenscina.pdf (22. 10. 2020).
- Velunšek, A. (2010). *Koliščarji: o koliščarjih in koliščarski kulturi Ljubljanskega barja*. Ljubljana: Založba ZRC.

MAJA PRAPROTRNIK, univ. dipl. bibl. in inf., zaposlena kot šolska knjižničarka na Osnovni šoli Vrnsko - Tabor. Naslov: Osnovna šola Vrnsko - Tabor, Vrnsko 23, 3305 Vrnsko
E-naslov: maja.praprotnikL@guest.arnes.si

Mladi bralci in projekt Knjižne mišice

Young Readers and the Project Knjižne mišice
[Book Muscles]

Lilijana Ladra

Izvleček

V prispevku je podano razmišljanje o razširjenosti branja med mladimi, ki, obkroženi s tehnologijo, raje sežejo po telefonu, kot da bi v roke vzeli kako dobro knjigo. Omenjenih je nekaj projektov za spodbujanje branja, ki se izvajajo na OŠ Šentjanž pri Dravogradu. Podrobneje je predstavljen projekt Knjižne mišice, ki ga financira Ministrstvo za kulturo, izvaja pa Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem v sodelovanju s splošnimi in šolskimi knjižnicami koroške regije. Prikazani so trije primeri srečanj v okviru omenjenega projekta, ki uporabnika skozi aktivno in interaktivno igro ter s pomočjo debate pripeljejo do izbire prave knjige in njene uporabe v vsakdanjem življenju. Prispevek se konča z ugotovitvijo, da ima knjiga med mladimi še vedno pomembno mesto.

Ključne besede:

knjiga, knjižnica, mladi bralci, projekti za spodbujanje branja, Knjižne mišice, knjiga in njena uporabnost

UDK 028.5:37.09

Keywords:

book, library, young readers, reading promotion projects, Knjižne mišice, a book and its usefulness

Abstract

The paper contemplates the prevalence of reading among young people who, surrounded by technology, would much rather pick up a phone than a good book. A few reading promotion projects being implemented at the Šentjanž pri Dravogradu Primary School are mentioned. The paper elaborates on the project Knjižne mišice [Book Muscles] which is funded by the Ministry of Culture and implemented by The Dr. Franc Sušnik Central Carinthian Library in cooperation with public and school libraries in the Koroška region. It gives three examples of meetings held under the above-mentioned project; through an active and interactive game and by means of debate, users are guided towards choosing the right book and using it in their daily lives. The paper concludes with the finding that books are still important to the youth.

*“Nobena zabava ni tako poceni kot branje,
niti noben užitek tako dolgotrajen.”
(Lady Montague)*

1 UVOD

Neprostopvoljna karantena v času koronavirusa nas je prisilila, da smo se malo ustavili in dali prednost tistemu, za kar sicer ne najdemo časa. Marsikdo je segel tudi po knjigi.

Knjige so tako ali drugače prisotne v življenju vsakega izmed nas, le naš odnos do njih se razlikuje. Nekomu pomenijo zelo malo ali skoraj nič, nekomu pa predstavljajo neprecenljivo bogastvo, saj se zaveda njihove globlje vrednosti. Nemalo je ljudi, ki po končanem šolanju ne sežejo več po knjigi, kajti le-to povezujejo z učenjem in obveznim branjem – branjem pri pouku in branjem za pouk. Na srečo je več tistih, ki so knjigo vzljubili in je postala njihova zvesta spremljevalka, bodisi po zaslugi staršev, vzgojiteljev, učiteljev ali vrstnikov. Takim ljudem bi lahko rekli, da so bralci za vse življenje – berejo, da se kaj novega naučijo, berejo za sprostitev, berejo, da bogatijo svoje besedišče, berejo, da nahranijo svojo dušo.

2 BRANJE MED MLADIMI

Zadnja leta se veliko govori o branju, sploh o branju med mladimi, saj se nam zdi, da ne počnejo drugega, kot brskajo po telefonih, pišejo sms-e, ,četajo', ,tvitajo', ,všečkajo' ... ali pa igrajo igrice na računalnikih.

Pa je res tako, da mladi ne berejo oz. ne berejo radi?

Kot učiteljica slovenščine in šolska knjižničarka imam v to problematiko dokaj dober vpogled. In delno bi se z ugotovitvijo, da mladi ne berejo (radi), celo strinjala. Vendar zadeve ne smemo posploševati. Učenci 1. in 2. vzgojno-izobraževalnega obdobja (v nadaljevanju VIO) so namreč redni obiskovalci šolske knjižnice, kar kaže na to, da jim je knjiga blizu in da radi berejo. V zadnjem VIO se ta slika res nekoliko spremeni. Učenci manj prihajajo v knjižnico oz. pridejo takrat, ko si želijo izposoditi knjigo za BZ ali domače branje. Ker pač ,morajo' priti.

Treba se je vprašati, zakaj pride do tega upada. Odgovori so zagotovo različni. V prvi vrsti gre za učence, ki odraščajo in se v obdobju pubertete spopadajo z različnimi problemi, zato jim branje ne pomeni ravno neke prioritete. Na prvo mesto postavljajo sebe, vrstnike in še kaj.

Ti učenci so tudi bolj vpeti v šolsko delo, ki jim vzame veliko časa, zato v branju večina ne vidi ravno neke sprostivte.

Tudi interesi otrok se z leti spreminjajo in tako knjigo, ki je bila v zgodnjem obdobju po zaslugi staršev pomembna, zamenjajo športne aktivnosti, hobije in, žal, tudi telefone in računalnike, ki sem jih omenila že na začetku.

O tem je bilo že veliko napisanega in še bo, mnenja posameznikov se bodo zagotovo še spreminjala, ugotovitve bodo takšne in drugačne.

3 AKTIVNOSTI ZA SPODBUJANJE BRANJA

V nadaljevanju predstavljam aktivnosti, s katerimi se na OŠ Šentjanž pri Dravogradu trudimo, da bi mladim približali knjigo in dvignili raven bralne kulture. Tega je zadnje čase res veliko in vedno znova skušamo poiskati še kaj novega s ciljem, da bi učenci radi in več brali.

3.1 Bralna značka

Najdlje izvajamo projekt **Bralna značka** (v nadaljevanju BZ), ki si je že dobro utrdil svoje mesto med bralci vseh starosti. Ponosni smo, da se je rodila prav pri nas na Koroškem, in mislim, da se zaradi tega čutimo z njo še bolj povezani. Na naši šoli bralno značko vsako šolsko leto osvoji okoli 130 učencev (na šoli je okoli 200 otrok), ki so na ta svoj dosežek izjemno ponosni. Še posebej tisti, ki jo osvojijo vseh devet let šolanja in si s tem prislužijo častni naziv **zlati bralec/zlata bralka**.

3.2 Bralna noč

Zadnjih nekaj let za vse pridne bralce organiziramo tudi projekt **Bralna noč**, ki predstavlja tisto pravo piko na i, saj se marsikdo ravno zaradi nje odloči, da se bo potrudil z branjem za BZ.

Bralno noč izpeljemo v povezavi s slovenskim dnevom knjige, torej okoli 22. aprila. Poteka v noči s petka na soboto, udeležijo pa se je lahko učenci, ki so prebrali ustrezno število knjig za BZ. Ob prihodu v šolo se učenci najprej zberejo v telovadnici, kjer jim pripravimo srečanje s kakim priznanim slovenskim ustvarjalcem. Sledi večerja v jedilnici šole, tej pa različne ustvarjalne delavnice (literarna, likovna, plesno-glasbena ...), ki se navezujejo na obisk ustvarjalca. Ustvarjajo pod vodstvom učiteljev mentorjev; to so razredniki in učitelji določenega predmetnega področja. Pred spanjem učenci višjih razredov berejo mlajšim učencem, pri čemer ne gre brez pravljice za lahko noč. Višek druženja učencem predstavlja spanje v učilnicah, v katerih si sami uredijo svoje spalne koticke. Jutranjemu vstajanju sledi pospravljanje učilnic, nato skupni zajtrk in odhod domov.

Zaradi karantene smo zadnje načrtovano bralno noč izpeljali na daljavo. Odziv učencev, predvsem tistih od 1. do 5. razreda, me je prijetno presenetil. Izkazalo se je, da so bili veseli moje pobude, da bralno noč preselijo v svoje domove in jo izpeljejo v skladu s svojo bralno domišljijo, ki ne pozna meja. To so dokazovali številni zapisi in fotografije, ki so jih posredovali in smo jih objavili na šolski spletni strani.

3.3 Bralni nahrbtnik

Potem je tu projekt **Bralni nahrbtnik**, s katerim skušamo knjigo prek mladih bralcev pripeljati v njihove domove do staršev. Kako? V bralni nahrbtnik damo tri knjige za učenca (dve leposlovni in eno poučno) ter knjigo za starše (vzgojna tematika). Knjige za učence izberem v skladu z njihovo starostjo in njihovimi bralnimi interesi, ki jih kot knjižničarka dobro poznam. Za učence se znajdejo v nahrbtniku npr.: Smetiščni muc in druge zgodbe, Mišek tip: mamica, ne hodi v službo!, Nasilneži in ustrahovalci, Zakaj naj pomagam?, Pa tako rad bi bil jezen ... Za starše pa: Dr. Jane Bluestein: Kako otroku postaviti meje in poskrbeti tudi zase!, B. Žorž: Razvjenost – rak sodobne družbe, E. Perry Good: ... in mulc si bo pomagal, Z. Zalokar Divjak: Jaz in ti ...

Ko prinese učenec nahrbtnik domov, se lahko družina druži ob branju ponujenih knjig in se pogovarjajo o prebranem. Po tednu dni učenec nahrbtnik vrne. V mapico, ki je v nahrbtniku, lahko zapiše svoje razmišljanje o prebranem, doda ilustracijo ipd. Seveda se v tej mapi znajdejo tudi zapisi vtisov staršev.

Primer zapisa učenca po branju knjige: *»Meni je bila najbolj všeč knjiga Osamljenost in prijateljstvo, ker smo se v šoli o tem učili in vem, kako pomembno je imeti dobre prijatelje.«*

Slika 1: Ilustracija k zapisu o prebrani knjigi

Primer zapisa ene od mam po branju knjige Ustrahovalci in nasilneži: *»Če bomo ljudje negovali vrednote, kot so POŠTENOST, DOBROTA, SOČUTJE, EMPATIJA in druge, ki smo jih poznali še ne dolgo nazaj, in v skladu z njimi tudi živeli, bodo tudi medosebni odnosi med nami na višji ravni. Otroci se navsezadnje učijo od nas in naših zgledov.«*

Bralni nahrbtnik je bil dobro sprejet, učenci ga na začetku šolskega leta težko pričakujejo, ko pridejo vsi v razredu na vrsto, želijo nov nabor knjig za ponovno izposojajo.

3.4 Starejši berejo mlajšim

Pred nekaj leti smo vpeljali še projekt **Starejši berejo mlajšim**, v okviru katerega učenci predmetne stopnje enkrat tedensko obišejo učence razredne stopnje (po navadi so to učenci 1. in 2. razreda v oddelku podaljšanega bivanja), jim berejo različne zgodbe ter se z

njimi o prebranem tudi pogovarjajo. Učenci višjih razredov se pogosto sami javijo za branje mlajšim, saj jim to pomeni posebne vrste izkušnje. Mlajšim je všeč, da učiteljico zamenja nekdo, ki jim je po starosti in razmišljanju bliže. Knjige izberem jaz kot knjižničarka, pri čemer sem pozorna na sporočilo zgodbe in njen vzgojni učinek.

3.5 Druge aktivnosti za spodbujanje branja na šoli

Učiteljice na razredni stopnji pripravljajo še razne svoje ‚razredne projekte‘, povezane z branjem, saj se zavedajo, da je v tem obdobju možno zelo veliko narediti in pridobiti na tem področju. Tako je npr. ena od učiteljic poleg t. i. dolgega branja poskusila z ‚Bralnim maratonom‘, v okviru katerega so si učenci en mesec vsak dan izposodili eno knjigo, jo prebrali in naslednji dan vrnili. To branje je zatem nadgradila z ‚Bralno deteljico‘, v okviru katere je oblikovala skupine s štirimi učenci, ki so v enem tednu prebrali vsak štiri knjige. O prebranem so kasneje poročali sošolcem v razredu. Seveda so bile izbrane knjige primerne njihovi starosti in bralnim sposobnostim.

3.6 Rastem s knjigo

Vsako leto se kot šola priključimo tudi projektu **Rastem s knjigo**, namen katerega je, da učenci spoznajo splošno knjižnico in njeno dejavnost, kar je tudi eden izmed ciljev v kurikulumu KIZ-a. Namen tega projekta je širjenje bralne kulture med mladimi in spodbujanje branja leposlovnih del slovenskih avtorjev. Sedmošolci so projekt zelo dobro sprejeli, veselili so knjižnega darila, ki ga pogosto uvrstijo na svoj seznam knjig za BZ.

3.7 Knjižne mišice

Od šolskega leta 2015/2016 pa sodelujemo v projektu **Knjižne mišice**, ki poteka pod sloganom: »**Najstniki, spoznajte koroške knjižnice**«. Predstavila ga bom malo bolj podrobno, saj je to projekt, ki ga izvajajo le v koroških splošnih knjižnicah.

Splošne knjižnice na Koroškem so namreč že pred časom zaznale, da izgubljajo mladostnike (učence in dijake, stare od 14 do 17 let) kot

aktivne uporabnike knjižnice, zato so želele poiskati način, kako jih pridobiti nazaj. Tako se je **Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem kot območna knjižnica za Koroško** lotila priprave projekta, ki bi promoviral **splošne knjižnice na Koroškem**, njihove storitve in dejavnost, s tem pa bi mlade spodbudil k ponovnemu obisku knjižnic. Knjižnice so namreč eden od dejavnikov, ki vplivajo na razvoj mladostnikov in njihov pogled na svet.

Pri uresničevanju oz. konkretni izvedbi zadanega projekta, ki ga financira Ministrstvo za kulturo, so se obrnili na **Teo Kovše, ki je idejna vodja in glavna izvajalka projekta**. Leta 2015 je bila v Koroški osrednji knjižnici dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem na delovnem usposabljanju. V tem času jo je direktorica knjižnice, Irena Oder, zadolžila za oblikovanje projekta, s katerim bi najstnike, ki jih v tem obdobju izgubijo kot uporabnike in člane, motivirali za branje. Kot mentorica tega projekta se je T. Kovše povezala še z **Debatnim krožkom Gimnazije Ravne na Koroškem**, k sodelovanju pa so povabili vse **osnovne šole Koroške regije**, ki smo se z veseljem odzvale, saj pozdravljamo vsakršno aktivnost, ki spodbuja branje med mladimi. Z mano kot mentorico na šoli je stopila v stik koordinatorica splošne knjižnice, v kateri so potekala srečanja. In delo je steklo ...

Mogoče se bo zdela besedna zveza ‚**knjižne mišice**‘ marsikomu nenavadna, kot se je sprva zdela tudi meni, a je, ko projekt pobliže spoznaš, kar logična izbira za naslov projekta te vrste. Še bolj logična se zdi, če prisluhneš razlagi vodje projekta, Tee Kovše. Nanjo sem se namreč obrnila tudi sama, ko se mi je porodila ideja, da bi o tem projektu kaj zapisala in ga približala tudi tistim, ki se mu (še) niso priključili. Ideja se ji je zdela zanimiva in prijazno mi je postregla s številnimi podatki, vezanimi na projekt.

Med drugim mi je zaupala tudi to, kako je izbrala ta naslov. Tudi sama se namreč ni mogla sprijazniti z dejstvom, da mladi niso navdušeni nad branjem in da knjige med njimi niso tako priljubljene, kot bi si želeli. Prepričana je namreč, da bodo knjige rešile svet. Odnos

do knjige je primerjala z odnosom do športa. Slovenci namreč kot narod občudujemo vse, kar je povezano s športom, knjige pa žal nimajo takega učinka. Razmišljala je, kaj lahko naredi, da bi tudi knjige postale tako privlačne širšemu krogu ljudi, še zlasti najstnikom. Tako se je porodila ideja o KNJIŽNIH MIŠICAH, ki po njenem mnenju motivirajo in aktivirajo za branje knjig, kajti meni, da nosijo v sebi neko posebno moč. Torej je med športom – mišicami – in knjigo vendarle neka logična povezava. In tako so se rodile Knjižne mišice z namenom spodbujati branje med najstniki, in sicer s pomočjo aktivne in interaktivne igre, ki uporabnika pripelje do izbire prave knjige in njene uporabe v vsakdanjem življenju (T. Kovše, osebna komunikacija, 28. april 2020).

Slika 2: Iskanje prave knjige

T. Kovše je sicer lutkovna animatorica in dramaturginja, ki obvlada gledališke in igralske tehnike. Svoje izkušnje s tega področja je prenesla na Knjižne mišice, ki tako postanejo zabavne in privlačne za mlade.

Projekt naj bi vključeval t. i. občutljivo skupino uporabnikov knjižnice, in sicer učence tretjega VIO v OŠ in dijake prvih letnikov SŠ. Kot koordinatorica projekta na naši šoli sem se odločila, da bomo vanj vključili naše zlate bralce/-ke. Glede na to da so to bralci, ki skozi vso osnovno šolo pridno berejo in se kot devetošolci poslavljajo, se mi je zdela to logična izbira. Najprej je bilo dogovorjeno, da bodo srečanja trikrat v šolskem letu, in sicer v **Knjižnici Dravograd**. Zaradi časovne stiske in dokaj obsežne organizacije smo pozneje

sklenili, da bomo vsako šolsko leto izpeljali dve srečanja – eno jeseni, eno spomladi.

Vsako srečanje v okviru projekta Knjižne mišice ima svojo tematiko, na katero se vežejo skrbno izbrane aktivne igre, sestavljene po posebnem ključu, s pomočjo katerega bralci najprej ugotovijo, katero knjigo morajo poiskati, nato s pomočjo svojega znanja o postavitvi knjižnega gradiva ali s pomočjo Cobissa to knjigo poiščejo in na koncu prepoznajo njeno uporabnost. Seveda delo v skupinah poteka po natančno podanih navodilih, pod vodstvom mentorice projekta, Tee Kovše, ob navzočnosti bibliotekarke Koroške osrednje knjižnice dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem, Darje Molnar, in dijakov debatnega krožka Gimnazije Ravne na Koroškem. V skupinah so poleg bralcev OŠ Šentjanž pri Dravogradu tudi bralci osnovne šole iz iste občine – občine Dravograd. Da je reševanje zadanih nalog še bolj zanimivo, poteka v tekmovalnem duhu, saj komisija na koncu vsakega srečanja na podlagi rezultatov razglasi zmagovalno skupino, ki prejme praktično nagrado. Mladi bralci so nad takšnim načinom merjenja ‚mišic‘ navdušeni, saj radi raziskujejo in ustvarjajo, ob tem pa se še družijo z vrstniki.

Slika 3: V knjigi se skrivajo odgovori na vsa vprašanja.

Do zdaj (od šolskega leta 2015/2016 dalje) so bile teme Knjižnih mišic naslednje:

- Grde besede
- Laž
- Izgubljene knjige
- Aktivno poslušanje
- Knjiga kot zdravilo
- Neprimerne besedne zveze
- Nova zgodba s kolažem
- Poslušaj s srcem
- Bav bav

V nadaljevanju bodo za boljši vpogled v potek teh srečanj podrobneje predstavljena tri druženja.

3.7.1 »Grde besede«

Prvi sklop (november 2015) je potekal pod naslovom »Grde besede«. Srečanje je bilo zasnovano kot nekakšne knjižne olimpijske igre, saj so se udeleženci v petih igrah pomerili v poznavanju številnih ‚grdih‘ besed in besednih zvez, raziskovali njihov pomen, rabo v vsakdanji komunikaciji in pojavljanje teh besed v literaturi. Tega so se morali učenci lotiti brez obsojanja, vendar vseeno s premislekom in kritičnim pristopom.

Najprej so v pogovoru skušali poiskati odgovore na vprašanja, kot so:

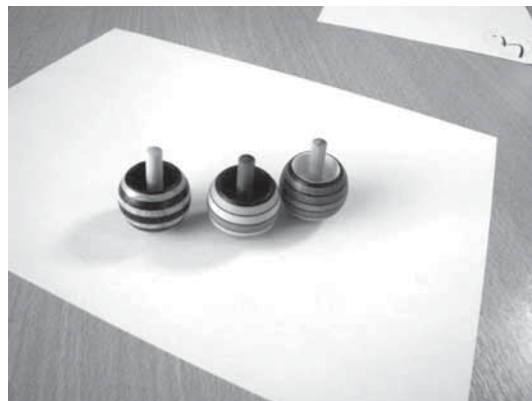
- Zakaj sploh preklinjamo?
- Kaj želimo izraziti z izbiro takšnih besed oz. s takšno komunikacijo?
- Zakaj se kletvice in druge grde besede pojavljajo v literaturi?
- Kakšen pomen imajo te besede v literaturi?

Debati je sledilo delo v skupinah, pri čemer so se morali udeleženci pomeriti v naslednjih ‚knjižnih disciplinah‘:

1. Pantomima (prikaz besednih zvez s slabšalnimi pomenom)
2. Popravimo grde besede
3. Iskanje knjig z grdimi besedami (poznavanje postavitev knjižnega gradiva)

4. Izumljanje novih lepih slovenskih grdih besed
5. Uporaba grde besede v leposlovnih besedilih

Ob reševanju so bili udeleženci skupin vseskozi izjemno aktivni, predvsem pa so presenetili s svojo domiselnostjo pri kovanju novih lepih ‚grdih‘ besed in zrelim pogledom na izbrano tematiko.

Slika 4: Vrtavka kot nagrada

3.7.2 »Laž«

Aprila 2016 je potekalo srečanje na temo »Laž«. Roko na srce – laž je tako ali drugače prisotna v življenju vsakega izmed nas, bodisi da jo izrečemo mi ali pa pride iz ust koga drugega in je namenjena nam. Lahko gre za namerno izrečeno laž, s katero želimo nekoga prizadeti, ali pa je izrečena nehote/nevede zaradi spleta določenih okoliščin. In včasih, kdo bi si mislil, lahko predstavlja tudi dobrodošel izhod v sili, če z njo komu olajšamo ali polepšamo življenje. Pod pogojem, da gre za nedolžno, ‚neškodljivo‘ laž, seveda.

Srečanje je bilo zasnovano v obliki debate. Udeležencem tega srečanja je bila podana trditev: *S prijateljem, ki laže, moram prekiniti prijateljstvo*. Na podlagi tega se je razvila burna razprava, v kateri so člani skupine, ki se je s trditvijo strinjala, in člani skupine, ki se s trditvijo ni strinjala, skušali dokazati ali ovreči navedeno trditev o laži, prijateljstvu in poštenju. Člani obeh skupin so se pri dokazovanju in negiranju te trditve izjemno potrudili s številnimi argumenti, s katerimi so skušali

dokazati svoj prav – katero laž bi (še) lahko spregledali in prek katere absolutno ne bi mogli in bi vplivala na prijateljstvo. Seveda so morali vsi udeleženci debate upoštevati predpisani bonton, izhajali pa so iz svojega izkušenskega sveta.

Ker pa so laži prisotne tudi v literaturi, brez knjig in iskanja informacij v njih tudi tokrat ni šlo, kajti Knjižne mišice merijo moči v govornjeni in pisani besedi. S pomočjo knjig so mladi iskali odgovor na vprašanje: *Je vredno lagati?* Tako so lahko razmislili o posledicah, ki jih lahko ima izrečena laž, in izmenjali svoja mnenja, ki so se nagibala laži v prid ali proti njej. Zagotovo pa so si bili enotni v tem, da pregovor *„Laž ima kratke noge“* še vedno drži kot pribito.

Slika 5: Kdor išče, ta najde.

3.7.3 »Nova zgodba s kolažem«

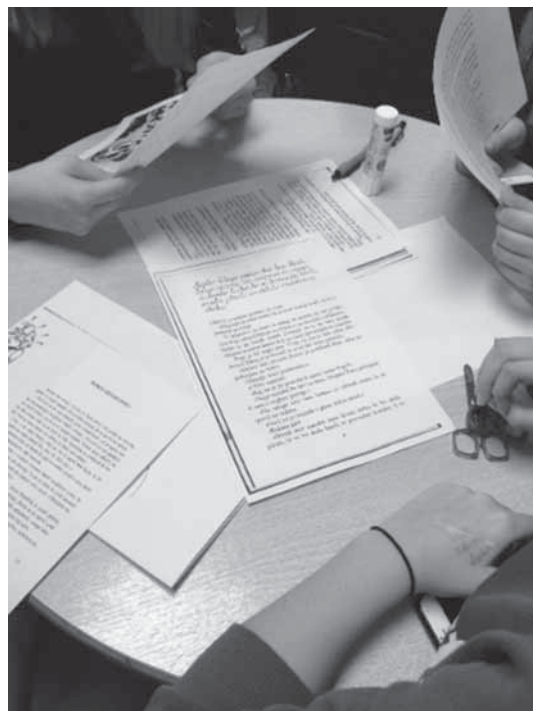
Novembrsko srečanje 2018 je potekalo pod naslovom »**Nova zgodba s kolažem**«. Srečanje je bilo tokrat zasnovano v dveh delih. V prvem delu so bile naloge, vezane na knjige, ki naj bi jih devetošolci brali za domače branje in Bralno značko. Učenci so bili razdeljeni v skupine, dijakinje pa so jim razdelile navodila z odlomki iz prej omenjenih leposlovnih del. Seveda le-ti niso bili ravno tipični, saj bi bila na ta način dana naloga preveč enostavna. Na temelju prebranega so morali učenci namreč ugotoviti, iz katerega dela je odlomek. Ko so si bili enotni glede tega, so se prelevili v aktivne uporabnike knjižnice – knjige, iz katerih so bili odlomki, so morali poiskati na knjižnih policah. Seveda so bili tudi pri tej nalogi uspešni, s čimer so znova pokazali, da se znajdejo tudi v drugačnem tipu

knjižnice, kot je šolska. Ali če povem z drugimi besedami – pokazali so, da ure knjižničnega informacijskega znanja, ki jih izvajamo v šolski knjižnici vsa leta osnovnega šolanja, niso bile zaman.

Dodati je treba, da so bili člani skupin časovno omejeni, saj je srečanje tudi tokrat potekalo kot neke vrste tekmovanje med skupinami, kar je zagotovo pomenilo oteževalno okoliščino pri iskanju pravih odgovorov.

V drugem delu pa so se udeleženci srečanja preizkusili še v vlogi (po)ustvarjalcev. Iz prej omenjenih odlomkov so morali namreč izrezati posamezne besede, besedne zveze in zanimive/slikovite povedi, ki so jih nato v naključnem zaporedju združili v nekakšen »besedni kolaž«. Tako so nastale res zanimive kratke besedne stvaritve, ob branju katerih so se prisotni čudili brezmejni moči besed.

Naše zadnje srečanje bi moralo biti aprila 2020, pa nam je, žal, nastala situacija s koronavirusom to preprečila. Iz istega razloga ni prišlo do načrtovanja nadaljnjih srečanj v okviru projekta Knjižne mišice. Glede na to da so se učenci teh srečanj radi udeleževali in bili zelo aktivni, bomo s tem projektom zagotovo

Slika 6: Izdelava besednega kolaža

nadaljevali takoj, ko se bo življenje v šolah, knjižnicah in na vseh preostalih področjih vrnilo na stare tire.

3 SKLEP

Kot knjižničarka sem vključena v vse omenjene bralnospodbujevalne projekte na šoli, bodisi kot koordinatorica ali kot izvajalka določenih aktivnosti v okviru posameznega projekta. S ponosom lahko zapišem, da so vsi predstavljeni projekti (brez izjeme) med učenci, katerim so namenjeni, dobro sprejeti. Seveda se učitelji ob podpori vodstva vseskozi

trudimo dati branju še večji poudarek, saj se zavedamo pomembnosti le-tega. Veseli nas, da nam izkazujejo podporo tudi starši, katerih sodelovanje je najbolj vidno pri dveh projektih – Bralni znački in Bralnem nahrbtniku.

Na koncu lahko ugotovim, da kljub omenjenim strahovom, da knjiga izgublja svojo moč, mladi radi berejo in da ima knjiga v njihovem življenju pomembno vlogo. Upam si celo trditi, da je knjiga v teh negotovih časih postala njihova najboljša prijateljica, če to še ni bila. Naj tako ostane tudi v prihodnje. ●

Viri in literatura

Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika.

Dostopno na: <https://www.rav.sik.si/> (29. 1. 2021)
T. Kovše, osebna komunikacija, 28. april 2020.

D. Molnar, osebni pogovor, april 2020.

Osnovna šola Šentjanž pri Dravogradu. Dostopno na: <https://www.os-sentjanz.si> (29. 1. 2021).

LILIJANA LADRA, učiteljica slovenščine in knjižničarka, zaposlena v OŠ Šentjanž pri Dravogradu.

Naslov: OŠ Šentjanž pri Dravogradu, Šentjanž 88, 2373 Šentjanž pri Dravogradu

E-naslov: lilijana.ladra@guest.arnes.si

Šolska knjižnica na daljavo

School Library at a Distance

Nataša Markič

Izvleček

V članku je predstavljeno delovanje šolske knjižnice v času pandemije covida-19. Opisane so ideje za objavlanje na spletni strani, podpora učiteljem z informacijami, izvedba medpredmetnega sodelovanja na daljavo v obliki ure KIZ in tehničnega dne ter potrebe po samoizobraževanju, da so bile naloge šolske knjižnice na daljavo lahko izvedene v zamišljenem obsegu.

Ključne besede:

šolska knjižnica, pouk na daljavo, koronavirus, KIZ, samoizobraževanje

UDK 027.8:37.018.43

Keywords:

school library, distance education, coronavirus, Library and Information Knowledge, self-education

Abstract

The article presents the work of the school library during the outbreak of covid-19. It describes ideas for posting on the website; providing teachers with information; implementing cross-curricular collaboration at a distance in the form of a Library and Information Knowledge lesson and a Technical Day; and the need for self-education so the school library's tasks could be carried out at a distance in the planned scope.

UVOD

Po zimski počitnicah v šolskem letu 2019/2020 so postajale razmere zaradi izbruha kononavirusa¹ vse resnejša grožnja, ki se je stopnjevala tudi v Evropi. Povečano število obolelih z znaki nove bolezni covid-19 so beležili tudi v naši državi.² Razglášena je bila pandemija in veljati so začeli vladni odloki, med katerim je bilo tudi zaprtje vzgojno-izobraževalnih zavodov.

Zadnja dva dneva pred zaprtjem šole so imeli naši učenci različne dneve dejavnosti, tako da je bilo druženje med njimi v zaprtih prostorih čim manjše. Učence se je pozivalo in spodbujalo k izposoji gradiv za branje doma. Njihov odziv je bil dober. S knjigami so se opremili za branje v sklopu bralne značke, domačega branja, angleške bralne značke in branja za zabavo. Oskrbeli so se tudi s poljudnoznanstvenim gradivom šolske knjižnice za izdelovanje referatov in elektronskih predstavitev pri geografiji in zgodovini. Prvošolci so si ob redni tedenski izposoji zagotovili nove knjige, vsi preostali pa so prihajali kot običajno. Organizirano izposajo gradiv na pobudo razredničark smo izpeljali v 4. in 5. razredu, na pobudo slovenistov pa je bila povečana izposoja tudi med starejšimi učenci.

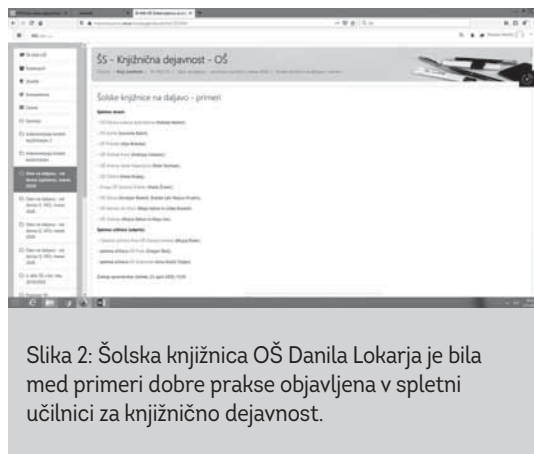
Na šoli so potekali krizni sestanki strokovnih delavcev z vodstvom šole. Zaradi novonastalih razmer je bilo očitno, da se bomo morali povezovati na daljavo. Na predlog vodstva šole se je na spletni strani šole takoj oblikovala rubrika *Pouk na daljavo* z elektronskimi naslovi strokovnih delavcev. Tja smo dodali rubriko *Navodila za navajanje virov*, ki sva jo pripravili in prilagodili osnovnošolskemu nivoju knjižničarki naše šole. Nekaj dni kasneje sem dodala še rubriko *Samostojno učenje*. Na šolski spletni strani, ki je dostopna na naslovu: <https://www.os-ajdovscina.si/>, je bila pod glavno rubriko *Pouka na daljavo* rubrika *Šolska knjižnica* objavljena in oblikovana na seznamu na drugem mestu. To je pomembno, saj so jo uporabniki spletne strani lahko takoj opazili (Slika 1). V prvih desetih dneh je bila

- 1 Z novim virusom se je prva spopadla Kitajska, ki je virus prepoznala že decembra 2019.
- 2 Na šoli smo zagotovili razkužilo, s katerim smo razkužili vse knjige, ki so jih učenci vračali po zimskih počitnicah. Z razkuževanjem gradiva smo nadaljevali vse do zaprtja šole.

objavljena tudi kot primer dobre prakse v spletni učilnici za knjižnično dejavnost (Slika 2, dostopna na spletnem naslovu: <https://skupnost.sio.si/mod/page/view.php?id=322409>).

Slika 1: Šolska spletna stran z rubriko *Pouk na daljavo*, rubrika *Šolska knjižnica* je na drugem mestu.

Slika 2: Šolska knjižnica OŠ Danila Lokarja je bila med primeri dobre prakse objavljena v spletni učilnici za knjižnično dejavnost.

ODHOD IZ ŠOLSKE KNJIŽNICE

Odhod domov ni bil lahek oz. prijeten. Zastavljala se mi je gora vprašanj, odgovorov nanje pa ni bilo, vsaj ne takoj. Dobro je imeti svetovalca, ki razume položaj šolskega knjižničarja in je odziven.

Med vikendom pred zaprtjem šole sem se posvetila razmišljanju o tem, kako bo šolska knjižnica v pomoč vzgojno-izobraževalnemu delu, s katerimi informacijami in kako nevsiljivo ter neobvezno ponuditi učencem zanimivosti, ki si jih lahko ogledajo, poslušajo ali rešujejo. Vsekakor z namenom za kasnejše (lažji) izbor knjig za branje, pridobivanje novega znanja ali pa samo za preživljanje prostega časa. Razmišljala sem tudi o naknadnem oblikovanju spletnega glasila, odvisno od odzivov učencev ter objav posameznih razred-

Šolska knjižnica s svojim poslanstvom prispeva k razvijanju pozitivnega odnosa za vseživljenjsko učenje in odgovorno državljanstvo.

Obdobje pandemije covida-19 je bilo čas, ko smo se lahko umaknili hitenju, potrošništvu, obremenjevanju okolja, vzeli smo si tudi čas zase, za dobro knjigo, film, glasbo, samoizobraževanje, se usmerili v iskanje nečesa, kar nas izpopolnjuje osebno in poklicno, nas osrečuje, daje moč in predstavlja tudi izziv za nadaljnje delovanje.

nih in predmetnih učiteljev na spletni strani v času pouka na daljavo.

Na zadnji delovni dan pred zaprtjem šole, 16. 3. 2020, sem hitro izbrala gradiva za obeležje 2. aprila, mednarodnega dneva knjig za otroke, jih poslikala in pripravila za virtualno razstavo. Nekaj gradiv sem si izposodila za lažje delo od doma. Med njimi so bile vsestransko uporabne uganke, še neprebrane knjižne novosti, ogledni izvodi leposlovja, katalogi založb o učbenikih za šolsko leto 2020/2021 in mapa z administrativni podatki (oddelki, učenci, razredniki, različna gesla za posamezne portale itd.). V dogovoru z vodstvom šole sem domov odnesla tudi prenosni računalnik iz čitalnice.

Dejavnosti šolske knjižnice na osnovni šoli v času karantene zaradi pandemije covida-19 niso bile izvedljive. Šolski knjižničarji smo se morali tako kot učitelji aktivirati na daljavo, iz zavetja svojih domov. Prvotno nemoč in osamljenost, ker si je vsak strokovni delavec na šoli iskal poti za delovanje na daljavo ob podpori svojega aktiva, je zamenjala energija raziskovalca in podpornega stebra v vzgojno-izobraževalnem procesu. Besede karantena, izolacija, ustavitev življenja in druge, pogosto izrečene ali slišane oziroma prebrane v vihnem času pandemije, niso bile več ogrožajoče. Postale so izziv novega časa, saj fizična izolacija, osamitev ne predstavlja in ne pomeni zaprtosti uma. Obdobje pandemije covida-19 je bilo čas, ko smo se lahko umaknili hitenju, potrošništvu, obremenjevanju okolja, vzeli smo si tudi čas zase, za dobro knjigo, film, glasbo, samoizobraževanje, se usmerili v iskanje nečesa, kar nas izpopolnjuje osebno in poklicno, nas osrečuje, daje moč in predstavlja tudi izziv za nadaljnje delovanje.

ŠOLSKA KNJIŽNICA NA DALJAVO

Naloge šolske knjižnice so opredeljene v manifestu šolskih knjižnic IFLA/Unesco,³ kjer je poudarjeno, da je delo v šolski knjižnici integralni del izobraževalnega procesa. Osnovne dejavnosti za razvijanje pismenosti, zlasti in-

3 <https://www.ifla.org/files/assets/school-libraries-resource-centers/publications/school-library-manifesto-sl.pdf>. Pridobljeno 1. 5. 2020.

formacijske, so v danem trenutku postale nujni del vzgojno-izobraževalnega dela. Po omenjenem dokumentu šolska knjižnica s svojim poslanstvom prispeva k razvijanju pozitivnega odnosa za vseživljenjsko učenje in odgovorno državljanstvo. Slednje se dotika vseh uporabnikov šolske knjižnice. Informacije o vsebini in branju knjig, ogledih lutkovnih predstav, pravljičah, dostopnih na različnih medijih idr. sem posredovala učiteljem v posameznih vzgojno-izobraževalnih obdobjih (VIO).

Na spletni strani sem objavljala povabila za ogled izobraževalnih oddaj ter o posameznih oddajah obveščala tudi kolege. Med oddajami naj izpostavim *50 knjig, ki so nas napisale*. Kot iztočnico jo je mogoče uporabiti pri urah slovenščine, zgodovine in DKE.⁴ Posredovala sem tudi sezname virtualnih ogledov muzejev in galerij⁵ učiteljicam likovne umetnosti in zgodovine, sezname brezplačnih knjig (v slovenskem in angleškem jeziku) ter možnosti ogleda lutkovnih predstav učiteljicam 1. in 2. VIO in OPP NIS⁶ ter slovenistom. Zgodbice o koronavirusu⁷ so objavljene tudi na spletni strani šolske knjižnice na daljavo, posredovala sem jih tudi učiteljicam 1. VIO in OPP NIS. Za angleste sem iskala zgodbice, dostopne na spletu. Izpolnjevala sem vprašalnik Bralne značke ter urejala izbor učbenikov in preostalih potrebščin za prihodnje šolsko leto, vodila šolsko kroniko, se udeleževala spletnih sestankov in predavanj, brala knjižne novosti in knjige za dušo.

Za učence sem oblikovala različne rubrike, ki so jih nagovarjale k spremljanju določenih risanih filmov, izobraževalnih oddaj, poslušanju pravljič, reševanju ugank, spremljanju razstav ob različnih dnevih, povezanih s knjigami in našim planetom, v najširšem smislu k širjenju bralne kulture.

Rubrike s posameznimi aktivnostmi, objavljene na spletni strani *Šolska knjižnica*, so nastajale spontano, sproti po dnevih in

4 DKE je oznaka za šolski predmet domovinska in državljanska kultura in etika.

5 Omenjene sezname sem prevzela iz spletne učilnice za knjižnično dejavnost.

6 OPP NIS je kratica za oddelek prilagojenega programa z nižjim izobrazbenim standardom.

7 Veliko uporabnih informacij sem dobila tudi na FB-skupini »šolski knjižničarji«.

tednih. Pri tem sem izhajala iz lastnega arhiva pomembnih dni v posameznih mesecih, tradicionalnega obeleževanja spominskih dni v arhivu šolskih razstav na spletni strani šolske knjižnice, idej ob izmenjavi informacij s kolegicama knjižničarkama s sosednjih osnovnih šol naše občine, najrazličnejših objav na spletnih straneh itd.

Nekatere rubrike so nastale na podlagi lastnega samoizobraževanja, ki spada v vseživljenjsko učenje in izpopolnjevanje v uporabi različnih spletnih aplikacij (Zoom, Skype, Padlet, spletne križanke in kvizi, izobraževalni portali in spletna predavanja različnih vsebin). Na tem temelju sem oblikovala virtualno podobo šolske knjižnice z naslednjimi rubrikami:⁸

Šolska knjižnica

Pozdravljeni in dobrodošli v virtualni šolski knjižnici!

Zaradi prekinitve pouka in zaprtja šole sem za vas pripravila nekaj zanimivosti, ki si jih lahko ogledate, poslušate ali rešujete. Vsekakor vam lahko koristijo pri izbiri knjig za branje, pridobivanju novega znanja ali pa samo za preživljanje prostega časa.

Lep pozdrav vsem,

vaša knjižničarka Nataša

Elizabeth Jenner, Kate Wilson in Nia Roberts so avtorice, ki so napisale knjigo *Koronavirus – knjiga za otroke*. Z njeno pomočjo otroci lažje razumejo novo situacijo, ki je posledica širitve bolezni covid-19. Besedilo je strokovno pregledal Graham Medley, profesor za raziskovanje nalezljivih bolezni na šoli za higieno in tropsko medicino v Londonu.

Mojca Žnidaršič je poskrbela za prevod v slovenščino, založba Morfem pa je omogočila brezplačen dostop vsakemu otroku in družini s knjigo v PDF-formatu.

MEGA kviz

Pravljice

Razstave

8 Vse je objavljeno na spletni strani: <https://www.os-ajdovscina.si/solska-knjiznica/>. Pridobljeno 1. 5. 2020.

Priporočamo v branje
Izobraževalne oddaje
Prosti čas
Uganka dneva
Martin Krpan
Knjige v angleškem jeziku
2. april
Poslanica Bralni znački
Pomoč v stiski
Navodila_COBISS
Knjižne novice
Misli za razvijanje kritičnega mišljenja
Samostojno učenje
Anja Štefan
Knjige s priznanjem zlata hruška
Dan Zemlje
Narodna galerija
Svetovni dan knjige in noč branja
Praznovanje 1. maja
Kit na plaži
Dan šole
Lutkovno gledališče Ljubljana
9. maj
Svetovni dan čebel

Posamezne rubrike imajo lahko tudi krajši nagovor ter povezave do nadaljnjih vsebin izbrane teme.⁹ Rubrike sem oblikovala tako, da so bile vsebine v prvi vrsti namenjene uporabi učencev, zanimive pa so tudi za učitelje in starše. S svojo vsebino so uporabnike nagovarjale k samostojni aktivnosti ali pa so bile namenjene medpredmetnemu povezovanju.¹⁰

Usmeritev v podporo izobraževalnemu sistemu ter ohranitev stika z uporabniki šolske knjižnice je bila ustvarjalna, tu pa tam obremenjujoča z mislijo, ali zadoščajo dnevne aktivnosti zahtevi po osemurni prisotnosti za zagotovitev 100 % plačila. Domišljija, pravimo, ima krila. Kadar krila postanejo virtualna, ni več ovir in meja, vse je dostopno, vidno in uporabno vsem ter za vse, ki obišejo spletno stran, ki je trajna.

9 V spletni učilnici za knjižnično dejavnost je zapisano povabilo k spremljanju priporočil in smernic za delo na daljavo.

10 Na primer rubrika Narodna galerija je bila objavljena z namenom izvajanja kulturnega dne na daljavo v 9. razredu. Devetošolci tradicionalno obišejo Narodno galerijo in opero. Letos jim spletna rubrika omogoča virtualni obisk Narodne galerije. Več o njej pa lahko izvejo s pomočjo vsebin, ki so lani bogatile vprašalnike MEGA kviza, pripravljene na temo Narodne galerije in njene 100-letnice.

IZVAJANJE KIZ NA DALJAVO

Vsako leto se v šolski knjižnici pripravi priročna razstava leposlovnih in poljudnoznanstvenih knjig, ki jih imamo v šolski knjižnici na temo ekologije in varstva okolja. Tradicionalno sem sodelovala z učenci OPB in učenci, ki obiskujejo OPP NIS, jim prebiralav pravljice, oni pa so se odzvali z različnimi poustvarjanji. V svojem arhivu razstav sem poiskala fotografije preteklih obeleženj dneva Zemlje in jih objavila, saj letos zaradi zaprtja šole ni bilo mogoče pripraviti nove tematske razstave.

Na virtualni šolski knjižnici sem pod obravnavano rubriko objavila križanko.¹¹ Ob dnevu Zemlje je tudi ZRSŠ¹² na svoji spletni strani objavil povezavo do filma *Žejni svet*.¹³ Učence sem povabila tudi k ogledu filma *Jane Goodal: Upanje*.

Za najmlajše sem objavila nekaj ilustracij iz slikanice *Potovanje male plastične vrečke*. Ilustracije so bile dostopne na spletni strani založbe, ki je omenjeno slikanico izdala. Pod objavljenimi slikami sem zapisala še nekaj kratkih vprašanj in razmišljanje o uporabi plastike. Učenci 1. VIO so lahko prisluhnili prebrani pravljici *Kapitan Nik in psiček Reks* ter si ogledali pravljico *Kapljica in Listek raziskujeta: kam gredo odpadki, ko jih odvržemo*. Zgodbico so lahko uporabili tudi v 5. razredu ob izvedbi naravoslovnega dne, kjer se učenci med drugim učijo pravilno ločevati in razvrščati odpadke.

Zelo uspešno izvedena medpredmetna akcija od 6. do 9. razreda je potekala med šolsko knjižnico in geografijo na temo dan Zemlje.

Pred leti sem sodelovala z društvom Humanitas na področju globalnega učenja. Bila sem med prejemniki njihovega razpisa za kreativni natečaj z naslovom *Kakšne prihodnosti si želim?* Natečaj je izhajal iz ciljev trajnostnega razvoja in pravic narave. Letošnja tema tekmovanja iz znanja geografije je bila **PODNEBNE SPREMEMBE – OPOMIN NARAVE**

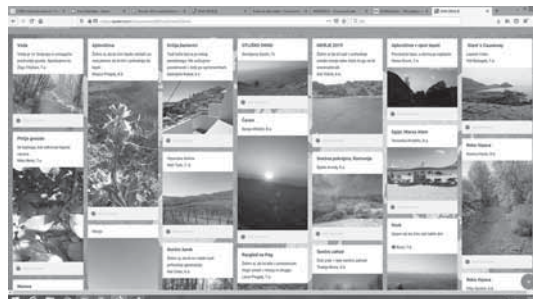
11 Križanka je dostopna na povezavi <https://crosswordlabs.com/view/dan-zemlje>.

12 ZRSŠ je oznaka Zavoda Republike Slovenije za šolstvo.

13 <https://sio.si/2020/04/14/vabljeni-k-ogledu-dokumentarnega-filma-zejni-svet/>.

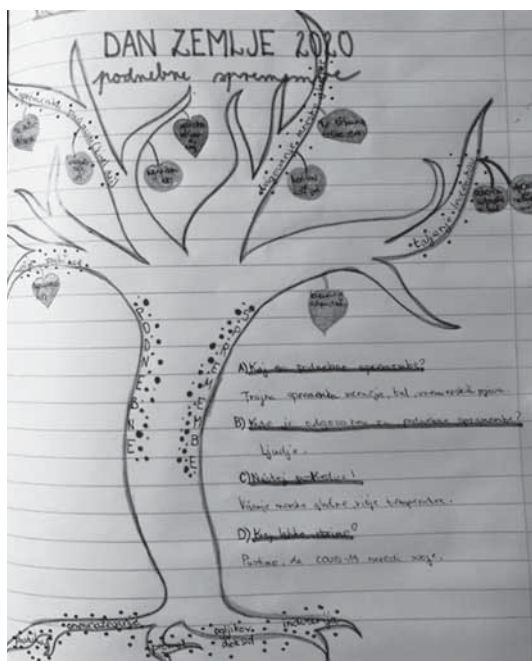
SEDANJIM IN PRIHODNJIM GENERACIJAM ČLOVEŠTVA, kar se dopolnjuje s cilji trajnostnega razvoja. Porodila se mi je ideja o medpredmetnem sodelovanju z geografijo. Geografinjo sem povabila k ogledu objav na spletni strani Šolska knjižnica. Izmenjevali sva si ideje, mnenja in na koncu so najina razmišljanja obrodila sadove. Sama sem o svojih aktivnostih spregovorila tudi na občinskem aktivu šolskih knjižničark. Tam sem bila nagovorjena za izdelavo virtualnega plakata, Padlet. O tem sem se morala še poučiti. Ob končni uspešni namestitvi na spletno stran Šolska knjižnica sem to pokazala kolegici geografinji. Ideja o izdelavi virtualnega plakata ji je bila všeč, tako da je v svoji spletni učilnici k sodelovanju nagovorila učence od 6. do 9. razreda. Dogovorili sva se, da učenci na sprehod v vrt vzamejo fotoaparata, mobilni telefon in pošljejo ali kar sami objavijo sliko¹⁴ (navodila so bila objavljena na šolski spletni strani), tudi starejšo sliko s potovanj, počitnic in k sliki dopišejo še krajše sporočilo, kakšen planet si želijo v prihodnosti (Slika 3). Odziv je bil presenetljiv. Pri pouku so se posvetili podnebnim spremembam, učiteljica jih je povabila k ogledu ekoloških filmov ter jim naročila, da z odgovori na zastavljena vprašanja v spletni učilnici narišejo drevo (Slika 4).

Letošnji dan Zemlje je bil že 50. po vrsti in mislim, da smo ga na naši šoli uspešno obeležili (Slika 5).

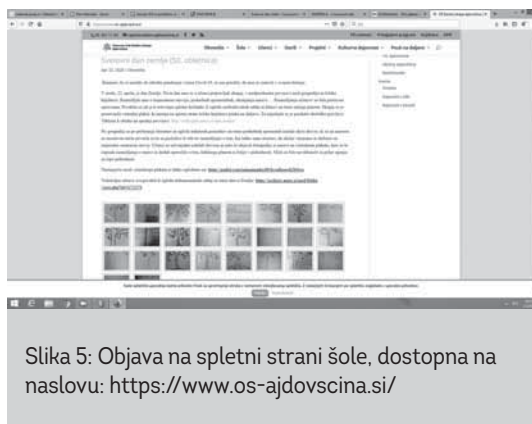

Slika 3: Virtualni Padlet plakat, ki je nastal iz prispevkov učencev.

14 Navodila za objavo v knjižnični Padlet sem pripravila sama in jih objavila v aktualni rubriki.

Slika 4: Primer narisane drevesa, nastalega na podlagi odgovorov na vprašanja v spletni učilnici.

Slika 5: Objava na spletni strani šole, dostopna na naslovu: <https://www.os-ajdovscina.si/>

TEHNIČNI DAN NA DALJAVO V 6. RAZREDU NA TEMO VARNA RABA INTERNETA

Tehnični dan o varni rabi interneta se redno izvaja v 6. razredu. Pri tem se medpredmetno povezujemo šolska knjižnica, računalništvo in svetovalna služba. Vsak člen zase poskuša učencem osvetliti pomen varne rabe interneta prek knjig, leposlovnih in strokovnih. Spomnimo jih na uporabo spletnih aplikacij ter na njihove pasti in nevarnosti. Sklene se z vodenim pogovorom, ki ga moderira svetovalna delavka.

Letošnji tehnični dan je bil pripravljen in izpeljan na daljavo. Za učence je bila pripravljena

elektronska predstavitev varne rabe interneta. V njej so prebrali ali pa si ogledali spletne videoprojekcije o spletnih pasteh, lažnih novicah, zaščiti pred računalniškimi virusi itd.

Knjižničarski del je bil malo bolj sproščen, saj smo bili brez knjig in odlomkov iz njih, ki bi nam služili kot izhodišče za razpravo o tem, kaj je prav in kaj narobe v prebranem odlomku. Pripravila sem križanko,¹⁵ ki je bila učencem na voljo kot dodatna možnost, poiskala v svojem arhivu letošnjo sliko z razstave gradiv ob dnevu varne rabe interneta (Slika 6) in sodelavkama predlagala, da bi učenci svoje misli, slogane, ki nastajajo v zaključnem delu tehniškega dne, letos objavili v Padletu (Sliki 7 in 8). To sta z veseljem sprejeli.

Slika 6: Razstava v šolski knjižnici ob dnevu varne rabe interneta 2020

Učenci so se lepo odzvali in objavili svoje misli. Zaključna ura prek ZOOM-a je pokazala potrebo po dodatnem srečanju s posameznimi oddelki.

SKLEP

Ob vseh predstavljenih aktivnostih v času delovanja šolske knjižnice na daljavo sem zadovoljna. Ves čas sem bila aktivna in virtualno prisotna, aktualna glede na različne dneve in informacije, ki sem jih iskala ter posredovala končnim uporabnikom: bodisi učiteljem bodisi učencem. Za nemoteno delo in obilo informacij se lahko zahvalim tudi vsem instituci-

¹⁵ Križanka za tehnični dan v 6. razredu, dostopna na spletnem naslovu: <https://crosswordlabs.com/view/dan-varne-rabe-interneta>.

Dodatna literatura					
Morda poznate kakšno smiselno knjigo? Bi jo je prebrali? Katere bi si bilo želeli in bi si jo želeli izposoditi?					
Elen M. Prebrala bi knjigo Urakimo jo.	Andreja B. Nisem brala še nobene take knjige, sem pa gledala Gajin svet in kratke filmčke na YouTube o internetnih prevarah.	Daša K. Nobene še nisem prebrala bi pa lahko Problemi na netu.	Ajda S Nisem prebrala nobene.	Jon L. Ne poznam teh knjig.	Gabrijela Kobal Ne poznam nobene knjige, štihala pa sem za knjigo Telefon in liščič stvari.
Lars H. Nisem prebral nobene imed teh knjig.	Tomaž K. Ne poznam nobene od predlaganih knjig, izbral pa bi si knjigo Matej in računalniški vampirji.	Aleksandra Z. Nobene od teh knjig nisem še prebrala, mogoče pa katero še bom.	Peter Šušmeļ Živec Nobene knjige ne poznam, bi si pa rad izposodil knjigo Matej in računalniški vampirji.	Evelin Z. Nobene od teh knjig ne poznam in jih še nisem prebrala. Bom pa z veseljem kakšno prebrala.	Stela Balut 6.c Poznam knjigo Župcin dnevnik, ki sem jo že prebrala. Mogoče mi bi bila zanimiva Problemi na netu.
Nejla Š. Takah knjig nisem še brala.	Nal Z. Sem že videl kakšno tako knjigo, prebral pa še nobene nisem. Želel bi si prebrati kakšen vodnik po internetu ali tudi kakšno zgodbo na temo tega.	To je knjiga o Kometu, ki me je zanimala in sem jo dobil od punce mojega brata.	Anže Velikonja Krašan Prebral sem knjigo Matej in računalniški vampirji, zanimive pa se mi zdijo vse knjige na to temo.	Sara Pipan Nobene od predstavljenih knjig ne poznam, bi si pa rada izposodila knjigo iBoy in Urakimo jo, saj me nesevno zelo prepričata.	Maj P. Nobene od teh knjig še nisem prebral.
Mia Breščak Poznam film z naslovom Gajin svet.	Maj B. Nisem prebral nobene.	Vitan Bajc Nobene izmed teh knjig ne poznam.	Zoja A Prebrala sem Matej in računalniški vampirji.	Martin K. Internet vodil bila zanimiva knjiga in bi si jo želel izposoditi. Do sedaj si še nisem izposodil ali prebral nobene knjige o internetu.	Alex Ferjančič Poznam nekaj takih knjig, ampak nisem še nobene prebral. Ne berem rad, zato nisem še nobene prebral. Če bi si že moral izposoditi, si bi izposodil Računalniške vampirje.
Sofia Humar 6.a Rada bi prebrala knjigo iBoy					

Slika 7: Padlet o literaturi, ki govori o internetu in zapisi učencev.

Elen M. Glede varne rabe interneta se posvetuj s starši in učitelji.	Marcel J. Ko uporabljaj internet, uporabljaj tudi razumni!	Andreja B. Zavajaj svoj profil na socialnih omrežjih!	Ajda S Da vsem lažje bi, ne rabi interneta premočno.	Gabrijela Kobal Ne pogovarja se z drugimi, če jih ne poznaš.	Peter Šušmeļ Živec Svojega skrivnega gesla ne povij nikomur, niti prijateljem.
Jon L. Bodi pameten in pomisl preden klikneš!	Evelin Z. Bodi previden, ker je na spletu veliko pasti.	Aleksandra Z. Ne nasledaj lažnim profilom.	Tadeja B. Preden karkoli objaviš, dobro premisli, lahko se posvetuješ tudi s starši.	Tomaž Kavs, 6.a VSAKA PRIPONKA NI DOBRA PRIPONKA.	Sara Č. KOMUNICIRAJ SAMO Z LJUDMI, ZA KATERE SI PREPRAČAN, DA RESNIČNO OBSTAJAJO.
Sara Pipan Ne dodajaj neznancev na socialna omrežja samo zato, da bi imel več sledilcev. Raje povečaj svoj krog prvih prijateljev.	Matija P. Za varnejši juž.	S pametno na internetu	Mia Breščak Ne zausaj ljudem, ki jih ne poznaš.	Anže Velikonja Krašan Premisli 2x preden objaviš 1x.	Maj P Pametno na splet.
VITA B. Zakupaj le tistim, ki jih poznaš, saj nikoli ne veš, kdo se skrivna za sliko. ZASČITI SE!!!	Stela Balut 6.c Premisli, pogled, če novica je okaj. Tokrat sam si, razmisliaj s svojo glavno.	Daša Č. Svoje slike pošiljaj samo tistim, ki jih poznaš osebno.	Valentin B Ne razkajaj se ljudem na internetu.	Nal Z. Klikanje je lahko nevarno! Vedno pomisl, preden klikneš!	Vitan Bajc Ne pogovarjaj se z neznanci.
Bor M. Ne verjemi vsemu, kar vidiš na spletu!	Zoja A NE IŠČI NEVARNOSTI!	Maj Ne se pogovarjaj s tistim, ki jih ne poznaš. Če ti neznanci rečejo ali pošljejo kaj čudnega, jih blokiraj.	Tim K. 6.b Čekaj previdno.	Jure G. Če se te bo vama raba interneta prišla, je nevarna ne bo doletela.	Alex Ferjančič Na spletu bodi zelo previden, ker je veliko nevarnosti. Nikoli ne oddaj svojih osebnih podatkov sebi, ki j ne zausaj.
	Sofia Humar 6.a Do varne rabe interneta pridemo vedno tako, da vemo, s kom se pogovarjamo in tako da ne klikamo na čudne povezave.		Anonimno Preden začnete pisati prijateljem, najprej vprašajte starše, ali so res to moji prijatelji.	Hana Paljk, 6.b Ne delaj se popularnega, ker te to spravlja v nevarnost. Raje bodi to, kar si.	

Slika 8: Misli oz. slogani o varni rabi interneta

Osebnostna in poklicna usmerjenost knjižničarjev, medsebojno komuniciranje, izmenjava idej in primerov dobre prakse je omogočila knjižničarski prispevek z vsebinami, ki so popestrile ali nadgradile izvajanje pouka na daljavo.

jam, ki so nesebično odprle vrata v svoje hrame učenosti, prepoznale nujnosti tega koraka in pripomogle k širjenju naše kulture ter navsezadnje omogočile izobraževanje na daljavo. Vsebine pouka so približale tudi založbe z odprtjem spletnih vsebin učbenikov, delovnih zvezkov in samostojnih delovnih zvezkov.

Obdobje covid-19 z zaprtjem vzgojno-izobraževalnih zavodov nas je ujelo nepripravljene za izvajanje pouka na daljavo. Menim, da nam je uspelo prebroditi vmesno zahtevno obdobje. Pridobili smo vsi, na različnih področjih in pri uporabi različnih spletnih orodij. Prav osebnostna in poklicna usmerjenost

knjižničarjev, medsebojno komuniciranje,¹⁶ izmenjava idej in primerov dobre prakse tudi prek spletne učilnice za knjižnično dejavnost je omogočila naš, knjižničarski prispevek z vsebinami, ki so popestrile ali nadgradile izvajanje pouka na daljavo.

Obdobje, ki je za nami, nas je okrepilo, preizkusili smo se v stvareh, načinih, ki jih sicer

¹⁶ Knjižničarke v osnovnih šolah v občini Ajdovščina in Vipava imamo občinski aktiv šolskih knjižničark. V času pouka na daljavo smo se povezale tiste, ki smo polno zaposlene kot knjižničarke v OŠ. Spontano smo se dobivale prek Skypa, si izmenjevale izkušnje, predloge, se opozarjale na različne spletne objave, spominske dneve ipd. ter se vsestransko vzpodbujale in si bile v osebnostno in strokovno podporo.

ne bi spoznali, uporabili. Potrdila se je misel o prisotnosti in nujnosti vseživljenjskega izobraževanja, ki nas ohranja miselno aktivne in tako zavira že znane in potrjene zdravstvene oblike staranja na področju miselnih in gibalnih aktivnosti, sposobnosti. Misel *Kjer je volja, tam je tudi pot* je sadove tudi obrodila tokrat.

Na koncu se vseeno postavlja vprašanje, ali smo uspeli izkoristiti čas za vrnitev h knjigi ob poplavi vseh ponujenih možnosti izobraževanja in preživljanje prostega časa ob računalniških monitorjih, TV-ekranih, radijskih sprejemnikih, spremljanju množičnih ponovitev in medijski kampanji, osredotočeni na vzroke in potek sodobne osamitve. Z relativno majhnimi žrtvami nove bolezni smo prišli do dneva, ko se rahljajo vladni odloki in sprošča gibanje po

državi. Vstopamo v novo realnost previdnosti, negotovosti, odgovornosti in zaupanja v ljudi, ki nas obkrožajo. Dočakali smo izhod iz karantene, naše knjige pa vanjo, vsaj upam tako, za določen čas odhajajo. Dobro, da se vsaka karantena enkrat konča.

Virtualna razstava v Lokarjevi galeriji v Ajdovščini ima pomenljiv naslov *Izolacija življenja – življenje v izolaciji*. V uvodnem elektronskem povabilu k njenemu ogledu je zapisano: »Ustvarjalci s to razstavo dokazujejo, da ima njihova ustvarjalnost krila, s katerimi se lahko poleti onstran pandemije, nenehnih poročil, onstran predpisov in občinskih meja, onstran političnih diskurzov.« V tem smislu je delovala tudi šolska knjižnica: presegati meje in nuditi zavetje z brano ali poslušano besedo in videno sliko. ●

Viri in literatura

- Kapitan Nik in psiček Reks : Skozi tisočere zgodbe od doma* (2020). Ljubljana: Lutkovno gledališče Ljubljana. Pridobljeno 13. 5. 2020 s spletne strani: <https://www.youtube.com/watch?v=5G2YBj6z5XA>.
- Kapljica in Listek raziskujeta: kam gredo odpadki, ko jih odvržemo* (2019). Javno komunalno podjetje Grosuplje. Pridobljeno 13. 5. 2020 s spletne strani: <https://www.youtube.com/watch?v=Rh9XGrbLNic>.
- Kakšne prihodnosti si želim? (2020). Ljubljana: Društvo Humanitas. Pridobljeno 2. 4. 2020 s spletne strani: <https://www.facebook.com/humanitas.drustvo/posts/2799057840172231>.
- MANIFEST o šolskih knjižnicah. Izšlo kot priloga Knjižničarskih novic, Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica, 2000, št. 6 in v reviji *Šolska knjižnica*, 2001, št. 3, str. 138–139. Pridobljeno 1. 5. 2020 s spletne strani: <https://www.ifla.org/files/assets/school-libraries-resource-centers/publications/school-library-manifesto-sl.pdf>.
- Markič, N. (2020). *Dan varne rabe interneta*. Pridobljeno 13. 5. 2020 s spletne strani: <https://crosswordlabs.com/view/dan-varne-rabe-interneta>.
- Markič, N. (2020). *Dan Zemlje*. Pridobljeno 13. 5. 2020 s spletne strani: <https://crosswordlabs.com/view/dan-zemlje>.
- Portal SIO. (2020). Pridobljeno 12. 5. 2020 s spletne strani: <https://skupnost.sio.si/mod/page/view.php?id=322409>.
- Osnovna šola Danila Lokarja Ajdovščina (2020). Pridobljeno 12. 5. 2020 s spletne strani: <https://www.os-ajdovscina.si>.
- Osnovna šola Danila Lokarja Ajdovščina (2020). Pridobljeno 12. 5. 2020 s spletne strani: <https://www.os-ajdovscina.si/solska-knjiznica>.
- Podgoršek, M. 2015. *Potovanje male plastične vrečke*. 1. izd. Domžale : Epistola. Pridobljeno 14. 5. 2020 s spletne strani: https://epistola.si/prodajni_program/slikanice/51/potovanje_male_plasticne_vrecke.
- Žejni svet*. (2020). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno 14. 4. 2020 s spletne strani: <https://sio.si/2020/04/14/vabljeni-k-ogledu-dokumentarnega-filma-zejni-svet>.

NATAŠA MARKIČ zaposlena kot šolska knjižničarka na Osnovni šoli Danila Lokarja Ajdovščina. Naslov: Osnovna šola Danila Lokarja Ajdovščina, Cesta 5. maja 15, 5270 Ajdovščina
E-naslov: knjiznica.os-dl@guest.arnes.si

Bomo šolski kulturni dogodek prenašali v živo?

Will the School's Cultural Event Be Broadcast Live?

Andreja Nagode Burger

Izvleček

Šolski knjižničarji smo velikokrat organizatorji dogodkov za promocijo branja. V trenutnih razmerah zaradi priporočil NIJZ na teh dogodkih ne moremo gostiti vseh učencev, kot smo jih v preteklosti. Na OŠ Komenda Moste se je knjižničarka odločila uporabiti storitve, ki jih Arnes brezplačno omogoča lastnikom AAI-računa. Prenos v živo je Arnesova storitev, ki je namenjena organizacijam in posameznikom, ki želijo organizirane dogodke prenašati v živo prek spleta. Uporaba je za lastnike AAI-računa enostavna in brezplačna. Za prenos je potreben le računalnik ali pametni telefon z mikrofonom in kamero in program za prenašanje v živo.

Ključne besede:

prenos v živo, bralna značka, srečanje z ustvarjalko, osnovna šola, kulturna prireditev

UDK 027.8:37.018.43

Keywords:

e broadcast, reading badge, meeting the organizer, primary school, cultural event

Abstract

School librarians are often the organizers of reading promotion events. Under the current circumstances and in accordance with recommendations from the National Institute of Public Health, we cannot host all the pupils at such events, as was customary in the past. The librarian at the Komenda Moste Primary School has decided to use the free services provided by Arnes to holders of the AAI account. A live broadcast is a service provided by Arnes that is intended for organizations and individuals who want to broadcast organized events live over the Internet. The service is easy to use and free for holders of the AAI account. All you need for the broadcast is a computer or smartphone with a microphone and camera, and live broadcasting software.

Sliki 1 in 2: Tretješolci na srečanju s pisateljico

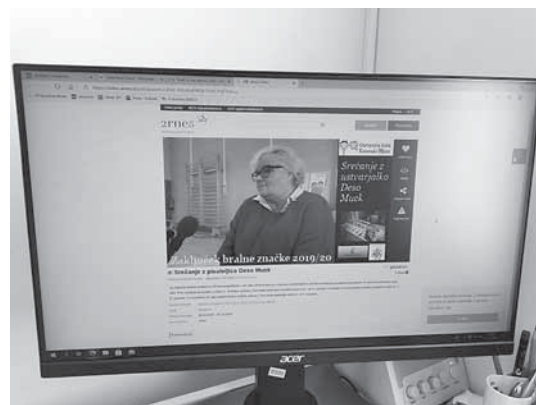
UVOD

Na osnovnih šolah so kulturni dogodki del šolskega življenja – z njimi obeležujemo praznike, učence privajamo na bonton na kulturnih prireditvah, jih izobražujemo in nagrajujemo. Nastopi vabljenih kulturnih umetnikov in ustvarjalcev so še posebej pričakovani in zaželeni, saj učenci spoznajo in srečajo avtorje svojih najljubših knjig. Knjižničarki OŠ Komenda Moste na vsakoletnem zaključku bralne značke gostiva mladinskega ustvarjalca – pisatelja, pesnika, pravljicarja ali ilustratorja. Leto 2020 je zaradi epidemioloških okoliščin drugačno kot vsa pretekla, kljub temu pa učencev nismo prikrajšali za obljubljeni obisk avtorice Dese Muck. V mednarodnem mesecu šolskih knjižnic, oktobra 2020, smo tako izvedli zaključek bralne značke za lansko šolsko leto 2019/2020. Zaradi trenutnih okoliščin smo se odločili, da nastop Dese Muck – z njenim dovoljenjem – prenašamo v živo iz športne dvorane v učilnice, da so si ga lahko ogledali vsi učenci, ki so opravili bralno značko.

OPIS DOGODKA

V torek, 6. 10. 2020, smo na OŠ Komenda Moste z zamudo obeležili zaključek bralne značke 2019/2020. Na šolo smo povabili vsestransko ustvarjalko, igralko, pisateljico in pripovedovalko Deso Muck. Zaradi upoštevanja priporočil NIJZ si njenih nastopov niso mogli ogledati vsi učenci, ki so opravili bralno značko. Odločili smo si pomagati z informacijsko tehnologijo in nastop prenašati v matične učilnice do vseh učencev ‚značkarjev‘.

Ob 10. uri so pisateljico v živo spoznali tretješolci, preostali učenci od 1. do 5. razreda pa so si srečanje z njo ogledali prek prenosa v živo.

Sliki 3: Prenos nastopa učencem od 1. do 5. razreda

Na drugem srečanju ob 11.15 so pisateljico Deso Muck v športni dvorani pričakali učenci 8. in 9. razreda, učenci 6. in 7. razreda pa so v matičnih učilnicah pisateljčin nastop spremljali prek prenosa v živo.

Najbolj navdušeni so bili učenci, ki so v dvorani ustvarjalko videli in slišali v istem prostoru, čeprav so bili tudi tisti, ki so v matičnih učilnicah spremljali prenos nastopa, veseli, da jih je nagovorila in omenila med svojim nastopom.

PRENOS V ŽIVO V TEORIJI

Na Arnesovih spletnih straneh najdemo vse potrebne podatke o prenosu v živo. Zapisali

so, da so prenosi v živo namenjeni vsem upravičenim organizacijam in posameznikom, ki bi želeli svoje dogodke v živo prenašati prek spleta. Uporaba je za lastnike AAI-računa enostavna in brezplačna. Potrebujemo spletno kamero (lahko tisto, ki jo že ima večina prenosnih računalnikov), prenosno kamero ali telefon oz. tablico, mikrofona (če že ni vgrajen v kamero ali napravo).

Predhodno moramo na napravo, s katero bomo dogodek prenašali, namestiti brezplačni program, ki se poveže na Arnesov strežnik za pretočni video – ta poskrbi za ustrezno pretvorbo in objavo na spletu –, in program za oddajanje slike in zvoka (če bomo prenašali s pametnim telefonom, je to mobilna aplikacija za Android Wowza Media system, če bomo za prenos uporabljali prenosni računalnik, je to program OBS).

Z AAI-računom lahko dostopamo do različnih spletnih storitev v slovenskem ter evropskem izobraževalnem in raziskovalnem okolju. Ena izmed njih je tudi portal Arnes Video, spletni portal slovenskih izobraževalnih videosebin. Uporabniki lahko prek njega prenašajo v živo, objavijo, delijo in si ogledajo videoposnetke, ki jih lahko vključijo tudi na svoje spletne strani. Vsa vsebina ostaja na strežnikih v Sloveniji. Uporabnikom je namenjena odzivna tehnična podpora, ki omogoča prenašanje prenosa v živo. Na portalu Arnes Video lahko objavite tudi posnetke svojih spletnih konferenc VOX in prenosov v živo. Iskanje, ogled in deljenje posnetkov na videoportalu je omogočeno vsem, ki se nanj prijavite z AAI-računom. Za nalaganje, prenašanje, všečkanje, komentiranje in ogled je prijava obvezna.

Po prijavi z AAI-računom najprej ustvarimo kanal za prenos v živo na Arnesovem videoportalu. Na Arnesovih spletnih straneh so nam, laikom praktikom, olajšali vzpostavitev prenosa v živo z jedrnatimi in nazornimi informacijami za uporabnike. Prenos zaključka bralne značke 2019/2020 sem v celoti pripravila in izvedla sama s pomočjo teh navodil, saj je celoten postopek avtomatiziran in zato (tudi) uporabnikom amaterjem prijazen.

V preteklosti je bilo treba prenos z vsemi potrebnimi informacijami vnaprej naročiti. Pri

predstavitvi Arnesovih storitev leta 2013 so avtorji zapisali: »Prenos v živo je potrebno vnaprej naročiti na e-naslovu: video-podpora@arnes.si« (Nagode, A, Gerdina, S., Petrovič, Š., 2013). Zdaj lahko kanal za prenos v živo uporabniki kreiramo sami in njegove nastavitve po potrebi tudi spreminjamo.

PRENOS V ŽIVO V PRAKSI

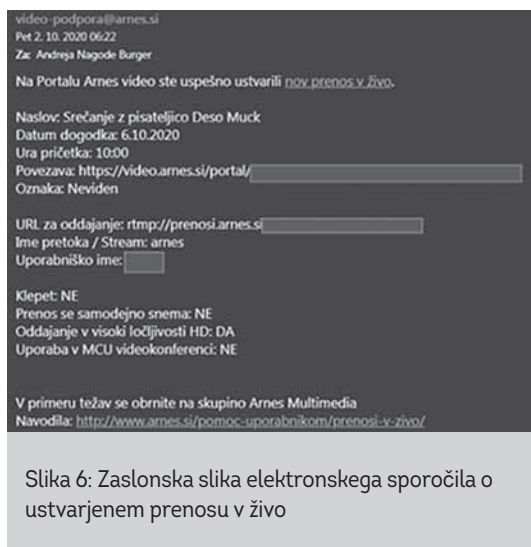
Nekaj dni pred samim dogodkom sem ustvarila kanal za prenos v živo. To lahko naredimo na katerem koli računalniku, ne samo na napravi, s katero bomo prenašali dogodek. Po prijavi z AAI sem na Arnesovem videoportalu izbrala moder gumb Prenašaj. V odprto okno Ustvari nov prenos v živo sem vpisala vse potrebne podatke: naslov, opis, datum, ura začetka, kategorija, ključne besede, slika, besedilo za čas neaktivnosti, in izbrala predlagane možnosti. Po kliku na gumb Zaključni se odpre novo okno s podatki za prenos v živo. Hkrati se na Arnesovem videoportalu pod zavihkom Moji prenosi v živo pojavi povezava do ustvarjenega prenosa v živo, kjer lahko nastavitve zanj poljubno spreminjamo in dopolnjujemo.

Slika 4: Zaslonska slika z informacijami o kanalu ustvarjenega prenosa v živo

Naslov	Nastavitve	Lestek	Ura začetka	Datum dogodka
Skupščina Društva študentov Univerze na Ljubljani	Arnesov kanal	Arnesov kanal	8.10.2020	18.10.2020
Veščanje z predavateljico Doro Vlača	Arnesov kanal	Arnesov kanal	2.10.2020	08.10.2020
Prva posnetki	Arnesov kanal	Arnesov kanal	2.10.2020	08.10.2020

Slika 5: Zaslonska slika zavihka Moji prenosi v živo na videoportalu

Na elektronski naslov, povezan z AAI-računom, dobimo informacijo o ustvarjenem kanalu za prenos v živo in povezavo do le-tega.

Naslednji korak je priprava računalnika oziroma naprave, s katero bomo dogodek prenašali. Na prenosni računalnik sem namestila program OBS, ga odprla in vpisala vse potrebne informacije o ustvarjenem kanalu prenosa v živo. Pri tem si pomagamo z že omenjenimi navodili na Arnesovih spletnih straneh. Poigramo se lahko z videzom zaslona prenosa v živo, dodamo besedilo, slike, okno za komentarje (če jih vključimo) itd. Prenos lahko na tej točki že testiramo – se prenašamo oziroma posnamemo na dodeljeno povezavo.

Zadnji korak prenašanja v živo je namestitev prenosnega računalnika pred nastopajočega

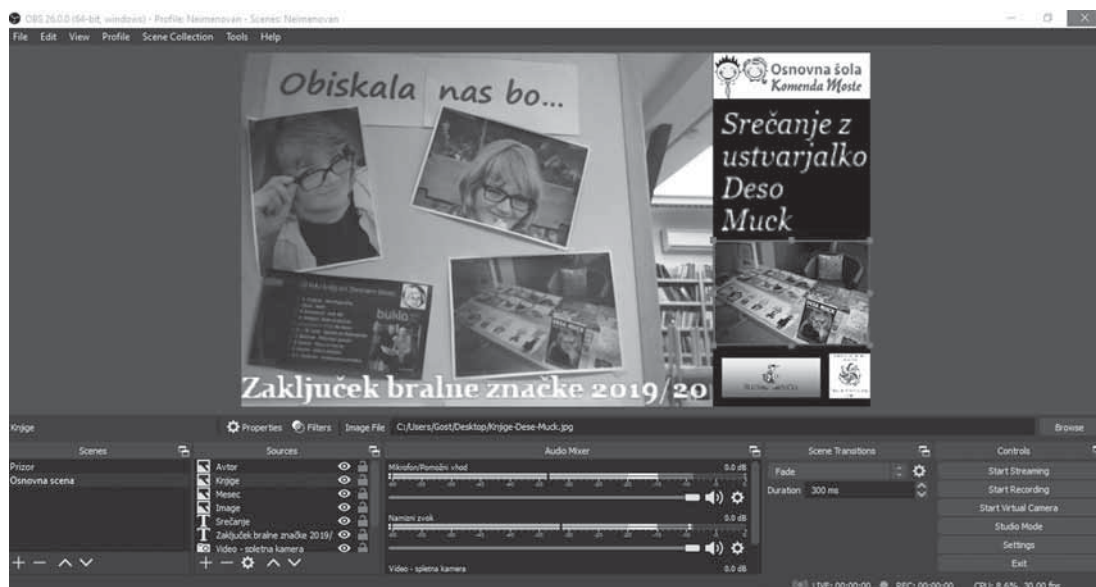
na dogodku, vzpostavitev optimalnih zvočnih okoliščin za nastopajočega in klik na gumb **Start recording** (desno spodaj v programu OBS, glej Slika 6).

Z dogodkom so bili zadovoljni vsi gledalci, tako tisti, ki so si ga prišli ogledat v dvorano, kot tudi tisti, ki s gledali v matičnih učilnicah. Čeprav so bili komentarji učencev precej podobni, pa so bili nekateri učenci, ki pisateljice Deso Muck niso v resnici srečali, malce žalostni. Povedali so, da so imeli občutek, da je nastop vnaprej posnet in se ne dogaja v tem trenutku. Učitelji so bili navdušeni nad jasnostjo slike in zvoka.

Ker smo bili z opravljenim prenosom v živo zadovoljni, tudi za prihodnje šolske dogodke, kot sta npr. izobraževanje učiteljev, nastop ustvarjalcev (literarnih, glasbenih, likovnih idr.) v okviru kulturnih dni, načrtujemo prenašanje v živo. Očitno bo to spletno orodje postalo del naše nove šolske stvarnosti.

PA ŠE NEKAJ PRIPOROČIL ...

Organizacija prenosa v živo res ni zahtevna, saj od tehnične opreme potrebujete le zmogljiv prenosni računalnik s kamero in mikrofonom, ki vam ga lahko zagotovi šolski računalničar. Potrebni sta še vnaprejšnja namestitev in priprava programa za prenos, kar lahko po

navodilih na Arnesovi spletni strani naredi vsak z osnovnimi računalniškimi znanji. Predlagam, da ustvarjeni kanal pred izvedbo prenosa v živo preizkusite tako, da dobljeno povezavo za ogled prenosa v živo skupaj s terminom za test pošljete sodelavcu, ki si bo doma ali v šoli ogledal vaš testni prenos v živo. Ustvarjeni kanal je namreč aktiven takoj. Upoštevati je treba nekajsekundni zamik pri prenašanju, zato prenosa ne ustavite takoj, ko se kulturni dogodek konča, da gledalci ne bi bili prikrajšani za zaključek dogodka.

Če se boste odločili tudi za snemanje dogodka, ne pozabite pridobiti dovoljenja nastopajočih. Predlagam, da snemanje dogodka nastavite že vnaprej, pri ustvarjanju kanala za prenos, katerega nastavitve lahko kadar koli spremenite. Snemanje je sicer mogoče tudi lokalno, na prenosni računalnik, vendar lahko v tem primeru, če prenosni računalnik ni najboljši, pride do prekinjanja prenašanja v živo zaradi preobremenjenosti samega računalnika. ●

Viri in literatura

Eno uporabniško ime za več storitev. Pridobljeno 7. 10. 2020 s spletne strani <https://aai.arnes.si/>.

Prenosi v živo. Pridobljeno 7. 10. 2020 s spletne strani <https://www.arnes.si/pomoc-uporabnikom/prenosi-v-zivo/>.

Nagode A., Gerdina S., Petrovič Š.: Priprava in izvedba videokonference. *Šolska knjižnica*, letn. 23, št. 2 (2013), str. 99–108.

Portal Arnes Video. Pridobljeno 7. 10. 2020 s spletne strani <http://www.arnes.si/storitve/multimedijske-storitve/video-portal/>.

ANDREJA NAGODE BURGER, univ. dipl. bibl. in prof. slov. jezika, knjižničarka na OŠ Komenda Moste
Naslov: Osnovna šola Komenda Moste, Glavarjeva cesta 37, 1218 Komenda
E-naslov: andreja.nburger@oskomenda-moste.si

Facebook: informacijska platforma za šolsko knjižnico

Facebook: Information Platform for the School Library

Maja Gržina Cergolj

Izvelek

Prispevek opisuje *modus operandi* izobraževanja v letu 2020, ko je bilo dvakrat vzpostavljeno na daljavo in so se tudi šolske knjižnice morale prilagoditi tako spremenjenemu načinu komunikacije kot načinu dela. Izobraževanje na daljavo ne zajema več prostorske in časovne dinamike šolske knjižnice v šolskem okolju, ampak se preseli v življenjsko in virtualno okolje posameznika. Osnovni namen prispevka je prikazati, kako je družbeno omrežje Facebook lahko za šolsko knjižnico informacijska platforma, ki v času izobraževanja na daljavo prijatelje in sledilce obvešča o novostih v šolski knjižnici. Prispevek predlaga, kako izkoristiti prednosti Facebooka za obveščanje uporabnikov šolske knjižnice, ki so stari vsaj 13 let, in njihovih staršev ter kako ohraniti vez s šolsko knjižnico v virtualnem okolju. Cilj prispevka je predstaviti, kako lahko Facebook v virtualnem okolju ohranja možnost prirejanja razstav, predstavitev knjig ter drugih aktivnosti, ki so običajne za šolsko knjižnico v šolskem okolju. Uporabljeni sta bili metoda analize teoretičnih virov in empirična metoda v obliki poskusa v virtualnem okolju. V zaključku prispevek podaja glavne ugotovitve in usmeritve za uporabo Facebooka v šolski knjižnici v prihodnosti.

Ključne besede:

šolska knjižnica, izobraževanje na daljavo, Facebook, šolsko okolje, virtualno okolje

UDK: 027.8:37.018.43

Keywords:

school library, distance education, Facebook, school setting, virtual environment

Abstract

The paper describes the *modus operandi* of education in 2020 when distance education was imposed twice and school libraries had to adapt to the changed mode of communicating and operating. Distance education no longer includes the spatial and temporal dynamics of the school library in the school setting; instead, it moves to a person's living and virtual environment. The basic purpose of the paper is to demonstrate that the social networking site Facebook can act as an information platform for the school library, enabling it to inform friends and followers about novelties in the school library during distance education. The paper suggests how to take advantage of Facebook to keep users of the school library, who are at least 13 years old, and their parents informed, and how to maintain their connection to the school library in a virtual environment. The aim of the paper is to show how in the virtual environment Facebook can retain the possibility of holding exhibitions, presenting books, and other activities that are typical of the school library in the school setting. The paper employed the method of analysing theoretical sources and the empirical method in the form of an experiment in a virtual environment. In conclusion, the paper gives the main findings and guidelines for using Facebook in the school library in the future.

UVOD

Z Odredbo o razglasitvi epidemije nalezljive bolezni SARS-CoV-2 (covid-19) so na območju Republike Slovenije (2020) 12. marca 2020 razglasili epidemijo nalezljive bolezni SARS-CoV-2 (covid-19). Zaradi izvajanja ukrepov za preprečitev širjenja nalezljive bolezni covid-19 je bilo v vzgojno-izobraževalnih zavodih na podlagi sklepa Vlade RS št. 18100-7/2020/2 in Odredbe o prepovedi zbiranja ljudi v zavodih s področja vzgoje in izobraževanja ter univerzah in samostojnih visokošolskih zavodih (2020) prepovedano zbiranje ljudi v zavodih s področja vzgoje in izobraževanja ter univerzah in samostojnih visokošolskih zavodih. Vzgojno-izobraževalna dejavnost se v navedenem terminu ni več izvajala fizično v vrtcih in šolah, ampak na daljavo (Gržina Cergolj 2020, str. 88).

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport je v poletnem času pripravilo štiri možne modele izvajanja pouka, A, B, C in D, ter dva podmodela, BC1 in BC2. Model A pomeni, da **učenci in dijaki** prihajajo v šole brez omejitev, model B predvideva, da **učenci in dijaki prihajajo** v šole ob upoštevanju priporočil, model C je kombinacija pouka v razredu in na daljavo, model D pa pomeni, da se vsi učenci in dijaki izobražujejo na daljavo. Podmodel BC1 predvideva, da se **učenci posameznega oddelka** izobražujejo na daljavo, medtem ko podmodel BC2 pomeni, da se učenci posamezne šole izobražujejo na daljavo (Kustec in drugi 2020, str. 22). Šolsko leto 2020/2021 se je optimistično začelo z modelom A. Ker pa se je epidemiološka slika slabšala, je Vlada RS, na dopisni seji, na podlagi Zakona o nalezljivih boleznih (2006), dne 18. 10. 2020 izdala Odlok o razglasitvi epidemije nalezljive bolezni covid-19 na območju Republike Slovenije, ki je začel veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije, torej 19. 10. 2020, in naj bi veljal 30 dni (2020). Z 19. 10. 2020 so vpeljali model izobraževanja C, kombinacijo pouka v razredu in pouka na daljavo: učenci od 1. do 5. razreda so nadaljevali izobraževanje v šoli, medtem ko so učenci od 6. do 9. razreda začeli z izobraževanjem na daljavo. Ta prispevek nastaja v času druge razglasitve epidemije leta 2020, ko se tako učitelji kot

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport je v poletnem času pripravilo štiri možne modele izvajanja pouka, A, B, C in D, ter dva podmodela, BC1 in BC2.

Virtualno okolje se je s časom postavilo ob bok tako življenjskega kot šolskega okolja, zato je pri vzpostavljanju pouka na daljavo pomembno upoštevati tako prednosti kot slabosti te kombinacije okolij in se temu načinu dela ustrezno prilagoditi.

šolski knjižničarji že drugič soočajo z delom na daljavo.

ŠOLSKA KNJIŽNICA V ŽIVLJENJSKEM, ŠOLSKEM IN VIRTUALNEM OKOLJU

Soočanje z delom na daljavo pomeni začetek aktivnega upravljanja s tremi okolji: življenjskim, šolskim in virtualnim. V prispevku so najprej opredeljena navedena tri okolja.

Življenjsko okolje (Mead 1934, str. 148) je tisto okolje, kar posameznik vidi in čuti, in tisto, za katero opazovanje posameznika predvideva, da je prisotno. Življenjsko okolje je prostor, v katerem posameznik živi in se oblikuje (Rot 1983, str. 70). Za opredelitev življenjskega okolja je pomembna primarna socializacija, ki poteka od rojstva do vstopa otroka v šolo, pri čemer so predvsem starši posredniki zahtev družbenega okolja (Lasch 2012, str. 55). Ob vstopu v šolo (Lukšič - Hacin 1995, str. 100) se že socializiranega posameznika uvede v nova področja družbe, v kateri živi. Začne se sekundarna socializacija. Ta poteka v okviru, ki je že širši od družine in neposrednega okolja. Šola in šolska knjižnica predstavljata za posameznika obdobje sekundarne socializacije ter čas bolj poglobljenega in sistematičnega uvajanja v splošno kulturo, v sistem izobraževanja in vzgajanja.

Virtualno okolje nastopi takrat, ko lahko posameznik pride v stik z besedilom, negibljivimi ali gibljivimi slikami in zvoki (van der Weel 2014, str. 153–154) s pomočjo orodij informacijske tehnologije. Je tisto okolje, od katerega so uporabniki prostorsko in časovno ločeni ter z njim povezani z informacijsko tehnologijo. Virtualno okolje se je s časom postavilo ob bok tako življenjskega kot šolskega okolja (Gržina Cergolj 2020, str. 78), zato je pri vzpostavljanju pouka na daljavo pomembno upoštevati tako prednosti kot slabosti te kombinacije okolij in se temu načinu dela ustrezno prilagoditi. Predvsem pa je treba upoštevati, da sta se z napredkom informacijske tehnologije spremenila tudi generacija otrok, ki jih poučujemo, in življenjsko okolje, v katerem živimo (Gržina Cergolj 2020, str. 89–96). Veliko storitev se namreč izvaja s podporo informacijske tehnologije, kar mnogim

predstavlja olajšanje dela, drugim pa težavo, s katero so se morali soočiti leta 2020.

Ker se pojavlja vedno večja odvisnost od informacijske tehnologije, ki zmore shraniti in obdelovati neprekinjen tok podatkov (Krek in Metljak 2011, str. 19–20), se je šolska knjižnica Osnovne šole Lucija temu prilagodila že pred vzpostavitvijo pouka na daljavo. V času prve razglasitve epidemije, od 12. marca do 31. maja 2020, je še bolj aktivno kot sicer izpostavila svojo spletno stran (Slika 1).

Slika 1: Spletna stran šolske knjižnice OŠ Lucija

Spletna stran je dosegljiva s spletne strani Osnovne šole Lucija in je namenjena vsem učencem in učenkam šole, ki se že znajo gibati po spletu. Objavlja novice prihajajočega šolskega leta 2020/2021, kot so npr. delovni zvezki, učbeniki in potrebščine, ponuja povezavo do spletne strani Cobiss za iskanje gradiva, in stik, kamor uporabniki lahko naslavljajo najrazličnejša vprašanja. Ponuja tudi sezname za bralno značko, domače branje in povezavo do Facebook strani Šolske Knjižnice OŠ Lucija, ki uporabnikom, ki so dopolnili 13 let, omogoča dostop in ogled še dodatnih objav in informacij. Družbeno omrežje Facebook namreč poleg drugačne možnosti objav ponuja tudi neposreden stik s Klepetalnikom (aplikacija *Messenger*) in zapis mnenja ali samo odziva (vščeka) na objavljeno informacijo.

V času druge razglasitve epidemije, od 19. oktobra 2020 dalje, ki naj bi veljala 30 dni, so se uporabniki s šolsko knjižnico dogovarjali o izposoji gradiva prek elektronskega naslova. Tak način je omogočal predvsem dogovor

o tem, katero gradivo si želijo ter kje in kdaj ga prevzamejo, da se na prevzemnem mestu ne bi zbralo več ljudi, kot je bilo takrat dovoljeno. Cilj spletne strani šolske knjižnice je obveščanje in seveda, v času izobraževanja na daljavo, predvsem dogovarjanje o organizaciji izposoje in vračanja gradiva.

ŠOLSKA KNJIŽNICA NA FACEBOOKU

Da bi bilo informiranje učencev in učenk, pa tudi staršev in učiteljev v času izobraževanja na daljavo še boljše, se je obnovila sicer že nekaj let obstoječa Facebook stran šolske knjižnice OŠ Lucija (Slika 2).

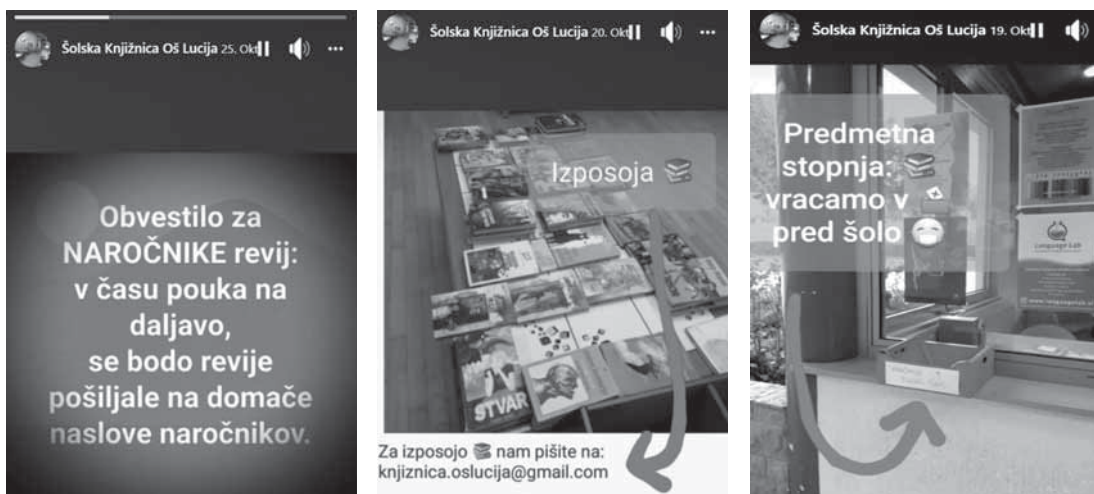

Slika 2: Facebook stran šolske knjižnice OŠ Lucija

Tako v času prve kot v času druge razglasitve epidemije sem na Facebook strani šolske knjižnice OŠ Lucija ažurno objavljala informacije o novostih, obvestila za učence o možnostih izposoje in vračanja knjig ter razne poučne in zabavne vsebine, vključno s fotografijami in videoposnetki. Ker je bil odziv boljši od pričakovanega, je bila dodana tudi možnost objave zgodb (Slika 3).

V zgodbah so bile objavljene predvsem pomembne informacije za npr. naročnike revij ali za izposajo oziroma za vračilo gradiva v času pouka na daljavo.

Raba Facebooka za obveščanje zahteva od administratorja drugačno upravljanje strani, saj uporabnike informira in jim nudi pomoč. Njegova temeljna naloga je odgovoriti na zastavljena vprašanja in objaviti ali deliti relevantne informacije. O objavah mora biti seznanjeno tudi vodstvo šole in se z njimi strinjati. Admini-

Slika 3: Objava zgodbe

Administrator strani mora ozavestiti, da to ni njegova osebna stran, tudi če jo upravlja. To pomeni, da se njegovo delo v tem okolju navezuje izključno na novosti in spremembe, ki so vezane na šolsko knjižnico, ki jo tudi sam predstavlja.

strator strani mora ozavestiti, da to ni njegova osebna stran, tudi če jo upravlja. To pomeni, da se njegovo delo v tem okolju navezuje izključno na novosti in spremembe, ki so vezane na šolsko knjižnico, ki jo tudi sam predstavlja. Administrator Facebook strani šolske knjižnice je kritičen in neopredeljen upravljaec strani. Njegova funkcija je takšna, kot bi bila v življenjskem oziroma šolskem okolju, torej v šolski knjižnici, samo da se izvaja v virtualnem okolju, torej na spletu. Skrbeti mora za spoštovanje šolskega reda in za kulturo govora ter biti zgled virtualnega obveščanja uporabnikov.

SKLEP

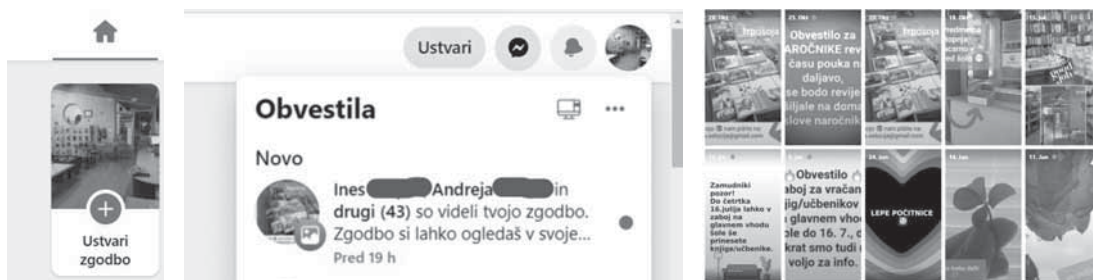
V okviru rabe in uporabe Facebooka za potrebe šolske knjižnice smo leta 2020, potem ko smo ga uporabljali v prvem obdobju razglašene epidemije nalezljive bolezni covid-19 v spomladanskem času in ko ga uporabljamo v drugem obdobju razglašene epidemije v jesenskem času, ugotovili **štiri stvari**:

- na zidu morajo biti vidna in jasno napisana pravila komunikacije;

Slika 4: Pravila komunikacije

- Facebook omogoča objavo zgodb za informacije o novostih in spremembah v šolski knjižnici. Ogled zgodbe omogoča hitro širjenje informacij, ki so pomembne za ciljne uporabnike šolske knjižnice.

Slika 5: Objava zgodb

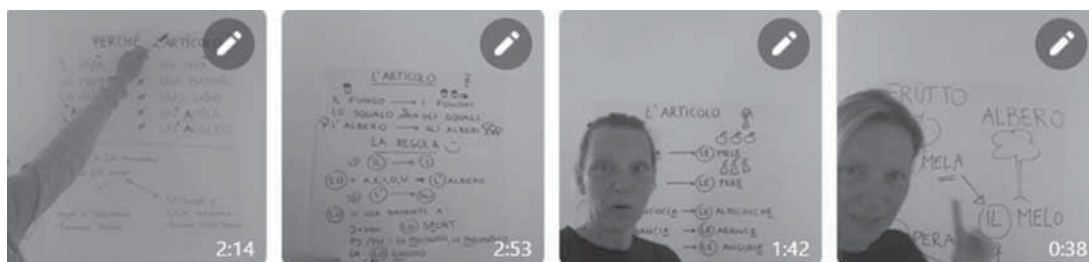
Število ogledov zgodbe je razvidno sproti. Objava zgodbe traja 24 ur;

- na zidu se lahko objavi 1) razstava v šolski knjižnici ali predstavitev novih knjig v knjižnici v obliki videoposnetka ali kot sekvenca fotografij, ki jih spremljajo komentarji učitelja in/ali knjižničarja; 2) začetek razprave o razstavi ali prebrani knjigi; 3) informacije o delovanju knjižnice (urnik, postopek izposoje in vračanja gradiva); 4) videoposnetki razlage snovi, če je šolski knjižničar tudi učitelj;

in njihovim staršem približa šolsko knjižnico na drugačen, bolj zabaven in sproščen način.

USMERITVE ZA PRIHODNOST

Generacije otrok, ki prihajajo v šole v zadnjih letih, pripadajo generaciji »rojnih digitalcev«. To je izraz, ki ga je vpeljal Prensky (2001) in velja za generacijo otrok, ki odraščajo obkroženi z računalniki, videoigami, mobilnimi telefoni in drugimi orodji, ki jih je v njihovo življenje prinesel hiter razvoj informacijske tehnologije. Ta generacija je postavljena pred izziv, saj ji je

Slika 6: Objava videoposnetka

- objave ne smejo biti prepogoste, če res niso pomembne (npr. obvestilo založbe, da bo revije svojih naročnikov, v času izobraževanja na daljavo, pošiljala na domače naslove, namesto na šolo, kjer so jih knjižničarji po navadi razdelili).

Administrator določi, kdo bo informirana ciljna skupina. Tako tudi kritično izbira prijatelje in jim določa obseg pravic ogleda objav.

Facebook lahko deluje kot hiter vir do informacij, ki so sicer objavljene na uradni spletni strani šolske knjižnice, zanimiv pa je predvsem zaradi tega, ker omogoča neposredno komunikacijo s Klepetalnikom. Zato so ključna jasno opredeljena pravila komunikacije, ki se jih morajo držati sodelujoči v klepetu. Veliko dilem in nejasnosti je bilo tako v prvem kot v drugem obdobju razglašene epidemije nalezljive bolezni covid-19 rešenih prav s komunikacijo s Klepetalnikom. V večini primerov komunikacija poteka s starši otrok, kar pomeni, da je zavedanje o nevarnosti spleta veliko in da učenci, predvsem tisti, ki še niso dopolnili 13 let, tega orodja, kot je z normativi rabe in uporabe Facebooka tudi določeno, še ne uporabljajo brez nadzora odraslih. Vsekakor je orodje, ki v času pouka na daljavo otrokom

ponujeno izobraževanje v okolju, s katerim so odraščali, ki ga uporabljajo in brez katerega si danes ne predstavljajo, kako bi preživljali prosti čas. Pa ne samo to. Tudi marsikatera dejavnost v šoli in zunaj nje ne bi mogla delovati. Obenem pa so trenutne razmere postavile pred izziv tudi vzgojno-izobraževalno dejavnost, ki se mora izvajati na daljavo. To zahteva določene prilagoditve načina dela in komunikacije, oboje pa vpliva tudi na delo šolskega knjižničarja. Ideja o uporabi Facebooka kot informacijske platforme je zasnovana tako, da postavi vizijo delovanja šolske knjižnice v virtualno okolje. Ne glede na to da uporabnikov fizično ni več v šolskem okolju, šolska knjižnica lahko iz te platforme prav tako deluje informativno, pet dni v tednu, po običajnem urniku.

Šolska knjižnica si mora zastaviti cilje in si oblikovati strategijo informiranja, ki lahko v virtualnem okolju doseže širšo populacijo kot v šolskem okolju. Doseganje širše populacije je tudi prva izmed usmeritev za prihodnost. V virtualnem okolju je šolska knjižnica na razpolago uporabnikom, ki jih določi ali omeji administrator strani. V tem okolju lahko informacije dosežejo tudi uporabnike, npr. učence, ki sicer knjižnice ne obiskujejo, so pa spretni uporabniki spleta. Tako se širi popularnost šolske knjižnice

Šolska knjižnica si mora zastaviti cilje in si oblikovati strategijo informiranja, ki lahko v virtualnem okolju doseže širšo populacijo kot v šolskem okolju.

in posledično branje knjig. V prihodnje, ko bo ponovno vzpostavljena izposoja v šolskem okolju, bo zanimivo slediti obisku knjižnice in ugotavljati, ali se število obiska, zaradi spletnega obveščanja, povečuje. Druga usmeritev za prihodnost je prilagoditev razmišljanja virtualnemu okolju. To okolje zahteva jasnost in doslednost ter objavo aktualnih informacij. Slike ali videoposnetki so bolj primerni od besedila, vendar je v tem primeru na prvem mestu varstvo osebnih podatkov. Tretja usmeritev je ta, da je Facebook primeren za objavo dinamičnih informacij v obliki povezav do glavnega vira. Družbeno omrežje ni primerno za statične

objave, kot so sezname potrebščin, učbenikov ali delovnih zvezkov. Sledilce in prijatelje lahko obvešča o objavi na uradni spletni strani šolske knjižnice in jih tja usmerja s povezavo. Četrta in zadnja usmeritev pa je povratna informacija o delu administratorja strani. Všečki ali druge reakcije ter Klepetalnik nam velikokrat pokažejo uspešnost ali neuspešnost objave, morda tudi smisel ali nesmisel našega obveščanja.

Čeprav bo šolska knjižnica ostala srce šole v šolskem okolju, lahko na tak način svoje poslanstvo nadaljuje tudi v obdobju razglašene epidemije nalezljive bolezni covid-19, v času izobraževanja na daljavo. ●

Viri in literatura

- Gržina Cergolj, M. (2020). *Informacijske tehnologije v učnem procesu drugega jezika: poučevanje italijanščine kot drugega jezika v osnovni šoli s slovenskim učnim jezikom na dvojezičnem območju slovenske Istre*. Koper: Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije. Pridobljeno 15. 10. 2020 s spletne strani: <https://repozitorij.upr.si/IzpisGradiva.php?lang=slv&id=14200>.
- Krek, J., Metljak, M. (ur.) (2011). *Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji*. Ljubljana: Pedagoški inštitut.
- Kustec, S., Logaj, V., Krek, M., Flogie, A., Truden-Dobrin, P., Ivanuš - Grmek, M. (2020): *Vzgoja in izobraževanje v Republiki Sloveniji v razmerah, povezanih s covid-19: modeli in priporočila*. Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport: Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Pridobljeno 15. 10. 2020 s spletne strani: https://www.zrss.si/digitalnaknjiznica/Covid_19/2/#zoom=z.
- Lasch, C. (2012). *Kultura narcizizma: ameriško življenje v času zmanjšanih pričakovanj*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Lukšič - Hacin, M. (1995). *Ko tujina postane dom: resocializacija in narodna identiteta pri slovenskih izseljencih*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Mead, G. H. (1934). *Mind, Self and Society from the Standpoint of a Social Behaviorist*. Chicago: 3rd Edition. Waterloo: Wilfrid Laurier University Press.
- Odlok o razglasitvi epidemije nalezljive bolezni COVID-19 na območju Republike Slovenije*. (2020). Pridobljeno 19. 10. 2020 s spletne strani: https://www.uradni-list.si/_pdf/2020/Ur/u2020146.pdf.
- Odredba o razglasitvi epidemije nalezljive bolezni SARS-CoV-2 (COVID-19) na Območju Republike Slovenije*. (2020). Pridobljeno 15. 10. 2020 s spletne strani: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ODRE2550>.
- Odredba o prepovedi zbiranja ljudi v zavodih s področja vzgoje in izobraževanja ter univerzah in samostojnih visokošolskih zavodih*. (2020). Pridobljeno 15. 10. 2020 s spletne strani: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2020-01-0530/odredba-o-prepovedi-zbiranja-ljudi-v-zavodih-s-podrocja-vzgoje-in-izobrazevanja-ter-univerzah-in-samostojnih-visokosolskih-zavodih/>.
- Prensky, M. (2001). Digital Natives, Digital Immigrants. *On the horizon*, 9 (5), str. 1–6.
- Weel, A. van der (2014). *Spreminjanje naše besedilne zavesti: na poti k digitalnemu redu znanja*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Zakon o nalezljivih boleznih*. (2006). Pridobljeno 19. 10. 2020 s spletne strani: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2006-01-1348?sop=2006-01-1348>.

DR. MAJA GRŽINA CERGOLJ, univ. dipl. bibliotekarka in prof. italijanščine, zaposlena kot šolska knjižničarka na Osnovni šoli Lucija.
Naslov: Osnovna šola Lucija, Fazan 01, 6320 Portorož.
E-naslov: maja.grzina@gmail.com.

Medpredmetna povezava v neobičajnih okoliščinah – primer medpredmetne povezave KIZ in slovenščine

Cross-Curricular Integration under Unusual Circumstances – Example of a Cross-Curricular Link between Library and Information Knowledge and Slovenian Language

Marjetka Pivk

Izvleček

V našem aktivu jezikoslovcev vsako leto že avgusta načrtujemo medpredmetne povezave, ki naj bi bile zanimive in privlačne za učence, pa tudi ustvarjalne in dinamične. Ena izmed sodobnih usmeritev šole je namreč medpredmetno povezovanje, ki učencem nudi učne povezave, s pomočjo katerih nadgrajujejo svoje znanje v celostno podobo ter vodijo v uporabo znanja v praksi. Tako je bila načrtovana medpredmetna povezava med KIZ in slovenščino v 7. razredu. Učenci so v dveh šolskih urah združevali znanja iz slovenščine ter knjižničnih in informacijskih znanj, pri tem pa so pokazali svoje zmožnosti dramatizacije, ustvarjalnega pisanja, samostojnega iskanja knjig, navajanje literature itd. Uri sta bili zanimivi tudi zato, ker sta upoštevali notranjo diferenciacijo. Članek opisuje pripravo in izvedbo medpredmetne povezave v času pouka pred pandemijo covid-19 ter v času, ko so bile razmere v šoli zaradi možnosti okužbe s koronavirusom bistveno spremenjene.

Ključne besede:

medpredmetne povezave, knjižnično informacijsko znanje, slovenščina, pouk v običajnih razmerah, pouk v času pandemije covid-19

UDK: 027.8:37.018.43

Keywords:

cross-curricular links, Library and Information Knowledge, Slovenian Language, lessons under normal circumstances, lessons during the COVID-19 pandemic

Abstract

Every August, our team of linguists plans cross-curricular links that ought to be interesting and attractive to the pupils, as well as creative and dynamic. Cross-curricular integration is a modern school policy, which provides pupils with learning links that help them to upgrade their knowledge into a whole and guide them to applying their knowledge in practice. Hence, a cross-curricular link was planned between Library and Information Knowledge and Slovenian Language in the 7th grade. During two school lessons, the pupils combined their knowledge of Slovenian Language and Library and Information Knowledge, demonstrating their skill of dramatization, creative writing, independent searching for books, citing literature, etc. The lessons were also interesting because they took internal differentiation into account. The article describes the preparation and implementation of cross-curricular integration during lessons prior to the COVID-19 pandemic and after the situation at the school has changed considerably due to the possibility of coronavirus infection.

UVOD

Spodbujanje branja in obiska knjižnice je vedno v interesu tako knjižničarke kot učiteljice/ učitelja slovenščine. Obisk knjižnice namreč s starostjo učencev pada, zato sva s knjižničarko razmišljali, kako bi učencem na predmetni stopnji približali knjige, jih navdušili za prebiranje zgodb, ki se skrivajo v njih, za brskanje med knjižnimi policami ... Porodila se nama je ideja, da bi dve uri slovenščine izvedli v knjižnici z učenci 7. razreda, in sicer takrat, ko pri slovenščini obravnavamo basni. Basni so že same po sebi za učence dovolj privlačne, izvedba ure zunaj učilnice pa je tudi vedno dobrodošla. Učno uro sva skrbno načrtovali in premišljeno izdelali tudi notranjo diferenciacijo, pri tem pa sva želeli doseči naslednje cilje, ki sledijo Učnemu načrtu za slovenščino in Kurikulu za KIZ:

- učenci ločijo različne vrste književnega gradiva;
- uporabljajo različne iskalne strategije;
- poznajo fizične dele knjige in bibliografske podatke, pomembne za identifikacijo;
- spoznajo pojme citat, citiranje, navajanje virov;
- uporabljajo referenčno in drugo gradivo ter navajajo vire;
- uporabljajo katalog v sistemu COBISS;
- izražajo osrednjo idejo (sporočilo) in temo književnega besedila;
- razvijajo recepcijsko zmožnost (doživljanje, razumevanje);
- samostojno tvorijo nove basni in jih dramatizirajo.

Za izvedbo sva potrebovali dve šolski uri.

MEDPREDMETNA POVEZAVA V OBIČAJNIH RAZMERAH

V KNJIŽNICI

V **uvodu** smo se z učenci pogovarjali o knjigah, knjižnici in branju. Razmišljali so o tem, kaj vse počnemo v knjižnici, o večnamenski uporabi knjižnice (užitek ob branju, pridobivanje informacij itd.) in povezavi s slovenščino.

Ponovili smo, kaj že vedo o iskalnih strategijah v sistemu COBISS – s tem so se namreč seznanili že v preteklem šolskem letu (6. razred).

V računalniški učilnici so nato učenci v katalogu sistema COBISS poiskali basni v naši šolski knjižnici. Izpisali so bibliografske podatke, pomembne za iskanje gradiva na policah šolske knjižnice.

V **osrednjem delu** so učenci s pomočjo podatkov, ki so jih pridobili na spletu, v knjižnici poiskali gradivo. Poiskati so morali čim več basni, nato smo si skupaj ogledali pestrost gradiva.

V nadaljevanju sva učence razdelili v pet skupin in jim dali navodila za delo. Skupine so bile oblikovane glede na njihove sposobnosti (notranja diferenciacija) in interese, ki so jih pokazali pri dotedanjem delu. Naloge so bile različne – dramatizacija in spremenjen konec basni, pisanje lastne basni po danem pregovoru oziroma nauku, povzetek basni, iskanje informacij med knjižnimi policami.

Navodila učencem za delo:

1. skupina

Preberite basen **Miška in lev**. Razdelite si vloge glede na osebe, ki nastopajo v basni, in dramtizirajte besedilo. Dramtizirano besedilo zaigrajte in ga predstavite sošolcem.

2. skupina

Preberite basen **Lisica in vrana**. Razdelite si vloge glede na osebe, ki nastopajo v basni, in dramtizirajte besedilo. Dramtizirano besedilo zaigrajte in ga predstavite sošolcem.

(NAVODILO ZA DELO je predstavljeno v PRILOGI.)

3. skupina

KDOR NE UBOGA, GA TEPE NADLOGA.

Iz zgoraj navedenega pregovora (nauk basni) oblikujte domiselno lastno basen. Zapišite jo.

4. skupina

Predstavljajte si, da ničesar ne veste o basni. Kje v knjižnici bi iskali informacije? Poiščite knjige, odprite jih na strani, kjer se nahajajo

informacije, zapišite vire. Pomagajte si s priloženimi vzorci.

5. skupina

Preberite basni **Jelen ob izviru** in **Lisica in štorcklja**, razmislite, o čem govorita, in zapišite nauk zgodb.

V **zaključnem delu** je vsaka skupina predstavila svoje delo. Žal nam je ostalo premalo časa, da bi vsak učenec povedal ali zapisal svoje mnenje, smo pa to naredili takoj pri naslednji uri slovenščine.

Analiza ure

Učencem sta se zdeli uri zanimivi, drugačni in bili so navdušeni nad izvedbo. Vsaka skupina je lahko kar najbolj izrazila svoje sposobnosti in potenciale, saj so bile, glede na to, da s knjižničarko učence dobro pozna, naloge prilagojene prav njim. Vsi so bili ves čas polno zaposleni in vsem so se zdele naloge ravno prav zahtevne, vendar so jim še vedno predstavljale izziv. V delu so uživali in s ponosom so predstavili, kaj so ustvarili.

Dosegli sva vse cilje, ki sva si jih zadali, kar je bil seveda tudi namen.

Prav tako sva bili nad potekom oziroma realizacijo učnih ur navdušeni obe, zato sva ob zadovoljnih učencih sklenili, da naslednje leto učni uri ponoviva, da bi še mlajši učenci izkusili zanimivo in bogato izkušnjo medpredmetne povezave.

MEDPREDMETNA POVEZAVA V ČASU PANDEMIJE COVIDA-19

Načrt je bil torej, da v šolskem letu 2020/2021 ponoviva učni uri. Toda razmere so se bistveno spremenile. Zaradi možnosti okužbe s koronavirusom je pouk v šolah organiziran drugače. Učenci so vedno le v eni učilnici, upoštevati morajo priporočeno razdaljo med sabo, obisk v knjižnici je določen z novim urnikom, v knjižnici je hkrati lahko le pet učencev, med seboj si ne smejo posojati predmetov, ko učilnico zapustijo, morajo nositi maske itd. Torej bodo ti učenci prikrajšani za dve res

poučni, aktivni, zanimivi in prijetni uri?

Kar samo po sebi se je postavilo vprašanje, kako medpredmetno povezavo prilagoditi, da jo bomo lahko izpeljali tudi v razmerah, ko je v šoli veliko omejitev. Odločili sva se, da bova tudi to šolsko leto uri izvedli, in sicer čim prej (dokler pouk poteka v šoli in ne na daljavo). Načrtovanje nama je predstavljalo pravi izziv, ki sva se ga lotili sistematično. Vsak del učnega procesa (uvod, osrednji in zaključni del) sva morali prilagoditi novi stvarnosti. Medpredmetno povezavo smo tako izpeljali septembra.

V RAZREDU

Učenci so zadolžitve dobili že več kot en teden pred izvedbo medpredmetne povezave.

Najprej smo pri uri slovenščine osvežili znanje o iskalnih strategijah v sistemu COBISS (poznali so jih že iz preteklega šolskega leta). V manjših skupinah so nato na primerni razdalji v računalniški učilnici v katalogu sistema COBISS poiskali basni v naši šolski knjižnici. Izpisali so bibliografske podatke, ki so pomembni za iskanje gradiva na policah šolske knjižnice – vsebinsko torej enako kot v prvem primeru medpredmetne povezave. Vendar so tokrat posamične skupine učencev kar med uro slovenščine odhajale ena za drugo v računalniško učilnico, kjer jim je pomagala knjižničarka. Preostali učenci so sledili pouku slovenščine (snov ni bila vezana na temo medpredmetne povezave).

V **osrednjem delu** so učenci s pridobljenimi podatki v knjižnici poiskali gradivo. To so izvedli postopoma – med uro slovenščine jih je vsak dan (pet zaporednih ur) pet odšlo v knjižnico. Gradivo so odlagali na dogovorjeno mesto v knjižnici. Poudariti je namreč treba, da smo tako v računalniški učilnici kot v knjižnici upoštevali vse priporočene ukrepe (maske, razdaljo, razkuževanje itd.). Šele po opravljenih aktivnostih v računalniški učilnici in knjižnici smo dejansko začeli izvajati medpredmetno povezavo, ki je potekala v razredu. Učenci niso bili razdeljeni v pet skupin kot pri prvi izvedbi, a delali so v parih – tako kot sedijo, da ni prihajalo do »mešanja« med njimi. Naloge so bile tudi tokrat različne (notranja diferenciacija), vsakemu paru sva skušali

dodeliti nalogo, ki mu najbolj ustreza. Ker je bilo parov 12, sva torej sestavili še več navodil za delo kot v prvem primeru ter jih, kot je bilo omenjeno, prilagodili:

- basni, ki so bile namenjene dramatizaciji, so morale vsebovati le dve osebi. Basnima **Miška in lev** ter **Lisica in vrana**, ki so ju uprizorili že v prvem primeru, smo dodali še basni **Lisica in polž** ter **Volk in osel**;
- pri pisanju lastne basni so izhajali iz naslednjih pregovorov: **Kdor ne uboga, ga tepe nadloga, Ni vse zlato, kar se sveti, Ljubo doma, kdor ga ima**;
- učenci so razmišljali o vsebini in nauku pri naslednjih basnih: **Jelen ob izviru, Lisica in štorcklja**, dodali pa sva še basen **Vrabc in burja**;
- medtem, ko so učenci delali v parih, je knjižničarka z dvema paroma učencev odšla v knjižnico, da so poiskali informacije o basnih.

V **zaključnem delu** je tudi tokrat vsak par predstavil svoje delo. Časa je bilo dovolj, saj je bil del ure, ko so učenci iskali različne basni, izveden že prej v knjižnici oziroma računalniški učilnici. Ostalo nam je tudi toliko časa, da so učenci povedali svoje mnenje. Enako kot pri prvi medpredmetni povezavi so učenci uživali v delu in predstavitvah, ves čas so bili zaposleni ter aktivni, v naloge so se poglobili. V času, ko so ves čas pouka v eni učilnici, ko je pouk bolj ali manj frontalen (da se izognemo stiku med učenci), je bila zanje to prava popestritev. Uri sta se jim zdeli zabavni, poleg tega pa poučni in ustvarjalni. Notranja diferenciacija je učencem pomagala, da so jim bile naloge všeč in da so jih vsi izpeljali uspešno, kar jim je predstavljalo dodatno motivacijo, hkrati pa krepilo samozavest. Tudi tokrat so bili dosežni vsi zastavljeni cilji.

SKLEP

Medpredmetne povezave so vedno skrbno in premišljeno načrtovane, zato so po navadi zanimive in privlačne za učence. Predvsem predstavljajo drugačne učne ure, kot so običajne – so bolj dinamične, ustvarjalne, sproščene. V času, ko je pri pouku treba upoštevati veliko prilagoditev zaradi pandemije, je načrtovanje bolj zahtevno in zapleteno, vendar je izvedba medpredmetne povezave mogoča in še posebej dobrodošla, saj si učenci želijo takih ur. Dobra, že preverjena medpredmetna povezava se z nekaj prilagoditvami lahko uspešno izvede tudi v spremenjenih razmerah, ko smo učitelji zelo pozorni in skrbni pri načrtovanju vseh ur, hkrati pa učencev ne želimo prikrajšati za zanimiv in pester pouk. Opisana primera izvedbe medpredmetne povezave kažeta tudi na to, kako pomembno je hitro prilagajanje novim razmeram v šoli.

V obeh primerih medpredmetne povezave sva si s knjižničarko zadali iste cilje in jih obkraj tudi dosegli, čeprav sva bili drugič precej omejeni – ur nisva mogli izvesti v knjižnici, učenci niso smeli sami brskati med knjižnimi policami, stiki med njimi so bili omejeni. Obkraj sva izvedli tudi notranjo diferenciacijo, kar je za učence zelo pozitivno, saj delajo naloge, ki jim ustrezajo in pri katerih se lahko izkažejo.

V obeh primerih so bili učenci zadovoljni, še več – uri sta se jim zdeli odlični, tak način pouka pa se jim zdi bolj sproščen, zabaven in zanimiv.

S tako obliko sodelovanja bova s knjižničarko še poizkusili, naj bo v »običajnih ali drugačnih« razmerah. Ideje za nove medpredmetne povezave se že rojevajo, tudi za primer pouka od doma, kar seveda predstavlja še večji izziv. ●

PRILOGE

PRILOGA 1

Primer navodila za delo - medpredmetna povezava v času pandemije covida-19 (delo v paru)

NAVODILO ZA DELO

Preberita basen **Lisica in vrana**. Razdelita si vlogi in dramatizirajta besedilo. Dramatizirano besedilo zaigrajta in ga predstavita sošolcem.

Vrana je sedela vrh drevesa s kosom sira v kljunu. Lisica jo je gledala in razmišljala. Kako bi se polastila sira. Stopila je pod drevo, se zazrla v višino in rekla: »Kako imenitno ptico vidim! Njena lepota je neprekosljiva, njeno perje je razkošnejše kot pavov rep. Če je njena krasota obdarjena tudi z enako imenitnim glasom, potem si zasluži krono kot kraljica ptičjega kraljestva.« Vrani so sladke besede segle do srca, in da bi lisici pokazala, da zna tudi peti, je glasno zakrakala. Pri tem je iz kljuna izpustila sir, lisica pa ga je ujela in rekla vrani: »Slišim, predraga, tvoj glas je močan. Toda manjka mu pameti.«

NAUK: Varuj se laskavih besed.

Slika 1: Leon Rousseau, "Lisica in vrana", Francija, 19. stoletje. Dostopno na: [https://en.wikipedia.org/wiki/The_Fox_and_the_Crow_\(Aesop\)#/media/File:Rousseau_renard.jpg](https://en.wikipedia.org/wiki/The_Fox_and_the_Crow_(Aesop)#/media/File:Rousseau_renard.jpg) (4. 3. 2021).

Viri in literatura

Aesopus (1994). *Ezopove basni: z ilustracijami svetovnih mojstrov*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
Basni – najlepše zgodbe o živalih (2003). Ljubljana: Tehniška založba Slovenije.

Slovenske basni in živalske pravljice (1985). Ljubljana: Mladinska knjiga.
Ezopove basni. Lisica in vrana.

BARBARA LEVSTEK, profesorica slovenščine in francoščine, je zaposlena kot učiteljica slovenščine in francoščine na OŠ Poljane.

Naslov: OŠ Poljane, Poljane 100, 4223 Poljane
E-naslov: barbara.levstek@sola-poljane.si

Šolska knjižnica in učenje na daljavo

School Library and Distance Education

Tina Pajnik

Izvleček

V prispevku je predstavljeno delo šolske knjižnice na Osnovni šoli Vide Pregarc v Ljubljani v času učenja na daljavo. Storitve in dejavnosti šolske knjižnice so se preselile v spletno okolje, kjer je bila oblikovana Arnesova spletna učilnica. Z uporabo spletnih strani in aplikacij so bile oblikovane dejavnosti in nabor spletnih povezav, s katerimi se je spletna šolska knjižnica vključevala v proces učenja na daljavo.

Ključne besede:

šolska knjižnica, učenje na daljavo, spletne učilnice, aplikacije

UDK 027.8:37.018.43

Keywords:

school library, distance education, virtual classrooms, applications

Abstract

The paper presents the work of the school library at the Vida Pregarc Primary School in Ljubljana during distance education. The services and activities of the school library have been moved online, where the Arnes virtual classroom was created. Using websites and applications, activities and links were designed with which the virtual school library became involved in the distance education process.

Začetki izvajanja učenja na daljavo segajo v 19. stoletje, kjer se zaradi geografske izolacije nekaterih območij in zaradi velikih razdalj v Združenih državah Amerike, Kanade in Avstralije ni bilo mogoče udeleževati učnega procesa v fizični obliki.

Šolski knjižničar je strokovnjak na svojem področju, ki je vpet v delo z uporabniki na dveh ravneh. Na eni strani spremlja proces učenja, razvoj mladih bralcev, na drugi strani pa je vpet v proces poučevanja, katerega učinke spremlja več let, jih analizira, meri, evalvira.

UČENJE NA DALJAVO

V drugi polovici šolskega leta 2019/2020 smo v slovenskem prostoru prvič prenesli učenje v spletno okolje. Marca 2020 smo se strokovni delavci šole zaradi razglašene epidemije virusa SARS-CoV-2 soočili z učenjem na daljavo, ki se je ponovilo novembra 2020. S tem, ko se je vzgojno-izobraževalni proces prenesel v spletno okolje, se je morala prilagoditi tudi šolska knjižnica. Delo šolskega knjižničarja se je moralo prilagoditi razmeram, stik z učenci ni potekal več v fizični obliki v prostorih, zapoljenih z knjižničnim gradivom. Fizična izposoja je bila okrnjena, stik z bralci se je vzpostavljajal prek telefonov, tablic, računalnikov in številnih aplikacij, kot so Skype, Zoom, Viber, Messenger, MS Teams. Vstop v spletno okolje je spremenil način komunikacije, poizvedovanja, potrebe bralcev in navsezadnje tudi motivacijo za delo v spletnem okolju.

Učenje na daljavo ali distance learning v angleškem jeziku ima svoje korenine v angleško govorečih državah. *Encyclopedia Britannica* pojem distance learning razloži kot obliko izobraževanja, v kateri sta učitelj in učenec prostorsko ločena, komunikacijo med njima pa omogoča različna tehnologija. Dalje spletna enciklopedija razloži, da začetki izvajanja učenja na daljavo segajo v 19. stoletje, kjer se zaradi geografske izolacije nekaterih območij in zaradi velikih razdalj v Združenih državah Amerike, Kanade in Avstralije ni bilo mogoče udeleževati učnega procesa v fizični obliki. V zgodovini se je učenje na daljavo spreminjalo in izpopolnjevalo glede na razvoj informacijsko-komunikacijske tehnologije.

IZHODIŠČNI OKVIR ZA DELOVANJE NA DALJAVO

V *Manifestu o šolskih knjižnicah*, kjer so zapisane naloge šolske knjižnice, lahko naštetje cilje združimo v tri večje skupine ali vodila:

1. Šolske knjižnice podpirajo vzgojno-izobraževalni proces in sodelujejo pri uresničevanju šolske vizije oz. prednostnih ciljev šole.
2. Šolske knjižnice celostno skrbijo za razvoj uporabnikov: vzgajajo bralce,

popularizirajo bralno kulturo, učijo delati z viri, skrbijo za informacijsko pismenost, omogočajo pretok informacij in organizirajo dejavnosti.

3. Šolske knjižnice se povezujejo, sodelujejo, izpopolnjujejo, so centri znanja in ozaveščanja.

Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja v 96. členu opredeljuje šolskega knjižničarja kot strokovnega delavca šole. To pomeni, da je šolski knjižničar strokovnjak na svojem področju, ki je vpet v delo z uporabniki na dveh ravneh. Na eni strani spremlja proces učenja, razvoj mladih bralcev, na drugi strani pa je vpet v proces poučevanja, katerega učinke spremlja več let, jih analizira, meri, evalvira. Z vstopom strokovnih delavcev v proces učenja na daljavo tako tudi šolski knjižničar svoje strokovno znanje vnaša v spletno okolje, kjer išče načine, kako bo prilagodil vse tiste dejavnosti, ki jih je izvajal v fizični obliki.

Zavod Republike Slovenije za šolstvo je v spomladanskem času učenja na daljavo izdal *Strokovna navodila za ravnateljice in ravnatelje osnovnih šol*, v katerih so predpisane skupne smernice delovanja, mnoge od naštetih se nanašajo tudi na delo v šolski knjižnici:

- »učenje na daljavo ni zgolj prenos dejavnosti na urniku v spletno okolje;
- potrebno je sodelovanje in usklajevanje z učitelji, aktivni, oddelčnimi učiteljski zbori, učiteljskim zborom; šola naj deluje enotno po skupnem komunikacijskem protokolu;
- pri učenju na daljavo se izluščijo bistvene vsebine, temeljni cilji, glavna izhodišča;
- učenje na daljavo je zahtevno za vse deležnike procesa, mnogim predstavlja stres;
- šola naj se organizira tako, da nudi pomoč ranljivim skupinam otrok;
- napotki za delo naj »vključujejo gradiva, ki jih učenci že imajo doma (knjige, delovni zvezki ...). Učence lahko napotijo na e-učna gradiva založnikov, e-gradiva, ki jih je pripravil Zavod RS za šolstvo, e-knjige založb, ki so omogočile dostop, e-knjige knjižnic ...«

Pomembno, da je šolski knjižničar sam pozitivno naravnan, prilagodljiv, ustvarjalen, samoiniciativen in strokoven.

V skladu s smernicami in skupnimi dogovori se je knjižnična dejavnost šole preselila v spletno okolje. Ker so bile spletne učilnice razdeljene na razredno in predmetno stopnjo, sta se oblikovali dve spletni knjižnici, in sicer ena za razredno stopnjo, druga za predmetno stopnjo.

Če vse predpisane smernice, zakonodajo in priporočila strnemo, šolski knjižničar v času učenja na daljavo lahko opravlja naslednje naloge:

- skrbi za nabor prosto dostopnega elektronskega gradiva;
- omogoča opravljanje bralne značke na daljavo;
- se vključuje v ure pouka in izvaja ure knjižnično informacijskih znanj;
- izvaja delavnice za promocijo branja na daljavo (npr. Medgeneracijsko branje, pravljичne urice);
- sodeluje ali organizira interaktivne razstave (npr. tradicionalni slovenski zajtrk, obeležitev praznikov ali posebnih dni, dan Zemlje);
- izvaja učno pomoč ali pomoč pri učenju jezika za učence priseljence (tako zmanjšuje razlike med učenci);
- se povezuje z drugimi knjižničarji in išče rešitve (študijske skupine, izobraževanja na daljavo, delitev dobrih praks, samostojni študij gradiv na področju knjižničarstva, družabna omrežja, sodelovanje s splošnimi knjižnicami, z NUK-om in IZUM-om);
- skrbi za pretok informacij, se udeležuje sestankov in konferenc, ureja šolsko spletno stran ali šolski profil na družbenih omrežjih, sledi okrožnicam in drugim novostim;
- izvaja referenčni pogovor, usmerja, pomaga pri iskanju literature in drugih gradiv za posamezna predmetna področja, sodeluje z založbami in obvešča učitelje o novostih na področju digitalnih gradiv, ureja dostope do kod oz. do spletišč z interaktivnimi gradivi;
- je center znanja in motivacije: spremlja delo učiteljev, priskoči na pomoč, išče rešitve s sodelavci, sodeluje v procesu distribuiranega vodenja in se povezuje z vodstvom šole, se povezuje z bralci, jih spremlja in spodbuja, omogoča prenos ažurnih in točnih informacij.

Pri vsem naštetem je v prvi vrsti pomembno, da je šolski knjižničar sam pozitivno naravnan, prilagodljiv, ustvarjalen, samoiniciativen in strokoven. Učenje na daljavo lahko namreč vidimo kot breme, lahko pa ga začutimo kot izziv, kjer se šolske knjižnice lahko izkažejo za pravo gonilno silo poteka učenja na daljavo.

PRIMERI IZ PRAKSE

V Osnovni šoli Vide Pregarc v Ljubljani smo skušali zajeti vse vidike učenja na daljavo. Na šolski ravni je bilo dogovorjeno, da se uporabljata dva komunikacijska kanala, in sicer Arnesove spletne učilnice in konferenčni sistem Zoom za uporabnike Arnesovega računa AAI. Znotraj spletnih učilnic poteka dinamika dela glede na predmetno oz. strokovno področje. Strokovni delavci, ki urejajo spletne učilnice svojih oddelkov ali predmetnega področja, skrbijo za pravočasno objavo nalog, ažuriranje podatkov, usklajevanje terminov konferenčnih sistemov in za uporabo dodatnih aplikacij ali programov, ki popestrijo ali nadgradijo učenje na daljavo. V skladu s smernicami in skupnimi dogovori se je knjižnična dejavnost šole preselila v spletno okolje. Ker so bile spletne učilnice razdeljene na razredno in predmetno stopnjo, sta se oblikovali dve spletni knjižnici, in sicer ena za razredno stopnjo, druga za predmetno stopnjo.

ARNESOVA SPLETNA UČILNICA IN APLIKACIJE

Spletna učilnica Knjižnična dejavnost na razredni stopnji je bila oblikovana tako, da so se mladi bralci od 1. do 5. razreda lahko orientirali v njej. V zgornjem delu spletne učilnice so bila predstavljena tekoča obvestila in informacije o bralni znački, saj je večina učencev od spletne knjižnice pričakovala podporo pri bralnih dejavnostih.

Sledile so številne povezave do prosto dostopnih besedil, ki so jih založbe oblikovale v pomoč in kot spodbudo za branje. Založba Mladinska knjiga in založba Zala sta na svojih spletnih straneh ponudili dostope do slikanic v celoti ali v določenem obsegu. *Wikivir* ali digitalna knjižnica skupne platforme Wikimedia, iz katere izhajata tudi Wikipedia in

BRALNA ZNAČKA 2020/21

V šolskem letu 2020/21 lahko bralno značko opravljate tudi na daljavo.

Za opravljeno bralno značko odgovorite na naslednja vprašanja: Kdo je glavna oseba? Kje in kdaj se zgodba dogaja? Ali ima glavna oseba zgodbi dogaja. Kakšen je konec zgodbe? Kaj ti je bilo v zgodbi všeč? Ali bi priporočil/a knjigo drugim?

Za opravljeno eko bralno značko odgovorite na naslednja vprašanja: Katero področje ekologije je v članku opisano oz. o čem govori? Ka del eko bralne značke?

Svoj zapis lahko pošljete na naslov tina.pajnik@osvp.si ali pa se dogovorimo za opravljanje bralne značke po Skypu ali po telefonu.

V spletni knjižnici so na voljo različna besedila. Vabljeni k branju.

Povezave do prosto dostopnih besedil

Slikopisi

Vandot Josip: Kekec in Prisank https://issuu.com/grafenauerzalozba/docs/kekec_in_prisank_issuu

Vandot Josip: Kekec in Bedanec https://issuu.com/grafenauerzalozba/docs/kekec_in_bedanec_issuu

Vandot Josip: Kekec in Pehta https://issuu.com/grafenauerzalozba/docs/kekec_in_pehta_issuu

Slikanice

Koronavirus, knjiga za otroke <https://mcusercontent.com/47c7778b9516854695c457db0/files/915591e6-b164-400f-a707-924d2de796e1>

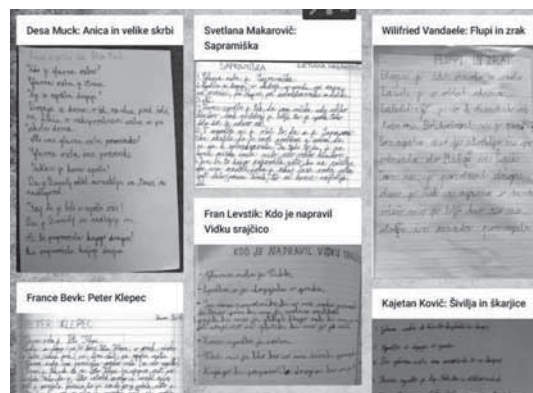
365 pravljic za lahko noč https://issuu.com/emka/docs/365_pravljic_1-30_1_

Slika 1: Primer spletne učilnice Knjižnica

Wikislovar, je bogata zbirka z več kot 15.000 besedili, ki so prosto dostopna v elektronski izdaji. Da bi poiskali nabor primernih besedil, smo si pomagali z učnim načrtom in drugimi priporočilnimi seznamami. Pod naborom besedil so bile objavljene povezave do zvočnih pravljič, kvizov na temo umetnostnih besedil, do otroških in mladinskih filmov, muzejev, gledališč in drugih ustanov. Ker se je pojavila potreba po branju v tujih jezikih, smo dodali povezave do besedil v angleškem in nemškem jeziku. Sčasoma so učenci začeli iskati gradiva za opravljanje eko bralne značke, zato smo oblikovali poglavje, kjer smo poiskali video-posnetke (Lepši svet na YouTube), spletne članke in knjižice z ekološko vsebino (Ježek Snežek, Flupi). Spletna knjižnica se je prilagajala potrebam mladih uporabnikov. V spomladanskih mesecih je potekala likovna razstava ob obeležitvi dneva Zemlje. Ko so se novembra izvajale dejavnosti, ki so bile povezane s tradicionalnim slovenskim zajtrkom, se je spletna knjižnica posodobila in ponudila nabor besedil in videoposnetkov.

Bralna značka se je opravljalna na daljavo tako, da so učenci prebrali besedilo in odgovorili na vprašanja, ki so bila zastavljena v spletni učilnici. Svoje odgovore so samostojno objavili v aplikaciji Padlet ali pa so fotografijo izdelka poslali na elektronski naslov in ga je

knjižničarka objavila v elektronskem zbirniku. Vsak dan je knjižničarka preverila nove zapise in sproti obveščala mlade bralce po ustaljenih kanalih. Pri starejših učencih se je spodbujala razprava o prebranem besedilu, zato so se zapisi dopolnjevali s pogovori po Zoomu, Skypu ali Viberju.

Slika 2: Primer elektronskega zbirnika opravljenih bralnih značk v Padletu

Decembra je spletna knjižnica ponudila adventni koledar Decembrske pravljice. Na spletni strani <https://adventmyfriend.com> so ponujeni vzorci za izdelavo adventnih koledarjev v elektronski obliki. Aplikacija ponuja različna praznična ozadja s štiriindvajsetimi okenci, v katera se vnese besedilo ali povezava na YouTube ali Vimeo. Adventni koledar

V času učenja na daljavo je pomembno, da se šolski knjižničar povezuje z drugimi strokovnimi delavci in sodeluje z aktivni na dnevni in tedenski ravni. Tako lahko zazna, s kakšnimi izzivi se predmetna področja srečujejo in kje lahko spletna knjižnica olajša potek pouka, ga nadgradi, popestri in ponudi dejavnosti za prosti čas.

se odpre prvi dan v decembru, uporabniki spletne knjižnice kliknejo na povezavo, kjer jih s klikom na okenca vsak dan pričakajo nove vsebine.

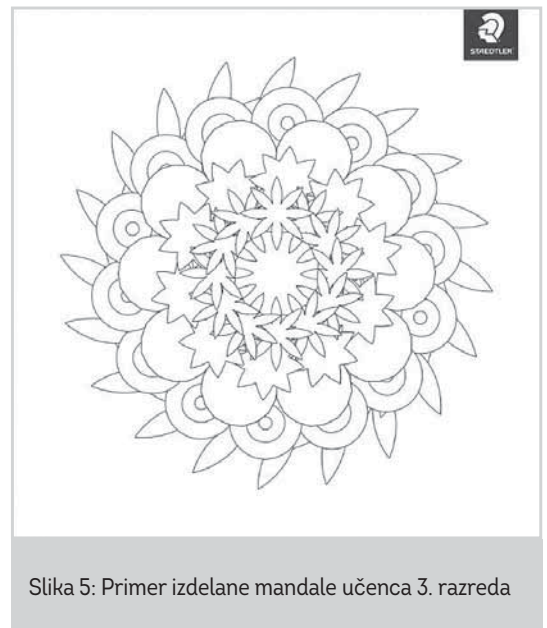
Slika 3: Primer adventnega koledarja

Strokovni delavci šole, ki poučujejo šport, so opozorili, da bo treba narediti več za spodbujanje gibanja učencev, ki večji del časa preživijo za računalnikom. Spletna knjižnica je v ta namen z različnimi nalogami, videoposnetki, skicami za izvajanje gibanja spodbujala gibanje in športne dejavnosti. Za popestritev smo v spletno knjižnico dodali tudi kolo sreče. Spletna stran Wheel decide na povezavi <https://wheel-decide.com> omogoča izdelavo kolesa po lastnih željah. Program omogoča oblikovanje lastnih predlogov, ki so lahko povezani z branjem, knjigami ali gibanjem. S klikom na kolo uporabnik izbere eno od dejavnosti in jo izvede.

Slika 4: Primer kolesa, ki ponuja bralne in gibalne naloge.

V času učenja na daljavo je pomembno, da se šolski knjižničar povezuje z drugimi strokovnimi delavci in sodeluje z aktivni na dnevni in tedenski ravni. Tako lahko zazna, s kakšnimi izzivi se predmetna področja srečujejo in kje lahko spletna knjižnica olajša potek pouka, ga nadgradi (v obliki dodatnih dejavnosti), popestri in ponudi dejavnosti za prosti čas. Za prosti čas smo v spletni knjižnici ponudili nabor kvizov (narejenih s spletnim orodjem Kahoot) in miselnih iger (Arnesove interaktivne vaje), virtualnih sestavljanek (<https://www.jigsaw-planet.com>) in mandal (<https://www.staedtler.com/intl/en/mandala-creator/#>), ki si jih učenci sestavijo sami.

Slika 5: Primer izdelane mandale učenca 3. razreda

ŠOLSKI KNJIŽNIČAR IN POUK NA DALJAVO

Za šolskega knjižničarja je pomembno, da sledi pouku in se vključuje v proces poučevanja na daljavo, saj samo z izkušnjo lahko deluje kot gradnik v kolesju vzgojno-izobraževalnega procesa. V Osnovni šoli Vide Pregarc se je šolska knjižnica povezovala z aktivni in učiteljem pomagala pri izvedbi učnih ur Zoom. Na aktivni po razredih je bila šolska knjižničarka seznanjena s tedenskim načrtom in je lahko sodelovala pri izvedbi timskih ur. V sodelovanju z razredniki smo pripravili obravnavo besedila Kraljična na zrnu graha. Učitelj razrednik je vzpostavil povezavo v

spletnem okolju Zoom in z učenci začel učno uro, ki je postala rutina. Šolska knjižničarka je nato ob besedilu, ki je prosto dostopno na spletu, prebrala pravljico po delih. Učenci so sledili prebranemu besedilu, ogledovali so si ilustracije, nato je sledil pogovor o besedilu. V samo učno uro smo poleg ciljev predmeta slovenščina dodali še cilje knjižnično informacijskih znanj, tako da so učenci ponovili tudi pojme slikanica, avtor, ilustrator, založba, ki pa smo jih nadgradili z novimi pojmi, kot so npr. digitalna slikanica, spletna povezava, spletna stran, digitalna razstava, internet. Učenci so nato razmišljali, kateri predmet bi skrili kraljični pod dvajset žimnic in dvajset pernic, napisali nekaj povedi in jih objavili v elektronskem zbirniku Padlet. Tako so nastale zanimive zgodbe kot npr. Kraljična na popisani radirki, Kraljična na tablici čokolade, Kraljična na pečenem kostanju, Kraljična na zrnju koruze, Kraljična na zrnju kuhanega fižola.

VKLJUČEVANJE V RAZŠIRJENI PROGRAM

Šolska knjižnica se vključuje tudi v razširjeni program šole, sodeluje tudi pri obeležitvi praznikov in posebnih dni. Na pobudo strokovnega aktiva geografije in učiteljev prvega vzgojno-izobraževalnega obdobja (VIO) smo spletno učilnico knjižnica opremili z gradivi (besedila, članki, fotografije, video posnetki) na temo Zemlja, naš dom. Namen je bil izvesti spletno likovno razstavo. Učenci prvega VIO so izdelovali slike in risbe, učenci drugega in

tretjega VIO pa so si ogledali dokumentarni film in pripravili plakate pri predmetu geografija. Nastali so zanimivi izdelki, ki smo jih zbirali v aplikaciji Padlet. Spletna šolska knjižnica je postala stičišče informacij in zbirnik idej, posledično je bilo v tem času zabeležen večji obisk spletne knjižnice. Šolska knjižničarka je skrbela tudi za objave na šolski spletni strani in šolskem Facebook profilu.

V jesenskih mesecih smo v spletno okolje vstopali že bolj samozavestno. Spletna knjižnica je že imela neko ogrodje, nabor besedil, ki je bil objavljen spomladi, se je posodobil. Treba je bilo preveriti, katere povezave še delujejo in katere povezave niso več dostopne. Zaradi izkušenj, ki smo jih šolski knjižničarji že pridobili spomladi, smo novembra že bolj odločno in suvereno vstopali v spletno okolje z novimi idejami. Izvedli smo štiri delavnice projekta Medgeneracijsko branje za učence prvega VIO. Poiskali smo slikanico Medved in klavir, ki je prosto dostopna na spletu. V dogovoru z učitelji razredniki se je bilo treba uskladiti in pripraviti na izvedbo delavnice v spletnem okolju Zoom. Razredniki so v spletnih učilnicah objavili povezavo do slikanice, ki so jo učenci s svojimi sorodniki prebrali. Sledila je učna ura v obliki razprave. Učenci so najprej opisali svoje občutke pred in po branju doma, povedali so nekaj o svojih pričakovanjih. Sledilo je branje po odlomkih, učenci so si razdelili odlomke in doživeto prebrali pravljico še enkrat. Po branju je potekal pogovor o prebranem besedilu in o zanimivih ugotovitvah otrok:

Slika 6: Primer zbiranja izdelkov za dan Zemlje v Padletu

- Medved, ki je glavna književna oseba v pravljici, je oblečen samo v tistem delu zgodbe, ki se dogaja v mestu, kar pomeni, da se v gozdu počuti bolj domače, saj je samo v kožuhi, tako kot ljudje doma v trenirki.
- Če bi bil/-a medved ali medvedka, bi igral/-a: klavir, violino, električno kitaro, trobento, saksofon, prečno flavto, harfo, orglice, harmoniko.
- Medved na ilustraciji sploh ne igra na klavir, ampak igra pianino.
- Če bi bil/-a medved ali medvedka, bi zapustil/-a gozd, saj je treba iti svojim sanjam naproti, ampak bi vzela/-a nekatere prijatelje s seboj. Doživetja s prijatelji so bolj zanimiva.
- Če bi me moj prijatelj medved zapustil, bi ga počakal/-a, saj se pravi prijatelji vedno počakajo.

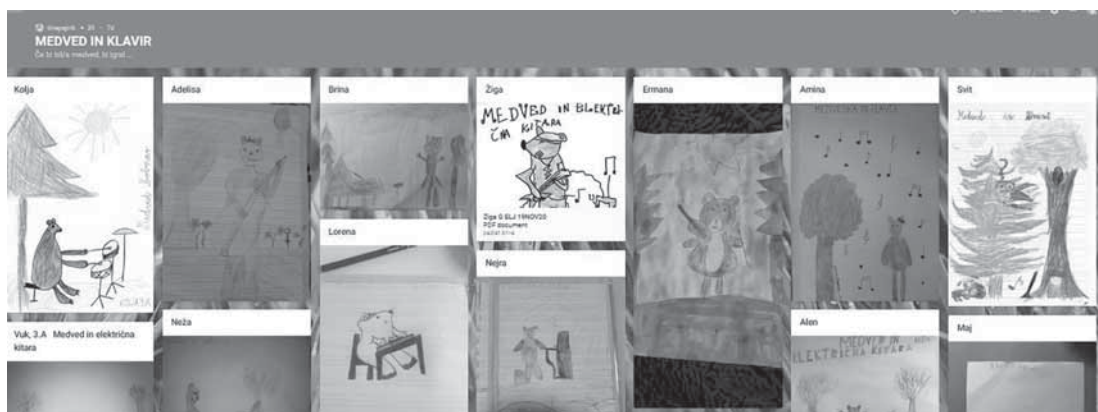
Učenci so za nalogo naslikali sebe kot medveda ali kot medvedko z instrumentom, ki bi ga sami igrali. Svoje izdelke so objavili v elektronskem zbirniku Padlet. Vse informacije in povezave so bile objavljene v spletni učilnici Knjižnica in na šolski spletni strani.

STROKOVNA PODPORA ZA UČITELJE

Uporabniki šolske knjižnice so poleg učencev tudi odrasli. Zaposleni v šoli, tako strokovni delavci kot tehnično-administrativni kader, uporabljajo storitve šolske knjižnice. V ta na-

men se je šolska knjižnica organizirala tako, da je tik pred zaprtjem šol omogočila čim večjo izposajo knjižnega gradiva, pri čemer uporabniki niso bili omejeni pri številu enot gradiva. Obisk knjižnice je bil povečan tudi s strani zaposlenih, saj si je veliko odraslih izposodilo leposlovno in strokovno literaturo. Veliko je bilo povpraševanja o dodatnih učnih gradivih pri tistih učiteljih, ki so v času učenja na daljavo izvajali dodatne ure učne pomoči, tečaj slovenščine, tutorstvo ali dodatno strokovno pomoč. Da bi pouk nemoteno potekal na daljavo, je šolska knjižničarka v začetnih tednih po zaprtju šol:

- posodobila celoten seznam bralnih značk od 1. do 9. razreda, izvajala bralno značko na daljavo in o tem sproti obveščala razrednike;
- poskrbela, da so učenci in učitelji pridobili kode za portale založb, katerih gradiva uporabljajo pri pouku;
- poiskala in zagotovila dodatna gradiva iz učbeniškega sklada za dodatne učitelje;
- spremljala potrebe uporabnikov in se odzivala nanje;
- pripravila nabor strokovnega gradiva, ki je prosto dostopen na spletu in povezave objavila v spletni zbornici;
- tedensko seznanjala učiteljski zbor z novostmi (uporabna gradiva in povezave, digitalni priročniki, spletne igre in aplikacije, knjižni sejem, besedila za domače branje, opomniki za tekmovanja).

Slika 7: Primer zbirnika ilustracij Medved in klavir v okviru projekta Medgeneracijsko branje

Pri oblikovanju nabora uporabnih povezav je bilo treba razmišljati skozi oči učitelja in se vprašati:

1. Kaj je tisto, kar učitelji potrebujejo za izvedbo pouka na daljavo?
2. Kaj je tisto, kar učiteljem olajša delo na daljavo?
3. Kaj je tisto, kar učitelji potrebujejo zase?

Če se vsa vprašanja berejo podobno, je treba razumeti, kako poteka proces poučevanja in učenja. Učitelj za izvedbo ure na daljavo potrebuje material oz. gradiva, ki bodo sledila določenim ciljem. Včasih so ta gradiva že narajena in objavljena na spletu. Ni vedno dovolj časa, da se posname video o pravilnem nizkem startu ali o pravilni uporabi velike začetnice. Šolski knjižničar na tej točki lahko pomaga tako, da posreduje prosto dostopna gradiva ali videoposnetke razlage učne snovi. Včasih je to besedilo za domače branje, drugič je videorazlaga o ekonomični porabi energije.

Učitelju se olajša delo tudi tako, da mu knjižničar predlaga ali pomaga poiskati informacije o določenem sklopu ali vsebini, ki ga predlaga (npr. človeško telo, čebelarstvo, slovarji v tujih jezikih). Včasih potrebuje idejo za motivacijo, drugič sam mogoče ni več delo z nekim orodjem in potrebuje razlago ali predstavitev orodja, za katerega se ve, da ga uporablja knjižničar.

Strokovni delavci potrebujejo tudi strokovno podporo. Potrebujejo nabor besedil na enem

mestu, kjer si lahko takoj poiščejo odgovore na strokovna vprašanja.

V ta namen je bil pripravljen zbirnik v Padletu, ki vse to ponuja. Od različnih strokovnih revij, ki so prosto dostopne na spletu, do okrožnic in priporočil na enem mestu. Nabor spletnih orodij za izdelavo kvizov, videoposnetkov študentov Pedagoške fakultete, zbirka muzejev in gledališč, nabor ekoloških vsebin v avdio- in videoformatu, povezave do strokovnih revij in digitalnih zbirk, objave aktualnih dogodkov in posvetov, spletni priročniki za vodstvene delavce, interni priročniki za uporabo Zooma, elektronska gradiva Centra za slovenščino in drugi številni podporni elementi, ki strokovno podpirajo učitelje pri delu na daljavo in jim olajšalo iskanje. Elektronski zbirnik se je trikrat tedensko posodabljal glede na pobude in priporočila.

STROKOVNO DELO KNJIŽNIČARJA

V času učenja na daljavo pa je pomembno tudi strokovno delo knjižničarja in njegovo izpopolnjevanje. Mnogi šolski knjižničarji so se v času učenja na daljavo ukvarjali s prehodom na COBISS, z inventuro, posodobitvijo kataloga, urejanjem statistik in dokumentacije. Šolska knjižničarka v Osnovni šoli Vide Prežgar je v času učenja na daljavo:

- posodabljala katalog (vnašanje manjšajočih cen, pregled inventarnih števil, odpravljanje podvojenih zapisov, vnos starega fonda, preverjanje cen);

The screenshot shows a Padlet board with the title "Uporabne povezave in strokovno gradivo za učitelje" and subtitle "0/5 Vide Prežgar". The board is organized into several columns and rows of resource cards. The categories include:

- SPLETNA ORODJA:** Advert Calendar, Quizlet, Go Formative, Kahoot, Padlet, LiveWorkbooks, Educlapay, Puzlemaker, Wheel Decide, Seesaw, ClassDojo, Google Forms, Mentimeter.
- INTERAKTIVNE VAJE:** Amnesove interaktivne vaje, Devetka.net, Video Devetka.net, Abecednik, NaGeo Mapmaker, Math Games, Math Playground, Online Math Games.
- PRIROČNIKI ZA DELO V SPLETNIH UČILNICAH:** Navodila za vpis v spletno učilnico, Navodila za oddajo nalog v spletno učilnico, Navodilo za uporabo Amnes Zoom, Navodilo za uporabo Zooma.
- RAZREDNI POUK:** Delo na daljavo 1.-5. razred, Razredni pouk 4. in 5. razred, Mladeni YouTube, IRŠŠ, Digitalna bralnica, Vzgoja in izobraževanje v RS v razmerah, povezanih s COVID-19, modeli in priporočila.
- DIDAKTIKA ŠPORTA:** Zbirka posnetkov P&F.
- KNJIŽNICA:** COBISS, MKL, MKL Bibliotek, Bibliotek.
- KORONAVIRUS za otroke:** V slovenščini, V angleščini, Interaktivni učbeniki, YouTube.
- MUZEJI in GALERIE:** Muzeji, Narodni muzej Slovenije, Narodni muzej Slovenije.

Slika 8: Primer elektronskega zbirnika uporabnih povezav za učitelje v Padletu

Šolske knjižnice so centri vzgojno-izobraževalnih procesov, ki s selitvijo v spletno okolje še vedno ohranjajo svoj status in se vključujejo v proces učenja na daljavo. Delujejo lahko kot podpora, spodbuda, motivacija in pomoč svojim uporabnikom: tako učencem kot strokovnim delavcem šole.

- pripravljala statistične izpise (obisk knjižnice, izposoja po oddelkih, izposoja po mesecih, izpis zamudnikov);
- urejala podatke za učbeniški sklad (priprava nabora gradiv za aktive, preverjanje cen, sodelovanje z založniki, usklajevanje številka za naslednje šolsko leto, preverjanje kod in izdaj ter priprava dokumentov za potrditev na svetu staršev);
- se izobraževala na daljavo (študij literature na področju knjižničarstva, prebiranje strokovnih člankov, udeležba na študijskih skupinah, strokovna izpopolnjevanja na daljavo, udeležba na predstavah novih učnih gradiv);
- spremljala informacije (pregled priporočil in okrožnic, priprava postopkov pri izposoji gradiva v skladu z ukrepi, organizacija in priprava prostora v skladu z ukrepi);
- se povezovala z drugimi strokovnjaki na področju knjižničarstva in si izmenjevala ideje (IZUM, NUK, MKL, ZRSŠ, študijske skupine, spletna učilnica Knjižnična dejavnost, družabno omrežje Facebook sekcija šolskih knjižnic);
- se pripravljala na izvedbo statističnih meritev šolskih knjižnic.

SKLEP

Opisani primeri iz prakse kažejo, da je šolska knjižnica prostor znanja, branja, strokovnosti, povezovanja in kakovostnega preživljanja prostega časa. Šolske knjižnice so centri vzgojno-izobraževalnih procesov, ki s selitvijo v spletno okolje še vedno ohranjajo svoj status in se vključujejo v proces učenja na daljavo. Delujejo lahko kot podpora, spodbuda, motivacija in pomoč svojim uporabnikom: tako učencem kot strokovnim delavcem šole. Šolski knjižničar nosi veliko odgovornost, da združi vse potrebe v spletno okolje in prenese storitve v »storitev na daljavo«. S prehodom v digitalno okolje se storitev ne sme prenehati izvajati, ampak se mora prilagoditi in poiskati način, kako doseči svoje uporabnike in jih podpreti v celostnem razvoju.

Z naborom ponujenih dejavnosti v spletnem okolju in z aktivnim sodelovanjem pri izgradnji znanja šolske knjižnice še vedno ostajajo centri znanja. S tem uresničujejo naloge šolske knjižnice, upoštevajo priporočila in smernice Zavoda Republike Slovenije za šolstvo ter sledijo zakonodaji. Šolski knjižničarji lahko v času učenja na daljavo vidimo izziv, saj nam spletno okolje odpira nov pogled na svet, kjer se uporabniki informacijsko opismenjujejo, kjer so pogoji za razvijanje digitalnih kompetenc in kjer šolska knjižnica lahko svoje storitve oblikuje tako, da se izvajajo tudi na daljavo. ●

Viri in literatura

Encyclopedia Britannica. Pridobljeno 2. 11. 2020 s <https://www.britannica.com/>.

IFLA – Smernice šolskih knjižnic. Pridobljeno 2. 11. 2020 s <https://www.ifla.org/files/assets/school-libraries-resource-centers/publications/ifla-school-library-guidelines-sl.pdf>.

Izvajanje izobraževanja na daljavo v izrednih razmerah. Strokovna navodila za ravnateljice in ravnatelje osnovnih šol. Pridobljeno 2. 11. 2020 s [https://sio.si/wp-content/uploads/2020/03/Strokovne-](https://sio.si/wp-content/uploads/2020/03/Strokovne-usmeritve-Navodila-ZRS%5%A0.pdf)

[usmeritve-Navodila-ZRS%5%A0.pdf](https://sio.si/wp-content/uploads/2020/03/Strokovne-usmeritve-Navodila-ZRS%5%A0.pdf).

Manifest o šolskih knjižnicah. Pridobljeno 2. 11. 2020 s <https://www.ifla.org/files/assets/school-libraries-resource-centers/publications/school-library-manifesto-sl.pdf>.

Wikivir. Pridobljeno 2. 11. 2020 s https://sl.wikisource.org/wiki/Glavna_stran.

Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja. Pridobljeno 2. 11. 2020 s <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO445>.

TINA PAJNIK, prof. razrednega pouka z zgodnjim poučevanjem angleščine in šolska knjižničarka na Osnovni šoli Vide Pregarc v Ljubljani
Naslov: OŠ Vide Pregarc, Bazoviška ulica 1, 1000 Ljubljana
E-naslov: tpajnik@gmail.com

Cobiss+, Biblos in še kaj

Cobiss+, Biblos and More

Simona Napast

Izveček

Čas epidemije zaradi koronavirusa je predstavljal idealen čas za prenos gradiv s sistema Winknj v Cobiss+. Pridobljeno znanje in veščine sem želela prenesti tudi na svoje učence (posledično še starše in učitelje) in jih opolnomočiti v rabi tega virtualnega sistema, predvsem kako brskati po njem oz. iskati želeno gradivo, še pomembneje pa mi je bilo, naučiti jih izposoje in rezervacije različnih učnih gradiv. V sklopu knjižnično informacijskih ur (KIZ) so usvojili osnovne operacije v Cobiss+ kot tudi pregled izposoje v okolju mojCobiss in aplikaciji mCobiss. Znanje so nadgradili še z osnovnimi informacijami o rabi virtualnih knjižnic in knjigarn, dLib in Biblos.

Ključne besede:

izposoja in rezervacija, Cobiss+, mojCobiss, mCobiss, dLib, Biblos

UDK: 027.8:37.018.43

Keywords:

borrowing and reserving, Cobiss+, mojCobiss, mCobiss, dLib, Biblos

Abstract

The time of the coronavirus epidemic has proved to be ideal for transferring materials from the Winknj system to Cobiss+. I wanted to pass on the knowledge and skills I have gained to my pupils (and consequently to their parents and teachers) and empower them to use this virtual system, mainly to browse through it or search for material; more importantly, I wanted to teach them how to borrow and reserve various teaching/learning materials. During Library and Information Knowledge (KIZ) lessons they mastered the basic operations in Cobiss+ and reviewing borrowed materials in the mojCobiss environment and in the mCobiss application. They upgraded their knowledge with basic information about using online libraries and bookshops, e.g. dLib and Biblos.

UVOD

V vsem slabem je nekaj dobrega, pravijo. In tudi čas epidemije, občasnih zapiranj šole in strožjih ukrepov je bil zame pozitiven, a ne v smislu testiranj (malo šale), marveč vnašanja gradiva v sistem Cobiss+, ki je šolske knjižničarje, roko na srce, precej vznejevoljil, saj nam je bilo z novim prehodom dodano precejšnje breme. A koronavirus je pripomogel k razbremenitvi fizične izposoje, zato se nas je večina pridno lotila dela in moram priznati, da se novega sistema čedalje manj bojim, saj sem ga v precejšnji meri že usvojila. Prav zaradi tega sem se že na začetku šolskega leta odločila, da svoje znanje predam tudi učencem, ki bodo v prihodnjem šolanju zelo potrebovali vedenje o delovanju tega informacijskega sistema.

Vse skupaj sem obogatila in nadgradila še z osnovnimi podatki o delovanju dLib-a in Biblosa.

Ure knjižnično informacijskih znanj so s tem pristopom pridobile na pestrosti in mnogih pridobljenih znanjih in vedenjih. V vsakem razredu sem za izvedbo potrebovala 2 uri KIZ, da so bile informacije razumljivo podane, postopki pa zadovoljivo usvojeni in utrjeni.

COBISS+, MOJ COBISS IN MCOBISS

Predele sem se lotila dela z učenci, sem zanje v Cobiss+ ustvarila gesla in vnesla njihove elektronske naslove. S tem se je začel postopek aktivnega dela s šolsko knjižnico.

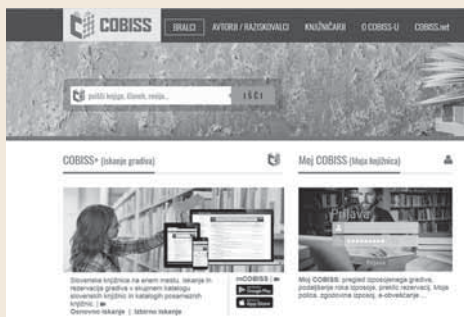
Ker pa je najnovejša posodobitev sistema onemogočila dodajanje in spreminjanje gesel s strani knjižničarjev, saj morajo le-te generirati uporabniki sami, sem zanje pripravila kratek vodnik, kako to storiti:

PRILOGA 1

Nastavitev gesla za mojCOBISS IN mCOBISS

Najnovejša posodobitev sistema Cobiss+ je knjižničarjem onemogočila določanje in spreminjanje gesel. Le-to lahko sedaj stori vsak uporabnik sam, in sicer:

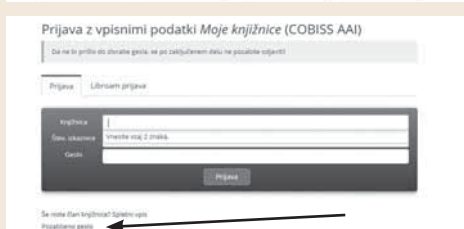
1. V brskalniku poiščete stran <https://www.cobiss.si/>:

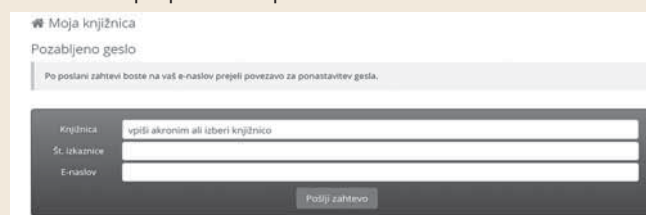
2. Vstopite v MojCOBISS in kliknite na ikono Moja knjižnica

3. Odpre se pojavno okno:

4. Kliknite na spodnjo povezavo [Pozabljeno geslo](#). Odpre se okno za vpis potrebnih podatkov:

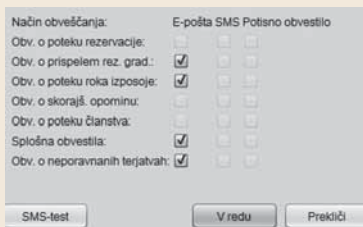
Knjižnica: **osfram**
Št. izkaznice: zapisana na izkaznici vsakega učenca, na zahtevo jo posreduje knjižničar.

E-naslov: samo tisti, ki ga v sistemu določi knjižničar: v našem primeru ime.priimek@os-fram.si.

Po poslani zahtevi boste na e-naslov prejeli povezavo za ponastavitev gesla, s katerim boste lahko dostopali v šolsko knjižnico. (Za splošnoizobraževalno knjižnico lahko izberete tudi kak drug, osebni e-naslov: npr. gmail, yahoo ipd.).

5. Ker lahko gradivo tudi rezervirate ali podaljšate, je priporočljivo, da si pri nastavitvah vključite možnost obveščanja preko nastavljenega e-naslava (ime.priimek@os-fram), na katerega boste prejeli obvestila o stanju izposojenega, podaljšanega ali rezerviranega gradiva ter datum poteka oz. vračila le-tega.

primer:

(M)COBISS – DELOVNI LIST (+ PP PROJEKCIJA)

Odpri spletno stran cobiss.si

1. Ostani na osnovnem iskanju in v iskalni niz vpiši hlapec Jernej* in omeji iskanje na knjižno gradivo. Koliko zadetkov dobiš? _____
2. Poišči, koliko jih je na voljo v mariborski potujoči knjižnici: _____, od tega so 3 _____ knjige.
3. Zakaj ti kot zadek pokaže tudi Slovenija : navodila za uporabo: vodič do osebne in skupne suverenosti?
4. V izbirnem iskanju poišči, koliko je hlapcev Jernejev* v nemškem jeziku v vseh oddelkih Mariborske knjižnice. _____
5. Ali v kateri koli slovenski knjižnici obstaja ruska verzija hlapca Jerneja*? Kakšno gradivo je? Kje ga najdemo? Je za izposojlo na dom? _____
6. Z ukaznim iskanjem poišči hlapca Jerneja* na zvočnih posnetkih v vseh slovenskih knjižnicah. Koliko zadetkov dobiš? _____ Na katerih medijih je posnet? _____
7. Kakšen akronim ima splošnoizobraževalna knjižnica Josipa Vošnjaka v Slovenski Bistrici?

8. Koliko hlapcev Jernejev* pa najdemo v tej knjižnici? _____
9. Koliko elektronskih virov je na voljo? Preko katerega portala ga lahko naročimo oz. prevzamemo?

10. Da lahko to storimo, se moramo prijaviti v _____
11. Ko si vstopil v mojCobiss, preglej, koliko gradiva imaš izposojenega in koliko si si ga izposodil-a do sedaj.
12. V bazi šolske knjižnice poišči hlapca Jerneja*. Koliko zadetkov ti prikaže? _____ A je rezervacija mogoča?
13. Zanima te vse, kar naša knjižnica ponuja na temo živali. V izbirnem iskanju določi ključno besedo (žival*) le v slovenskem jeziku. Koliko zadetkov si dobil-a? _____ Kaj pa v angleškem jeziku? _____
14. Odpri spletno mesto <http://www.dlib.si/>
15. Preberi kratek opis življenjske zgodbe Josipine Turnograjske (v pomoč: naslov dela je oksimoron, tj. bistrourni nesmisel ali oksimoron (iz grškega oxys – oster in moros – neumen) – stavčna besedna figura, ki združuje dva izključujoča se pojma, npr. edina izbira, bela črnina, žalostno veselje.)
16. Odgovori na vprašanja:
 - a) Josipina ni bila le pisateljica, temveč tudi: _____ in _____.
 - b) Da je bila zavedna Slovenka, se kaže v tem, da je _____.
 - c) Za čas, v katerem je živela, je bila zelo svobodomiseln in drzna. Navedi nekaj dokazov za to trditev:

 - d) Josipinin vzdevek izhaja iz njenega domovanja, in sicer _____, njen pravi priimek je sicer _____.
 - e) Poišči Josipinin notni zapis o treh rožicah, preberi ga in napiši, katere rože imenuje: _____, _____ in _____.
 - f) Tudi Josipinin mož je bil ponosen Slovenec. Poišči njegovo pesem, ki nosi enak naslov kot slovenska himna. Katera besedna zveza se nenehno ponavlja? _____.

Slika 1: Delovni list

Za učence sem sestavila delovni list v treh delih: prvi del vprašanj se je nanašal na delo s Cobiss+, drugi del na mojCobiss, tretji na delo z dLib-om. Za lažjo ponazoritev sem pripravila še PowerPointovo projekcijo s ponazoritvijo potrebnih postopkov.

S pomočjo prvega sklopa vprašanj so se učenci dobro seznanili z načini iskanja določenega gradiva. Spoznali so tri načine iskanja, kako filtrirati svoje zahteve, prebrati, za katere vrste gradivo gre, v katerih jezikih ga je moč prebrati, na kakšnih medijih ga najdemo, ali je na voljo za izposojajo, kje se ga da rezervirati in podobno (Priloga 2).

Učenci so naloge opravljali z velikim zanimanjem in zagnanostjo, saj so se jim ob vsakem vprašanju porajala vedno nova, ob njih pa tudi nova spoznanja in ugotovitve, kako enostavno je priti do zelo pomembnih informacij.

Ko so želeli gradiva rezervirati ali si izposoditi elektronsko gradivo, smo naredili naslednji korak, in sicer registracijo v mojCobiss. Učencem se razložila, da si lahko ustvarijo več profilov in da tisti s splošno knjižnično izkaznico lahko opravljajo še kako storitev več, npr. izposojajo elektronskih knjig. Ko so vsi vstopili v katalog šolske knjižnice, so jo s pomočjo drugega sklopa vprašanj raziskali, obenem tudi zgodovino in trenutno stanje lastne izposoje (Priloga 4).

Razveseljivo dejstvo je, da lahko mojCobiss učenci uporabljajo tudi na pametnih telefonih, zato so si nanje prenesli aplikacijo mCobiss, se ponovno registrirali z akronimom knjižnice in geslom ter iskanja in raziskovanje knjižnične zbirke opravili še prek telefona.

BIBLOS

Raziskovanje Cobissa nas je privedlo do točke pregledovanja in izposoje elektronskih knjig. Čas je bil za predstavitev virtualne knjižnice in knjigarne. Učenci so prebrskali spletni portal, se seznanili z razporeditvijo in vrstami gradiva ter cenami knjig. Aplikacijo so si prav tako naložili na pametni telefon, registracijo pa so na osnovi navodil opravili doma, saj sem jih seznanila, da je le-ta mogoča (oziroma smiselna) le na podlagi včlanjenosti v katero koli splošnoizobraževalno knjižnico, ki omogoča brezplačno izposojajo elektronskega gradiva, česar šolske knjižnice zaenkrat še nimajo na voljo.

Zato poskusimo z izposojajo preko **Biblos-a**, ki pa zahteva registracijo (aplikacijo si prav tako lahko naložite na pametni telefon).

Ko poiščete **Biblos**, se registrirate s podatki v zgornjih okencih:

Ko to storite, lahko prenesete elektronsko gradivo:

Gradivo lahko kupite ali ga izposodite, če jo 'vaša' knjižnica ima v zbirki.

Slika 2: Izposoja preko Biblosa

DLIB

Izvedba ur knjižnično informacijskih znanj je potekala v času trajanja natečaja za najboljšo ljubezensko pismo pod okriljem KD Josipine Turnograjske. Zaradi tega smo naše raziskovanje in brskanje po različnih literaturah in gradivih še poglobili. Poiskali smo takšna, ki jih najdemo ne samo v fizični obliki, marveč tudi v elektronski, ne nujno samo monografski publikaciji, temveč tudi v članku, kot del glasbenega ali slikovnega gradiva. V ta namen so učenci izpolnili tretji del vprašalnika, ki je zajemal življenje in delo Josipine Urbančič – Turnograjske. Vprašanja so zahtevala večplastno iskanje, da so se učenci naučili vpisovati ustrezne ključne besede in iskalne zahteve.

ZA LAŽJE DELO IN BOLJŠE RAZUMEVANJE

Učencem, staršem in učiteljem sem vsa navodila predstavila zelo podrobno in po korakih, dokument pa naložila na spletno stran naše šole, tako da lahko do njega dostopajo kadar koli, s čimer je komunikacija med šolsko knjižnico in našimi člani nemotena in vselej

omogočena. Učenci z brskanjem po virtualnem svetu knjig in raziskovanjem le-tega skorajda niso imeli težav, njihovim staršem in našim učiteljem pa so nazorna navodila prišla zelo prav pri navajanju na tovrstno, imaginarno srečevanje s knjigo in ostalim gradivom.

SKLEP

Sodobni čas prinaša nenehne spremembe na področju informacijskih tehnologij. Le-ta posega tudi na področje branja in iskanja informacij. Učenci, sicer večji uporabe računalnika in pametnih telefonov, se nemalokrat znajdejo v zagati pri uporabnih tehnologijah, ki jim lahko pomagajo pri rasti, razvoju in pridobivanju dodatnih, prepotrebni informacij. Zato se mi zdi ključnega pomena, seznaniti jih z delovanjem virtualnih knjižnic, ki knjigo, čeprav ne v fizični obliki, lahko 'dostavijo' tudi na dom, kar je še posebej dobrodošlo v času dela na daljavo, okrnjenega delovanja knjižnic in onemogočenega fizičnega stika s knjižničarjem.

Kot ima vsaka medalja dve plati, je enako tudi z virtualnim obiskom knjižnice. Največjo težavo, sploh v našem okolišu, predstavlja slaba internetna povezava, kar učencem občasno onemogoča dostop do spletnih strani in posledično rezervacijo gradiva. A v tem ne vidim večje težave, saj so osnovnošolci (v veliki večini) dokaj privilegirani, kar se tiče dostopa do (obveznega) knjižničnega gradiva, glede na to, da je učencev manj, se (po navadi) nahajajo v bližini šole, imajo tesnejši stik s knjižničarjem, kar posledično pomeni, da je virtualno lažje nadomeščeno s fizičnim.

Pred izvedbo takšne ure je treba skrbno preveriti tudi šolsko omrežje in pretehtati, v kolikšni meri bo sploh izvedljiva. Na naši šoli je internetna pokritost dokaj dobra, prav tako premoremo šolske tablice, zaradi česar je bilo tovrstno izobraževanje zlahka izvesti. Težavo sem opazila pri uporabi učenčevih pametnih telefonov, saj so za dostop do interneta potrebovali dovolj število razpoložljivih podatkov, česar pa jih večina ni imela. Prav iz tega razloga so si aplikacijo mojCobiss naložili doma. ●

Viri in literatura

Biblos. (b. d.). Dostopno 17. novembra 2020 prek <https://www.biblos.si/>.

Digitalna knjižnica Slovenije. (b. d.). Dostopno 17. novembra 2020 prek <https://www.dlib.si/>.

COBISS. (b. d.). Dostopno 17. novembra 2020 prek <https://www.cobiss.si/>.

SIMONA NAPAST, prof. angl. in slov. j. s knjiž., je zaposlena kot šolska knjižničarka učiteljica na OŠ Fram. Naslov: OŠ Fram, Turnerjeva ul. 120, 2313 Fram
E-naslov: simona.napast@guest.arnes.si

PRILOGA 2

Navodila za iskanje gradiva v COBISS+

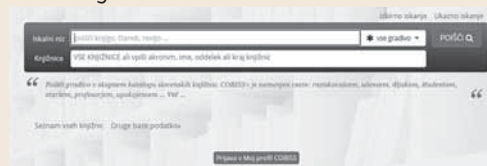
1. Odprite stran <https://www.cobiss.si/>

2. Kliknite na okence **Cobiss+** (Iskanje gradiva)

3. Pojavi se vam iskalni niz za iskanje gradiv pod avtorjem ali naslovom, možnostjo izbire vrste le-tega (zvočno, elektronsko, monografsko, digitalno itd.) ter knjižnice, po katerih želite iskati.

Za več opcij kliknete na Izbirno ali ukazno iskanje: V tem primeru lahko vpišete tudi ključne besede (npr. branje, človeško telo, promet itd.) ali izberete jezik, v katerem bi želeli izbrano gradivo.

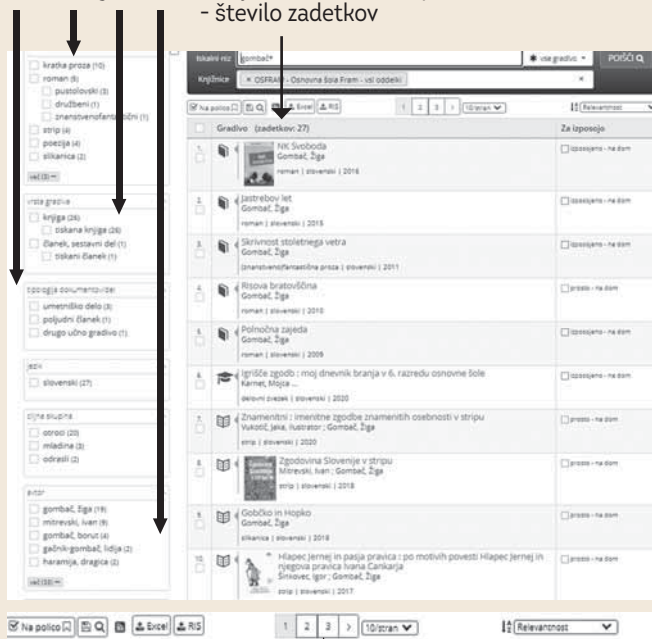
4. Poglejmo primer iskanja gradiva v naši **šolski knjižnici** (akronim: **osfram**).

Kadar iščete točno določeno monografsko publikacijo (en avtor), v iskalni niz

zapišete avtorja ali naslov, pri čemer uporabljate *, saj v tem primeru ni potreben izpis celotnih besed, program vam poišče vso gradivo, ki ta sklop vsebuje.

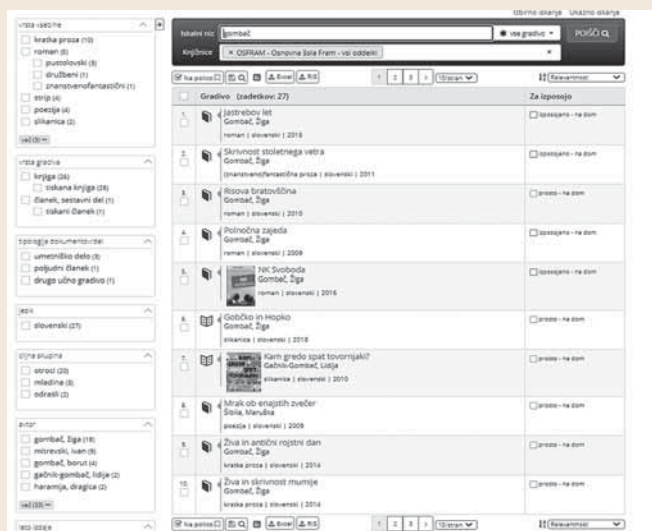
- Zanima nas vse gradivo, ki vsebuje priimek Gombač (torej ne samo tisto, katerega avtor je). Ob ukazu poišči, se nam izpiše sledeča slika:

- vrste gradiv in avtorji (različni zaradi uporabe*) - število zadetkov

Število strani

Primer iskanja brez * (nekoliko drugačen raspored, sicer enako število zadetkov, a vselej temu ni tako).

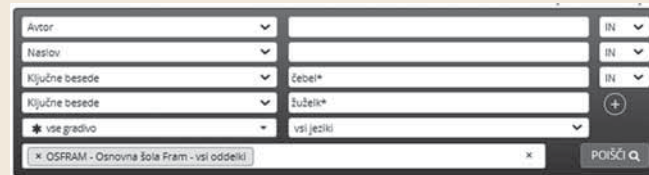

Iskanje z zvezdico je predvsem uporabno pri iskanju gradiva s ključnimi besedami, npr. pri izdelavi referatov ali seminarskih nalog.

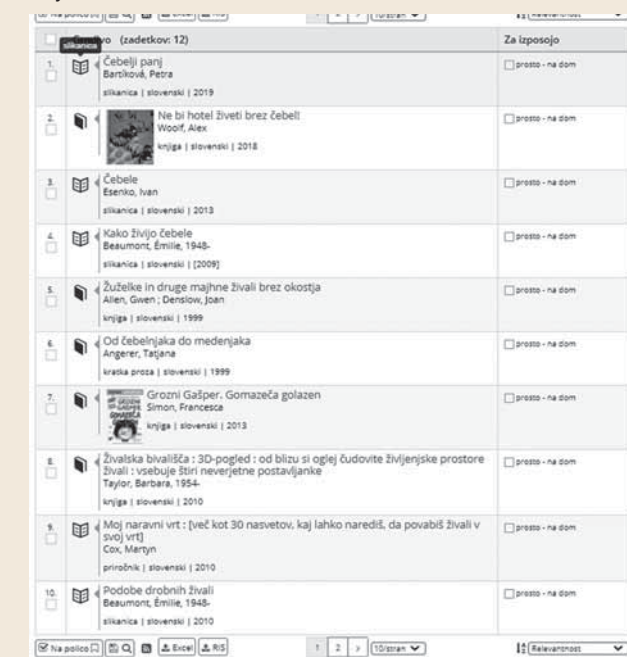
Poglejmo primer iskanja literature o čebelah. V tem primeru v iskalni niz vpisujemo **ključne besede** (izberemo izbirno iskanje), saj ne poznamo ne avtorja ne naslova dela:

Uporaba z * (izbiramo vse vrste gradiv, v vseh jezikih):

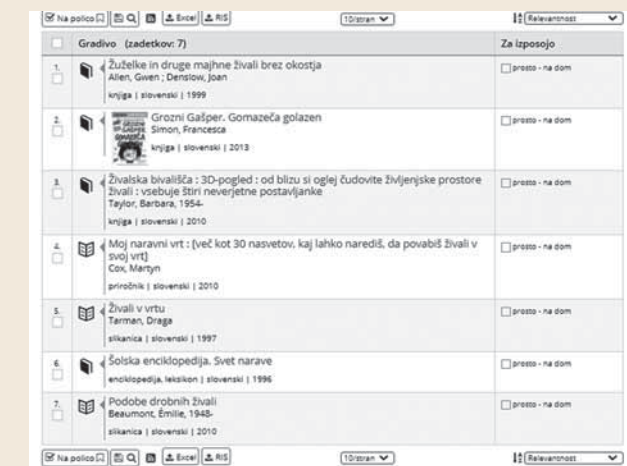
Nanizamo več ključnih besed (polja dodajamo s klikom na znak + na desni strani), da razširimo izbor iskanja:

Dobljena slika: 12 zadetkov na 2 straneh:

Če v iskalni niz napišemo zahtevo brez * (čebela, žuželka), se izbor zmanjša, saj program išče le dela, kjer se nahajata točno ti dve besedi (ne pa v ostalih sklonih in številih):

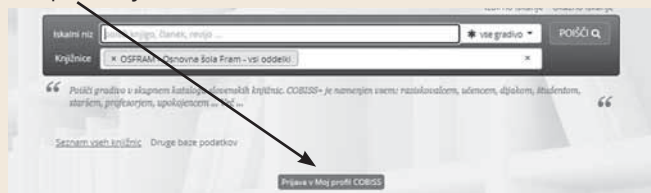

PRILOGA 3

Navodila za uporabo MojCOBISS in mCOBISS

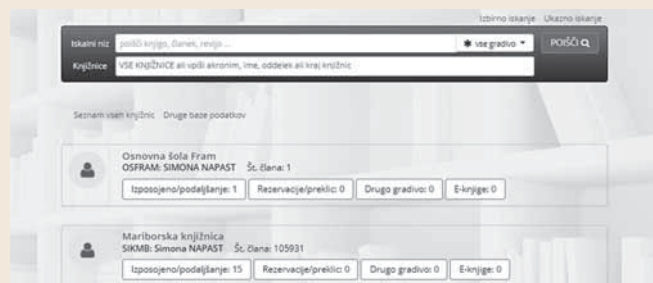
1. Pri vseh načinih iskanja v COBISS+ se vam pojavi okence za vpis v **mojCobiss**:

2. Vstop oz. prijavo lahko izvedete tudi preko pametnega telefona, tako da nanj namestite aplikacijo **mCobiss**. Sicer pa prijava tako preko telefona kot računalnika poteka enako, in sicer:
 - Ob kliku na prijava v moj profil Cobiss, kliknete na okence Moja knjižnica (le-ta ne pomeni le šolske, temveč tudi katero koli splošno, v katero ste včlanjeni). Program nato zahteva

akronim knjižnice (ob vpisu v iskalni niz se vam sam izpiše, npr.: šolska: osfram; Splošna knjižnica Josipa Vošnjaka: SIKSBI; Mariborska: SIKMB; Potujoča knjižnica Maribor: SIKMB-17; knjižnica Hoče: SIKMB-8 itd.), številko izkaznice in geslo (le-to določi knjižničar) – učenci 6.-9.r. so oboje prejeli na urah KIZ v septembru; v nasprotnem primeru se obrnite na knjižničarko (šolsko oz. iz splošnoizobraževalne).

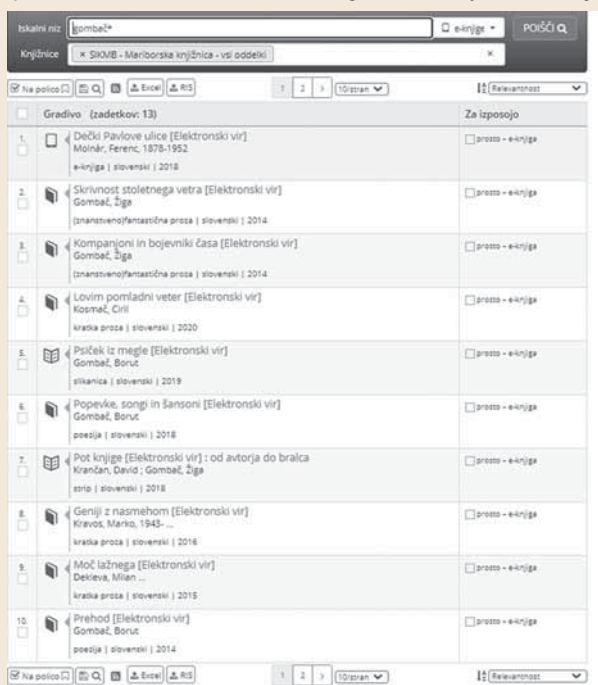
- Ob pravilnem vpisu zahtevanih podatkov vstopite v 'svojo' knjižnico, kjer lahko preverite izposojeno gradivo - trenutno in vso do sedaj - v vseh knjižnicah, v katere ste vpisani:

PRILOGA 4

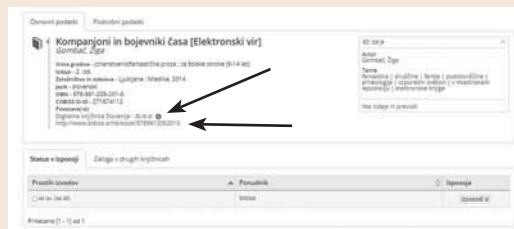
Izposoja e-knjig

1. Splošnoizobraževalne knjižnice vam ponujajo tudi izposajo e-knjig, naša knjižnica ponuja le te:
 - 996, IN=100009542; SG=IKuPozetavREGORČIČ SIMON5Pozetje
 - 996, IN=100009543; SG=IKuMaCANKAR, I5Moje življenje
 - 996, IN=100009544; SG=IKuPaMILČINSKI, F.5Butalci
 - 996, IN=100009545; SG=IKuAntaLEGENDE O SLOVENSKIH
 - 996, IN=100009546; SG=IKuPozetavSLOVENSKE LJUDSKE PESMI
 - 996, IN=100009547; SG=IKuAntaSLOVENSKE LJ. PRAVLJICE
 - 996, IN=100009548; SG=IKuPozetavSLO LJ. PRIPOVEDNE
 - 996, IN=100009549; SG=IKuElnaSLOVENSKE LJ. PREGOVORI
2. Elektronske knjige poiščete tako, da v iskalnem nizu gradivo omejite na **e-knjige**:

3. Kliknemo na izbrano delo, npr. Kompanjoni in bojevniki časa.

4. Program nas obvesti, da je gradivo na voljo tako v digitalni knjižnici kot na Biblosu:

Za digitalno knjižnico ni potrebna posebna prijava, le kliknete na povezavo in prikaže se vam možnost pridobitve - v tem primeru vidimo, da je gradivo dostopno le v prostorih NUK-a (v kakšnem drugem pa bo na voljo npr. v PDF dokumentu in ga lahko prenesete na računalnik ali telefon).

Zato poskusimo iz izposajo preko Biblos-a, ki pa zahteva registracijo (aplikacijo si prav tako lahko naložite na pametni telefon).

Ko poiščete Biblos, se registrirate s podatki v zgornjih okencih:

Ko to storite, lahko prenesete elektronsko gradivo:

Gradivo lahko kupite ali ga izposodite, če jo 'vaša' knjižnica ima v zbirki.

Kulturni dan na temo avtorskih pravic v 7. razredu osnovne šole: medpredmetna povezava knjižnično informacijskega znanja in glasbene umetnosti

A Culture Day on the Topic of Copyrights in the 7th Grade of Primary School: A Cross-Curricular Link between Library and Information Knowledge and Music

Sandra Svetina

Izveček

Prispevek predstavlja načrt, pripravo in izvedbo dneva dejavnosti na temo avtorskih pravic, ki je bil izpeljan na osnovni šoli Majde Vrhovnik v času šolanja na daljavo, in sicer v 7. razredu. Vključenih je bilo 50 učencev. Kulturni dan smo pripravili kot medpredmetno povezavo knjižnično informacijskega znanja in glasbene umetnosti. Namen kulturnega dne pa je bil, da učenci ozavešajo pomen spoštovanja avtorskih pravic, da spoznajo, da le-te veljajo tudi na spletu in da se lahko zelo hitro, včasih celo nevede, znajdemo v položaju, ko smo sami kršitelji avtorskih pravic. Predstavljeni so cilji, uporabljene metode in oblike dela, opisan pa je tudi način priprave in izpeljave celotnega dne. Prispevku sta dodani dve prilogi: dokument, ki so ga prejeli učenci, in nekaj odzivov učencev na uspešno izpeljan kulturni dan.

Ključne besede:

avtorske pravice, internet, glasba, kulturni dan, knjižnično informacijsko znanje, ljudski ples mazurka

UDK: 027.8:347.78

Keywords:

copyrights, Internet, Music, culture day, Library and Information Knowledge, folk dance mazurka

Abstract

The paper presents the planning, preparation and implementation of an activity day on the topic of copyrights, which was carried out at the Majda Vrhovnik Primary School during distance education, namely in the 7th grade. It involved 50 pupils. The culture day was prepared as a cross-curricular link between Library and Information Knowledge and Music. The purpose of this culture day was to make pupils aware of the importance of respecting copyrights; to make them realize that copyrights also apply to the Internet and that we can quickly, sometimes even unknowingly, find ourselves in a situation where we are violators of copyrights. The paper presents the objectives, and the employed methods and forms of work, and describes the preparation and implementation of the entire day. The paper comes with two attachments: a document received by the pupils and the reactions of a few pupils to the successfully implemented culture day.

O avtorskopравни zaščiti lahko govorimo šele od leta 1709, ko je bil v Angliji podpisan Statute of Anne, ki pa je nastal z namenom, da bi varoval vse avtorje in njihova dela. Imenoval se je tudi Copyright Act.

Na velik del nespoštovanja avtorskih pravic vpliva tudi nevednost ali nezavedanje odgovornosti.

UVOD

V vsej zgodovini človeštva so nastajala različna avtorska dela. Šele v 15. stoletju je prišlo do pravne ureditve, ki pa še vedno ni nastala z namenom zaščite avtorja in njegovih pravic. Z Gutenbergovo iznajdbo tiskarskega stroja leta 1455 so tiskarne začele razmnoževati posamezna dela in prav to je bil povod za pravno ureditev v obliki privilegijev za tiskarje – kdor je prvi tiskal neko delo, je imel edini pravico, da to delo razmnoži in proda. O avtorskopravni zaščiti lahko govorimo šele od leta 1709, ko je bil v Angliji podpisan Statute of Anne, ki pa je nastal z namenom, da bi varoval vse avtorje in njihova dela. Imenoval se je tudi Copyright Act. Ta se je počasi širil v ZDA in preostale evropske države. Leta 1886 so s podpisom Bernske konvencije in ustanovitvijo Mednarodnega združenja za zaščito književnih in umetniških del uspeli urediti tudi mednarodno zaščito avtorskih pravic (Bahor, 2002).

Danes poznamo veliko organizacij, ki se zavzemajo za varovanje avtorskih in sorodnih pravic. V Sloveniji imamo Urad RS za intelektualno lastnino, ki deluje v okviru Ministrstva za gospodarstvo in je v tesnem sodelovanju z organizacijo WIPO (Svetovna organizacija za intelektualno lastnino), uradom EUIPO (Urad Evropske unije za intelektualno lastnino) in EPO (Evropska patentna organizacija), povezave pa sežejo tudi do drugih tujih nacionalnih uradov v obliki podpisanih posameznih sporazumov. Za informacije o avtorskih pravicah se lahko obrnemo tudi na druge organizacije, ki jih imamo v Sloveniji: SAZAS (Združenje skladateljev, avtorjev in založnikov za zaščito avtorskih pravic Slovenije), SAZOR (Slovenska avtorska in založniška organizacija za pravice reproduciranja), AAS (Avtorska agencija za Slovenijo), pa še bi lahko naštevali (Urad RS za intelektualno lastnino, b. d.).

IZBOR TEME

Kljub temu da imamo več organizacij, ki se ukvarjajo s spoštovanjem avtorskih pravic, pa še vedno prihaja do kršitev. Priprava dneva dejavnosti je potekala v sodelovanju z učiteljico glasbene umetnosti. Izhajali smo iz predpostavke, da na velik del nespoštovanja

avtorskih pravic, še posebej med mladimi, vpliva tudi nevednost ali pa nezavedanje odgovornosti, kar opazamo celo med nami, odraslimi. Hitro se lahko znajdemo v prekršku, saj napačno domnevamo, da je vse, kar je na spletu, javna last in se lahko uporabi brez dovoljenja lastnika avtorskih pravic. Da temu ni tako, nas opozarja tudi ZASP (Zakon o avtorskih in sorodnih pravicah), ki je v Sloveniji v veljavi že od leta 1995.

O kršenju avtorskih pravic je bilo napisanega že veliko. O tem se pogovarjamo na študijskih skupinah, na učiteljskih sejah in celo na družbenih omrežjih. Gre za izjemno aktualno temo, še posebej v času šolanja na daljavo. Kako priti do določenih gradiv, jih posredovati učencem in hkrati ne oškodovati avtorjev različnih del? Možnosti je veliko. Je pa seveda včasih potrebnih nekaj več korakov, klicev in povezovanje z določenimi organizacijami ter posamezniki, posredovanje pisnih prošelj itd. Kakšne so naše možnosti, lahko preverimo na Uradu RS za intelektualno lastnino, SAZOR-ju ali SAZAS-u. V posameznih primerih pa se lahko obrnemo tako na založbe kot na avtorje del, ki jih potrebujemo. V našem primeru posebna dovoljenja niso bila potrebna.

CILJI KULTURNEGA DNE

Uresničevali smo cilje, ki so predvideni v učnem načrtu knjižnično informacijskega znanja za tretje vzgojno-izobraževalno obdobje ter v učnem načrtu za glasbeno umetnost, dodali pa smo tudi nekaj ciljev prav na temo avtorskih pravic, ki pa jih lahko umestimo v sklop ciljev za razvijanje znanja za življenje, saj se bodo učenci vedno srečevali z vprašanjem avtorskih pravic.

Učenec:

- spoznava vlogo in pomen informacij za učenje, osebnostno rast in delovanje v družbi;
- vire uporablja etično in zakonito;
- spoznava možnosti interneta za namensko pridobivanje informacij;
- razvija smiselno in kritično uporabo sodobne tehnologije;

- razume pomen spoštovanja avtorskih pravic;
- razume, katera besedila poimenujemo z izrazom plagiat, in se zaveda, da za plagiatorstvo lahko tudi kazensko odgovorjamo;
- se zaveda, da obstajajo organizacije, ki urejajo vse, kar je povezano z avtorskimi pravicami, in da imamo celo Zakon o avtorski in sorodnih pravicah;
- se zaveda odgovornosti spoštovanja avtorstva pri pripravi svojega avtorskega dela;
- razvija pozitiven odnos do nacionalne in svetovne glasbene dediščine,
- povezuje glasbo z drugimi umetnostmi in predmetnimi področji,
- se plesno izraža ob ljudski glasbi;
- zna uporabljati glasbene vire, interaktivne medije in sodobno tehnologijo.

PRIPRAVA IN IZVEDBA KULTURNEGA DNE

Najprej smo se dogovorili o možnostih povezave z učitelji v času izvedbe kulturnega dne. Ker smo se najprej osredotočili na avtorske pravice, smo načrtovali, da bo učencem na voljo za vprašanja najprej knjižničarka, pozneje, ko bodo sledile bolj glasbeno obarvane vsebine in ples, pa učiteljica glasbene umetnosti. To smo na videokonferenci z učenci tudi dodatno poudarili.

V veliko pomoč pri pripravi gradiva nam je bila knjiga z naslovom *Uči se iz preteklosti, ustvarjaj prihodnost: Umetnost in avtorska pravica*. Gre za knjigo, namenjeno delu z učenci. Objavljena je na spletni strani Urada RS za intelektualno lastnino, in sicer je prevod dela organizacije WIPO. Prav tam lahko najdemo še druga uporabna gradiva na temo avtorskih pravic in intelektualne lastnine, ki so lahko v pomoč nam ali našim učencem. Ker je bil naš dan dejavnosti načrtovan ravno en dan pred svetovnim dnevom človekovih pravic, smo se odločili, da na začetku učence opozorimo tudi na to pomembno temo, zato smo pripravili križanko, katere gesla so bila na temo

glasbe in avtorskih pravic. Rešitev, *svetovni dan človekovih pravic*, so učenci odkrili sami. Križanka je še vedno dostopna in na voljo za uporabo na spletnem naslovu <https://puzzle.org/en/crossword/play?p=-MNmLbljj5ILEAi-u7CS6>.

Sledil je pregled številnih animiranih filmov, ki so prosto dostopni in primerni za učence 7. razreda. V tujem jeziku je filmov o avtorskih pravicah veliko. Pripravljeni so kakovostno, vendar vsi niso prevedeni ali pa prevod ni najbolj ustrezen. Zato smo v tujem jeziku izbrali tistega, ki se nanaša bolj na YouTube, vendar smiselno predstavi avtorske pravice oz. oblike njihovega nespoštovanja. Dostopen je na spletni povezavi <https://www.youtube.com/watch?v=InzDjH1-9Ns> pod naslovom *YouTube Copyright School*. Natančno smo podali navodila, kako naj si učenci pripravijo podnapise, pri katerih smo jih opozorili tudi na spremembo hitrosti, saj smo ocenili, da se film odvija nekoliko prehitro. S pomočjo prej omenjenega gradiva, drugih zapisov na internetnih straneh Urada RS za intelektualno lastnino, Zakona o avtorski in sorodnih pravicah ter omenjenega filma smo pripravili tudi spremno besedilo, prilagojeno starosti učencev.

V dokumentu (Priloga 1), ki je bil posredovan učencem, smo navedli vire in literaturo. Za popestritev smo dokument dopolnili s slikami in učencem podali informacije o tem, kje lahko tudi sami za svoje seminarske naloge prevzamejo slike, ne da bi kršili avtorske pravice. K vsaki sliki smo pripisali navedbo vira, čeprav je uporaba posameznih slik dovoljena celo v komercialne namene.

Sledila je priprava igre *moja glasbena skupina*. Priprava same igre ni zahtevna, vendar je treba upoštevati, da smo jo pripravljali prvič. To pa vzame kar nekaj časa, saj jo je treba tudi večkrat preigrati, da jo dobro spoznamo in po potrebi vnesemo popravke. Težave pri pripravi igre nam je predstavljala dolžina odgovorov, saj so prostori za odgovore majhni. To je torej že pri pripravi vprašanj za kviz smiselno upoštevati. Kot smo že omenili, je igra pripravljena v obliki kviza. Za vsak pravičen odgovor dobimo neko vesoljsko bitje, ki igra na glasbilo. Vsakokrat imamo na voljo 3 bitja, ki jih lahko

predhodno poslušamo, nato pa izberemo tisto, čigar melodija nam je najbolj všeč. Naša igra zajema 6 vprašanj, torej 6 članov skupine. Zasedba pa ima lahko do 10 članov. V tem primeru bi pripravili za učence 10 vprašanj. Zanimivo pri igri je še to, da pridobljene člane skupine sami premikamo po polju, namenjenemu vesoljskim bitjem. Bitje, ki ga z miško položimo bolj v ospredje, igra glasneje, bitje, ki ga odložimo bolj v ozadje, igra tiše. Igra, ki smo jo uporabili za preverjanje znanja, je dostopna na spletni povezavi <https://www.wisc-online.com/users/sandrasvetina2/games/110299/moja-glasbena-skupina>. Mogoče je smiselno omeniti tudi to, da so odgovori ob vsaki novi igri razporejeni v drugačnem vrstnem redu. Zato nas ni motilo, tudi če so učenci večkrat igrali igro, da so ob koncu uspeli pridobiti 6 članov skupine. Tako smo vsaj vedeli, da odgovore na vprašanja zagotovo poznajo.

Sledil je še bolj glasbeno obarvan del. Učence smo najprej seznanili s tem, da je tudi vsa glasba, ki nastaja danes, avtorsko zaščitena. Razmišljali smo, kaj to za nas pomeni, če želimo neko glasbo predvajati v svojem lokalu ali jo uporabiti ob javnem nastopanju. Pripravili smo jim tudi povezavo do filma *Zaščita Avtorske Pravice SAZAS*, ki zelo nazorno predstavi delovanje združenja SAZAS. Dostopen je na naslovu <https://www.youtube.com/watch?v=-FmuroHK1pc>.

Posebej smo izpostavili ljudsko glasbo, saj ta ni avtorsko zaščitena. Učiteljica glasbene umetnosti jim je že v prejšnjih urah predvajala godčevsko melodijo, in sicer Mazurko. To melodijo smo predvideli za poslušanje v drugem delu. Ob njej so se učenci učili preproste koreografije (po grafični partituri v prilogi delovnega zvezka). Učiteljica je skupaj z učenci prek videokonference prebrala legendo ter pojasnila in pokazala, kako naj izvedejo določene gibe. Za ta del smo pri načrtovanju predvideli 30 do 45 minut.

Kot zanimivost smo za zaključek kulturnega dne pripravili povezavo do članka, ki govori o sodnem sporu glede fotografij, ki jih je poslala opica rodu makak. Smisel članka je bil, da jih malo nasmejimo, pa tudi opozorimo, da je avtorske pravice resnično treba spoštovati.

V sodnem sporu je bilo sicer ugotovljeno, da žival ne more imeti avtorskih pravic, je pa bil to za fotografa, omenjenega v članku, naporen sodni spor, ki je trajal kar 6 let. Člankov o točno tem primeru je na spletu kar veliko. Članek, ki smo ga posredovali v branje učencem, pa je dostopen na spletnem naslovu <https://www.rtvsllo.si/zabava-in-slog/zanimivosti/primer-opicji-selfi-koncan-zmagal-je-fotograf/432294>.

Ob koncu smo učence nagovorili, naj se odpravijo malo ven na svež zrak in uživajo »ob glasbi mesta in narave«. Tudi to je bil del kulturnega dne, saj smo jih želeli spodbuditi, da vsaj del dneva namenijo gibanju zunaj.

SKLEP

V prispevku je predstavljen primer dobre prakse medpredmetnega povezovanja knjižnično informacijskega znanja in glasbene umetnosti. Za uspešno izvedbo je ključnega pomena kakovostno sodelovanje med knjižničarjem in učiteljem. V našem primeru je šlo za sodelovanje knjižničarke in učiteljice glasbene umetnosti Polone Guček Skrbinek. Pripravili smo kulturni dan, ki je bil izpeljan v času šolanja na daljavo. Pri načrtovanju dejavnosti in dokumenta za učence je bilo potrebnih nekaj videosrečanj knjižničarke in učiteljice, da je bilo vse dobro pripravljeno in je dan dejavnosti lahko potekal brez zapletov.

Učenci so si znanje o avtorskih pravicah pridobivali ob ogledu krajših filmov in branju posebej za njih pripravljenega besedila. S kvizom v obliki igre smo preverili njihovo znanje. Učenci so po rešenem kvizu na naš elektronski naslov posredovali fotografijo svoje glasbene skupine. Število članov v njihovi glasbeni skupini je pomenilo število pravilno odgovorjenih vprašanj pri kvizu. Večinoma so uspeli pridobiti v glasbeno skupino vsaj 5 članov, torej so na pet od šestih vprašanj o avtorskih pravicah odgovorili pravilno.

Učenje plesnih korakov po godčevski melodiji mazurke je potekalo ob dodatnih pojasnilih učiteljice prek videokonference. Ali so se učenci uspešno naučili plesa, bomo preverili, ko se bodo vrnili v šole. Učenci bodo imeli možnost, da se jih ob plesu mazurke oceni.

Glede na pozitivne odzive učencev smo bili z izvedbo kulturnega dne zelo zadovoljni. Nekaj njihovih zapisov je priloženih v nadaljevanju (PRILOGA 2). Učenci so izpostavili, da se jim zdi pomembno, da se učijo o avtorskih pravicah, še posebej v teh časih, ko so tudi sami veliko na spletu. Prav tako so zapisali, da je bila tema za njih nova in da se z njo pri pouku še niso srečali. Navdušila jih je celo sama vsebina, ki smo jo za njih pripravili, saj so izpostavili, da so se o avtorskih pravicah

naučili veliko zanimivega. Zelo jim je bila všeč igra *moja glasbena skupina*, s katero so preverili usvojeno znanje in se obenem zabavali. Tudi članek o avtorskih pravicah opice je dosegel svoj namen, saj jih je nasmejal in spravil v dobro voljo. Tema jim je bila zanimiva, nova in drugačna, zato smo se odločili, da jo bomo v obliki medpredmetnega povezovanja, po potrebi prilagojeno poučevanju v razredu (in ne na daljavo), obravnavali tudi v prihodnje. ●

Viri in literatura

- Bahor, S. (2002). Knjižničarji in avtorske pravice. *Knjižnica*, 46(4), 87–123.
- Fox Valley Technical College (b. d.). *wisc-online.com*. [Izdela didaktičnih iger]. Dostopno na: <https://www.wisc-online.com/>.
- Kurikul. *Knjižnično informacijsko znanje – osnovna šola* (2008). Interaktivni učni načrti. Zavod RS za šolstvo. Dostopno na: <https://dun.zrss.augmentech.si/#/>.
- Pavlič Jerič, A. (2017, September 12). *Primer »opičji selfi« končan – zmagal je fotograf*. RTV SLO. Zanimivosti. Dostopno na: <https://www.rtvsllo.si/zabava-in-slog/zanimivosti/primer-opicji-selfi-koncan-zmagal-je-fotograf/432294>.
- Svetina, S. (2020). *10. december*. [Križanka]. Puzzel.org. Dostopno na: <https://puzzel.org/en/crossword/play?p=-MNmLbjj5ILEAiu7CS6>.
- Svetina, S., Guček Skrbinek, P. (2020). *Moja glasbena skupina*. [Igra – kviz]. *wisc-online.com*. Dostopno na: <https://www.wisc-online.com/users/sandrasvetina2/games/110299/moja-glasbena-skupina>.
- Učni načrt. Glasbena vzgoja – osnovna šola* (2011). Interaktivni učni načrti. Zavod RS za šolstvo. Dostopno na: <https://dun.zrss.augmentech.si/#/>.
- Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino (b. d.). *Mednarodno sodelovanje*. Dostopno na: <http://www.uil-sipo.si/uil/urad/o-uradu/mednarodno-sodelovanje/>.
- Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino (b. d.). *Odgovori na pogosta vprašanja. Avtorska pravica*. Dostopno na: <http://www.uil-sipo.si/uil/dodatno/koristni-viri/pogosta-vprasanja/avtorska-pravica/>.
- Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino (b. d.). *Kolektivno upravljanje*. Dostopno na: <http://www.uil-sipo.si/uil/dejavnosti/avtorska-in-sorodne-pravice/kolektivno-upravljanje/>.
- Weustenraad, D. (b. d.). *Puzzel.org*. [Program za izdelavo križanke]. Dostopno na: <https://puzzel.org/>.
- WIPO (2011). *Uči se iz preteklosti, ustvarjaj prihodnost. Umetnost in avtorska pravica*. Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino. Dostopno na: <http://www.uil-sipo.si/uil/dejavnosti/informacijske-storitve/publikacije/>.
- YouTube (2011, Marec 24). *YouTube Copyright School*. [Video]. YouTube. Dostopno na: <https://www.youtube.com/watch?v=InzDjH1-9Ns>.
- Zakon o avtorskih in sorodnih pravicah (2007). *Uradni list RS*, št. 16/2007, 68/2008, 110/2013, 56/2015, 63/16 – ZKUASP, 59/2019. Dostopno na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO403>.
- Združenje SAZAS (2018, Maj 8). *Zaščita Avtorske Pravice SAZAS*. [Video]. YouTube. Dostopno na: <https://www.youtube.com/watch?v=-FmuroHK-1pc>.

SANDRA SVETINA, prof. razrednega pouka, šolska knjižničarka na Osnovni šoli Majde Vrhovnik v Ljubljani.
Naslov: Osnovna šola Majde Vrhovnik, Gregorčičeva 16, 1000 Ljubljana
E-naslov: sandra.svetina@guest.arnes.si

PRILOGA 1

Dokument za učence

DAN DEJAVNOSTI

Sreda, 9. 12. 2020

PLEŠEMO, POSLUŠAMO GLASBO IN SPOŠTUJEMO AVTORSKE PRAVICE

Pozdravljen/-a sedmošolec/-ka.

Današnji kulturni dan bo glasbeno obarvan. S tabo smo učiteljice Polona, Alenka, Petra Š. S., Petra P. in knjižničarka Sandra.

Kot smo povedale že v našem skupnem uvodu v današnji KD, bo tvoje delo danes povsem samostojno. Delal/-a boš v svojem tempu in sam/-a poskrbel/-a za odmore.

Če pa boš vseeno naletel/-a na nejasnosti, težave, morda pa želel/-a dobiti le nasvet ali potrditev, se lahko obrneš na nas:

- 9.15–9.45 knjižničarka Sandra na naslednji povezavi:
Join Microsoft Teams Meeting
- 10.30–11.00 učiteljica Polona na naslednji povezavi:
Join Microsoft Teams Meeting

Preden začnemo z našo temo, naj te vprašamo, ali veš, kateri dan obeležujemo jutri, 10. decembra. Naj ti do odgovora pomaga križanka na spodnji povezavi:

10. december

Na današnji dan pa bomo govorili podrobneje o pravicah, ki jih napoveduje že sam naslov, to pa so AVTORSKE PRAVICE.

Najprej si oglej animirani film na temo avtorskih pravic.

ZELO POMEMBNO: Film ima možnost podnapisov in smiselno je, da si jih vključiš:

Ko klikneš na povezavo, ti bo film začelo predvajati na YouTube. V desnem spodnjem kotu imaš ikone. Tebi bosta prišli prav prvi dve ikoni.

Odpri film, ga daj na pavzo, nato pa PRED OGLEDOM sledi navodilom za urejanje podnapisov in predvajanja. Film najdeš TUKAJ.

Ko klikneš na prvo ikono desno spodaj, se ti začnejo predvajati podnapisi.

Nato pa klikni še na drugo ikono desno spodaj in tam uredi še naslednje:

- klikni najprej na **hitrost predvajanja** in označi **0,75**;
- nato klikni na **podnapisi (40)**. Pojdi na vrh seznama podnapisov in desno zgoraj klikni na **možnosti**. Na seznamu izberi 3. alinejo (**velikost pisave**) in označi **200%**.
- V primeru da ti izpisuje podnapise v kakem drugem jeziku, pa naredi še tole: Ponovno klikni na **podnapisi (40)**. Na seznamu poišči in označi zapis **slovenščina-Slovenščina**.

Prijeten ogled ti želimo.

Vir slike: <https://www.vecteezy.com>

Iz filma lahko razbereš, da avtorske pravice niso hec.

Vir slike: <https://www.vecteezy.com>

Vsaka oseba, ki napiše/predstavi/izdela/nariše svoje izvirno umetniško delo, pa naj bo to slika, fotografija, skladba, roman, pesem, gledališka igra, koreografija, kip, stavba, film ali kaj drugega, je avtor tega dela. Vsako delo, ki ga izdeláš, dobi tvoj pečat takoj, ko je končano (WIPO, 2011).

To pomeni, da je zaščiteno z avtorskimi pravicami od trenutka, ko je narejeno. Za to ti ni potrebno nikogar prositi. Vsa tvoja dela, ki si jih do danes izdelal/-a in veš, da jih nisi od nikogar prepisal/-a ali kopiral/-a, so avtorsko zaščitena.

Tako kot tudi naslednja dela. Ali si vedel/-a, da je

- Beethoven objavil svoja prva glasbena dela, ko je bil star 12 let? Dela so se imenovala Variacije Dressler.
- Picasso naslikal prvo priznано delo Pika-dor, ko je imel le 8 let?
- Walt Disney prodal svoje prve risbe, ko je bil star 7 let?
- Mozart napisal prvo skladbo Andante v C-duru, star le 5 let? (WIPO, 2011)

Seveda to ne pomeni, da teh del ne moremo uporabljati. Vsekakor jih lahko, vendar je prav, da preverimo, pod kakšnimi pogoji, da ob tem ne kršimo avtorskih pravic.

Če bi želeli uporabiti neko gradivo, ki ni naše, in ga nekje javno objaviti, moramo za dovoljenje prositi avtorja. Če je avtor prodal avtorske pravice, potem moramo za dovoljenje vprašati lastnika avtorskih pravic, ki je te pravice kupil.

Pri uporabi različnih virov moramo biti zelo previdni, saj lahko avtorji ali lastniki avtorskih pravic ob kršitvah ukrepajo tudi s tožbo. Zato

se moramo zavedati, da za kršenje avtorskih pravic lahko kazensko odgo-varjamo.

Vir slike: <https://wpclipart.com/>.

Obstaja ogromno gradiv, katerih dele lahko tudi predstavimo npr. v seminarski nalogi, raziskovalni nalogi, v predstavitvi, ki jo delimo z drugimi ..., vendar se moramo prej poza-

nimati, kaj se ob tem zahteva. Smiselno je, da izberemo gradiva, ki od nas zahtevajo le navedbo avtorstva. To pomeni, da napišemo literaturo ali vir, od koder smo prevzeli besedila, glasbo itd.

Če tega ne naredimo, pomeni, da smo delo nekoga drugega predstavili kot svoje delo. Si predstavljaš, da bi vložil/-a ogromno truda v pesem, katere glasbo in besedilo si sam/-a napisal/-a, nekdo pa bi jo vsem v razredu brezhibno odigral ali odpel, kot da je njegova? Ja, to se dogaja pogosto. In ne samo v glasbenem svetu. Temu pravimo **PLAGIATORSTVO**. Obravnava se kot kaznivo dejanje.

Tudi učitelji objavimo v kakšni reviji ali na spletu dela svojih učencev in učenk. Za dovoljenje najprej vprašamo tebe, nato pa še tvoje starše. In vedno zraven zapišemo ime učenca oz. učenke, ki je avtor/-ica določenega dela.

Obstaja celo Zakon o avtorski in sorodnih pravicah, ki tovrstne pravice ureja in avtorje ščiti. S spoštovanjem in zaščito avtorskih pravic pa se ukvarja tudi Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino.

Seveda od tebe ne pričakujemo branja zakonov in povezovanja z določenimi uradi, vsaj ne še sedaj 😊.

Vir slike: <https://pixabay.com/>.

Vsekakor pa moraš tudi ti spoštovati avtorske pravice. Kadar si v dilemi, imaš okrog sebe ljudi, na katere se lahko obrneš. Učitelji/-ce ali knjižničarki ti bodo znali pomagati in svetovati, kako lahko nekaj predstaviš, ne da bi kršil/-a avtorske pravice, kje poiščeš podatek o tem, ali nekaj lahko povzameš ali ne itd.

Avtorska dela so zaščitena zelo dolgo. Če nekdo od nas danes napiše pesem, bo avtorsko zaščitena do njegove smrti in še 70 let po njegovi smrti. Tako določa Zakon o avtorski in sorodnih pravicah.

V besedilu si opazil/-a kar nekaj slik. Te slike so bile vzete iz strani, kjer slike lahko uporabimo brez kršenja avtorskih pravic. Nekatere slike so iz strani, ki zahtevajo le navedbo avtorstva, pri drugih pa gre za PROSTA DELA. To so dela, ki jih lahko brez plačila ali dovoljenja avtorja kopiramo, predelujemo, javno izvajamo in razstavljamo. Ne glede na to je prav, da vedno navedemo vir ali literaturo.

Kako pa je z idejami? Ali so tudi te zaščitene?

Vir slike: <https://www.vecteezy.com>.

Ne, sama ideja oz. zamisel ni avtorsko zaščitena. Avtorska pravica varuje način, kako je ta ideja oz. zamisel izražena oz. predstavljena. Besede/barve/oblike/note morajo biti izbrane in urejene na izviren način.

Naj ti ponudimo nekaj strani, kjer lahko izbiraš slike in glasbo, ne da bi kršil/-a avtorske pravice:

- <https://publicdomainvectors.org/en/> (hvaležni so ob navedbi povezave do njihove strani)
- <https://pixabay.com/> (hvaležni so ob navedbi povezave do njihove strani)
- <https://www.freemusicpublicdomain.com/> (zahtevana je navedba povezave do strani)

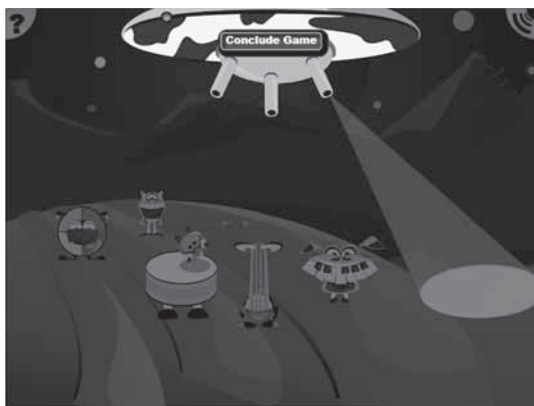
Sedaj pa preveri, ali si se naučil/-a kaj novega o avtorskih pravicah.

Na povezavi **MOJA GLASBENA SKUPINA** te čaka igra v obliki kviza. Tvoja naloga je, da sestaviš glasbeno skupino.

Navodilo za igro:

1. Če na vseh 6 vprašanj odgovoriš pravilno, bo imela tvoja glasbena skupina 6 članov, sicer jih bo manj.
2. V igro vstopiš s klikom na gumb
3. Z reševanjem začneš tako, da klikneš z miško na tipko
4. Ko se pokažejo trije vesoljčki, s klikom na vsakega od njih poslušaj, katero glasbo bo vnesel v tvojo skupino. Izbereš tistega, ki ti je najbolj všeč, in z miško klikneš na tipko
5. Izpišejo se vprašanje in odgovori. Klikneš na pravilni odgovor in pritisneš tipko
6. Spodaj se ti izpiše pojasnilo k rešitvi. Ko prebereš pojasnilo, ponovno klikni
7. Dobil/-a si novega člana glasbene skupine. Če položiš miško nanj in stisneš levi gumb na miški, svojega člana lahko odložiš bolj v ozadje, bolj naprej, bolj levo, bolj desno ... Če je bolj zadaj, bo igral tišje, če je bolj spredaj, bo igral glasneje.
8. Ponoviš krog s klikom na tipko
9. POMEMBNO: Ko odgovoriš na 6. vprašanje in klikneš , se ti izpiše na vrhu . To pomeni, da si prišel/-la do konca. **PREDEN KLIKNEŠ NA TALE GUMB**, te učiteljice in knjižničarka prosimo, da nam pošlješ fotografijo svoje glasbene skupine. Ko pritisneš na zgornji gumb, vesoljčki namreč izginejo.

Držimo pesti, da boš uspešno sestavil/-a svojo glasbeno skupino. Tale je naša.

Vir slike: <https://www.wisc-online.com/users/sandrasvetina2/games/110299/moja-glasbena-skupina>.

Zdaj ti je najbrž že jasno, da je tudi vsa glasba, ki nastaja v tem času, avtorsko zaščitena. Pravzaprav je avtorsko zaščitena vsa glasba, ki je nastala v zadnjih 70-ih letih. Govorimo seveda o zabavni in klasični glasbi.

Trgovski centri, gostilne, bari, športni centri ... glasbe ne smejo predvajati brez dovoljenja organizacije, ki se imenuje SAZAS. Za to, da lahko predvajajo najrazličnejšo glasbo, morajo plačati prispevek. Del njihovega prispevka dobijo avtorji glasbe.

Vir slike: <https://www.sazas.org/>.

Organizatorji raznih prireditev (koncertov, glasbenih prireditev na prostem, srečan glasbenih skupin in zborov) morajo le-te predčasno prijaviti in posredovati natančen seznam skladb, pesmi (z vsemi podatki o avtorjih). Na podlagi tega plačajo denarni prispevek.

Vir slike: <https://pixabay.com>.

Oglej si kratek film o tem, kako organizacija SAZAS ščiti avtorske pravice svojih članov. Najdeš ga tukaj.

Za prireditve, ki potekajo na šoli, ni treba plačevati prispevkov za avtorske pravice. Kadar nastopamo zunaj šole, pa moramo posredovati vse podatke o pesmih in skladbah, ki jih bomo izvajali. To velja tudi za glasbo, ob kateri npr. izvajate plesne točke naši učenci.

Kadar naš zbor zunaj šole izvaja delo katerega od skladateljev, ki ni nastalo pred več kot 70 leti, moramo dobiti dovoljenje za izvajanje pesmi s strani skladatelja ali pa založbe, ki je od njega odkupila avtorske pravice.

Notnega gradiva načeloma ne smemo fotokopirati, razen če nam to dovoli založba, ki je note izdala. Za potrebe raznih tekmovanj pa moramo pri založbi naročiti in plačati parte za vse pevce.

Vir slike: <https://www.vecteezy.com>.

Kako pa je z ljudsko glasbo?

Najbrž si si odgovoril/-a že kar sam/-a. Ljudska glasba »pripada«¹ vsem nam.

Avtorji ljudskih pesmi, plesov, godčevskih »viž«² niso znani.

Pomembno je, da poslušamo, izvajamo, predvsem pa ohranjamo bogato ljudsko glasbeno zapuščino. Naši predniki so jo po ustnem izročilu predali kasnejšim generacijam ... tudi tebi in vsem nam. Naša dolžnost je, da jo ohranimo za poznejše rodove.

Zato bomo v zadnjem delu tega kulturnega dne prisluhnili godčevski melodiji in ob njej »zaplesali«.

Nalogo pravzaprav že poznaš. V prejšnjem tednu si moral/-a prisluhniti melodiji Mazurke

in naštudirati gibanje po grafični partituri (v delovnem zvezku, na strani 101). Na videouru GUM v tem tednu si za lažje delo s partituro dobil/-a podrobno razlago, kako se lotiti »dela«.

Če CD-ja s posnetkom Mazurke ne najdeš doma, si pomagaj s posnetkom v spletni učilnici GUM.

Svojega izvajanja ni potrebno posneti in nam ga posredovati, bomo pa skupaj zaplesali takoj, ko se vrnemo v šolo. Tako bomo preverili, ali si res opravil/-a tudi to, zadnjo nalogo KD. Skupaj bomo izdelali kriterije in vaše izvajanje, če boste tako želeli, lahko tudi ocenili.

Vir slike: <https://www.vecteezy.com>.

Tako, sedaj pa še čisto za konec ena zanimiva in resnična zgodba. Zgodila se je leta 2011. Govori o opici iz rodu makakov, z imenom Naruto. Naruto se je med fotografiranjem približal fotoaparatu fotografa Davida Slaterja in naredil kar nekaj selfijev. Sodni spor okrog tega, kdo ima avtorske pravice zanje, se je

vlekel kar 6 let. Tukaj si lahko prebereš, za kaj točno je šlo, in si ogledaš enega od Narutovih številnih selfijev.

Vir slike: <https://pixabay.com>.

Tako, sedaj pa smo čisto zares pri koncu. Tukaj pa je še zadnja naloga zate. Ne glede na to, kakšno je vreme zunaj, svež zrak dobro dene prav vsakemu od nas. Vzemi si 15 do 30 minut in skoči malo ven. Ob tem pa »prisluhni glasbi« našega mesta in narave.

Vir slike: <https://wpclipart.com>.

Pripravili:

Polona Guček Skrbinek in Sandra Svetina

Viri slik, igre in križanke

Križanka, izdelana po predlogi: <https://puzzel.org/>.

Igra – kviz *Glasbena skupina*, izdelana po predlogi: <https://www.wisc-online.com/>.

Slike (samo tiste brez licence (brezplačno – Free), a

zahtevajo navedbo avtorstva): <https://www.vecteezy.com/>, <https://wpclipart.com/>.

Slike (samo tiste brez licence, ki ne zahtevajo navedbe avtorstva): <https://pixabay.com/>.

Viri besedila

Pavlič Jerič, A. (2017, September 12). *Primer »opičji selfi« končan – zmagal je fotograf*. RTV SLO. Zanimivosti. <https://www.rtvsllo.si/zabava-in-slog/zanimivosti/primer-opicji-selfi-koncan-zmagal-je-fotograf/432294>.

Pesek, A. (2018). GLASBA DANES IN NEKOČ 7, samostojni delovni zvezek za 7. razred osnovne šole. Ljubljana: Rokus Klett.

Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino. (b. d.). *Odgovori na pogosta vprašanja*. Avtorska pravica. <http://www.uil-sipo.si/uil/dodatno/koristni-viri/pogosta-vprasanja/avtorska-pravica/>.

WIPO (2011). *Uči se iz preteklosti, ustvarjaj prihodnost. Umetnost in avtorska pravica*. Urad Repub-

like Slovenije za intelektualno lastnino. <http://www.uil-sipo.si/uil/dejavnosti/informacijske-storitve/publikacije/>.

YouTube (2011, Marec 24). *YouTube Copyright School*. [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=InzDjH1-9Ns>.

Zakon o avtorski in sorodnih pravicah (2007). *Uradni list RS*, št. 16/2007, 68/2008, 110/2013, 56/2015, 63/16 – ZKUASP, 59/2019. <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO403>.

Združenje SAZAS (2018, Maj 8). *Zaščita Avtorske Pravice SAZAS*. [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=-FmuroHK1pc>.

PRILOGA 2

POVRATNA INFORMACIJA OTROK

Današnji kulturni dan sem preživel zelo dobro, saj sem se veliko naučil o avtorskih pravicah. Bilo je tudi zabavno. Igrica mi je bila všeč, saj je bila zelo poučna, hkrati pa sem preveril svoje znanje. Večina besedila, ki sem ga prebral, je bilo zelo zanimivo, npr. da je avtorska pravica veljavna vse življenje avtorja ter 70 let po njegovi smrti! To me je fasciniralo hkrati pa tudi navdušilo.

Filip J.

Današnji kulturni dan se mi je zdel poučen. Izvedela sem nekaj novih stvari. Zdi se mi pomembno, da otroci teh let izvejo, kaj so avtorske pravice, saj se večina stvari dogaja samo še na spletu.

Katjuša K.

V priponki imate sliko (dokaz) dela, kulturni dan mi je bil zelo všeč in zelo veliko sem se naučil o avtorskih pravicah. Ljub mi je bil del z opico, ker me je spravil v dobro voljo.

Lev F.

V današnjem dnevu dejavnosti smo se s sošolci učili o pomenu avtorskih pravic. Izvedeli smo, da so avtorske pravice v veljavi za vse izdelke, ki so izvirni, na primer ples, glasba, risba ... Izvedeli smo tudi, da avtorske pravice lahko trajajo do 70 let po avtorjevi smrti in da si lahko tožen, če kršiš avtorske pravice.

Celoten dan se mi je zdel zanimiv in edinstven, saj smo prvič obdelovali takšno temo.

Tudi igra, ki smo jo morali opraviti, je bila zanimiva. Bil sem uspešen, saj sem dobil 5 od šestih glasbenikov.

Taras K.

Tadeja Česen Šink

Šolska knjižničarka Marta Grkman Repolusk prejela priznanje Občine Kamnik za leto 2020

Pred štirimi leti smo v reviji Šolska knjižnica objavili odmev z naslovom »Nagrada sončnica na rami v roke šolski knjižničarki Marti Grkman Replusk«. Ker imenovana šolska knjižničarka ne počiva na lovorikah, ampak pridno dela, ustvarja in še naprej navdihuje mlade bralce, letos poročamo o novi nagradi, ki jo je prejela. Gre za srebrno priznanje Občine Kamnik za izjemno pedagoško delo na področju bralne kulture in pozitivno, ustvarjalno ter kakovostno sooblikovanje kamniške kulture.

Marta Grkman Repolusk je knjižničarka na Osnovni šoli Toma Brejca Kamnik. Kot je v utemeljitvi nagrade zapisala Komisija za mandatna vprašanja, volitve in imenovanja Občine Kamnik, se njeno »izjemno pedagoško delo na področju bralne kulture odraža v pedagoški inovativnosti. Vzgajanje bralcev namreč vedno poveže z družinskimi dejavnostmi in s tem v knjižno kulturo vključuje starše. Ima visoko zavest o pomenu bralne kulture in pismenosti, zato učenke in učence vključuje v krožke, dejavnosti, natečaje in tabore. Njeno delo je hkrati inovativno, saj oblikuje izvirne in samosvoje projekte, odmevno, saj v dejavnosti vključuje celo šolo, učiteljice, učitelje in starše, ter kakovostno, saj je zasnovano premišljeno glede na ciljne skupine, motivacijske in doživljajske elemente in usmerjeno k dobri literaturi. Šolsko knjižnico odpira navzven in jo povezuje z različnimi partnerstvi. S svojim delom je presešla zgolj službene obveznosti, saj učenke in učence aktivno spodbuja k razvoju in ustvarjalnosti ter na ta način zaznamuje tudi lokalno skupnost. Njeni inovativni šolski programi so Branje je potovanje, Rad imam knjižnico in Noč branja, prireja doživljajsko in ustvarjalno obarvane popoldanske prireditve za učenke in

Marta Grkman Repolusk (Foto: Neža Grkman)

učence ter starše, pod njenim mentorstvom pa so učenke in učenci petkrat prejeli nagrado na natečaju Bralnice pod slamnikom.

Marta Grkman Repolusk je znana tudi po sodelovanju v lokalni skupnosti. Skupaj s Knjižnico Franceta Balantiča Kamnik je v preteklosti pripravila otroške delavnice, predstavitve knjig, od 2018 pa je vključena v programski odbor Križnikovega pravljirnega festivala. Ustvarjalno žilico in smisel za povzemanje ljudi s kulturno dediščino je pokazala z organizacijo Diversity sejmov, s katerimi je od 2013 sodelovala na osrednjih kamniških prireditvah: Kamfest, Dnevi narodnih noš in oblačilne dediščine, Eko tržnica, Veronikin tek, novoletni Kamnik in Čarobni dan v Arbore-

tumu Volčji Potok. Poleg naštetega organizira predstavitev in prodajo rokodelskih in ročnih izdelkov, s čimer spodbuja oživljanje kulturne dediščine kot podjetniške dejavnosti, ter od 2014 ustvarjalne in literarne večdnevne taborne za otroke zadnjega triletja osnovne šole.«

Občinska priznanja se sicer podeljujejo ob občinskem prazniku marca. Ker občina zaradi epidemije takrat ni mogla pripraviti proslave ob občinskem prazniku, so želeli priznanja občinskim nagrajencem podeliti ob dnevu Rudolfa Maistra, 23. novembra. A razmere druženja znova niso omogočile, zato so posneli priložnostni film in pripravili virtualno proslavo.

Na proslavi se je Marta Grkman Repolusk v obliki videoposnetka z naslednjimi besedami zahvalila za prejeto nagrado: „Upam, da sem v otrocih pustila drobno sled, da sem morda zanetila iskrico navdušenja nad branjem, morda odstrla košček prijaznosti in ga zbudila v ljudeh, ki jih na poti srečujem. Vesela bom, če bom med mladimi koga navdušila in bo nadaljeval moje delo. Iskrena zahvala pa velja vsem prijateljem, stanovskim kolegom in družini, ki so moj navdih in moja ljubezen.“

Marti Grkman Repolusk iskreno čestitamo za prejeto nagrado. ●

Andreja Urbanec

Simpozij Društva Bralna značka

Letošnji simpozij Društva Bralna značka z naslovom »60 let branja pod površjem« je potekal (tako kot večina dogodkov v tem trenutku) prek spletnega orodja Zoom. Sprva je bil dogodek načrtovan na dan odprtja Slovenskega knjižnega sejma, ker pa ga zaradi razmer ni bilo moč izpeljati v običajni obliki, je na spletu potekal v popoldanskih urah kar štiri dni, od torka, 24. 11. 2020, do petka, 27. 11. 2020.

V teh štirih dneh so slušatelji lahko prisluhnili izjemno zanimivim predavanjem. Prvi dan je z nagovorom najprej začel predsednik društva Marko Kravos, potem pa nadaljeval svoje razmišljanje z naslovom »Knjiga: datum in kraj rojstva in jeziki, v katerih živi«. V nadaljevanju sta sledili dve predstavitvi. Programe in projekte Bralne značke sta predstavili Manca Perko in Petra Potočnik, 15. cikel Mega kviza pa Kristina Picco. Drugi dan sta se z obširnejšima predavanjema predstavila najprej dr. Gaja Kos, nato še Boštjan Gorenc. Prva je obravnavala take in drugačne slikanice, ki so na tržišču, misli pa strnila pod naslovom

»O trapastih, nesmiselnih ali celo likožerskih knjigah in drugih slikaniških izzivih«, Gorenc pa je ob različnih primerih knjig skušal pokazati »kako globoko reže humor«. Tretji dan je Vojko Zdravec obširneje predstavil zgodovino nastajanja Priročnika za branje, ki ga vsako leto pripravi Mestna knjižnica Ljubljana - Pionirska, in popeljal skozi pester nabor naslovov priročnika v preteklih letih. Predzadnji dan je zaključila mag. Tilka Jamnik, ki je svoje predavanje strnila v naslov »Kakovostna mladinska književnost kot izziv mladim in odraslim« ter nanizala mnoge zanimive naslove. Zadnji, četrti dan se je začel s predavanjem dr. Veronike Rot Gabrovec, ki je na hudomušen način napeljala na »Bralna pota in brezpotja«, simpozij pa se je sklenil z okroglo mizo, ki jo je spretno moderirala Darka Tancer Kajhnih.

Kljub vsem izzivom, ki jih prinaša komunikacija na daljavo, je bil simpozij zelo dobro organiziran, tako da vsem predavateljem in ne nazadnje organizatorjem iskrena hvala in čestitke za izpeljavo. ●

Tina Pajnik

Branje v tujem jeziku s knjižicami Ladybird

V četrtek, 22. oktobra 2020, je ob 16.00 uri potekal spletni seminar z naslovom Branje s knjižicami Ladybird. Seminar je organizirala založba DZS v sodelovanju z založbo Penguin Random House. Vsako leto se učenci in dijaki lahko udeležijo tekmovanja EPI bralna značka, ki je v tem šolskem letu predvideno marca 2021. Mentorji bralne značke so praviloma učitelji, ki poučujejo tuji jezik, vendar se šolski knjižničarji posredno vključujemo v sam proces izvedbe tekmovanj z naročanjem gradiv, obdelavo, katalogizacijo, izposajo in z medpredmetnimi urami knjižničnih informacijskih znanj. Na nekaterih šolah so oblikovani tudi koticiki s knjižničnim gradivom v tujih jezikih.

Spletni seminar v angleškem jeziku je vodila Vanessa Rice Esteves, predavateljica z več kot dvajsetletnimi izkušnjami poučevanja angleščine. Predstavila je pomen branja pri

zgodnjem poučevanju tujih jezikov, saj s pomočjo zgodb razvijamo komunikacijske spretnosti, se učimo novih besed, razvijamo empatijo ob identifikaciji s književnimi osebami, se učimo o svetu, ki nas obdaja. Pri učenju tujih jezikov lahko s pomočjo kratkih pravljič vpeljemo tudi novo besedišče in razvijamo začetno opismenjevanje, besedilu v knjigi sledijo naloge za preverjanje, ki se nanašajo na prebrano besedilo. Na seminarju so bili predstavljeni primeri obravnave besedila iz ene od knjižnic iz zbirke Ladybird. Sama zbirka se vsako leto posodablja, knjižice imajo označene stopnje zahtevnosti na platnici, število besed in so barvno usklajene glede na stopnjo znanja bralca. Učiteljem in ljubiteljem branja nudijo spletno podporo na strani <https://www.ladybirdeducation.co.uk>, kjer je mogoče dobiti tudi avdioposnetke in drugo gradivo. ●

Judit Zágorec - Csuka

Narodnostno knjižničarstvo v Pomurju

Strokovna monografija Judit Dr. ZÁGOREC - CSUKA: *Nemzetiségi könyvtárügy a Muravidéken : tanulmányok, kritikák, interjúk*. Lendva: Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet; Lendava: Zavod za kulturo madžarske narodnosti; Lendva: Muravidéki Magyar Tudományos Társaság = Lendava: Društvo prekmurskih madžarskih znanstvenikov in raziskovalcev, 2019.

Strokovna monografija bibliotekarke dr. Judit Zágorec - Csuka z naslovom *Nemzetiségi könyvtárügy a Muravidéken : tanulmányok, kritikák, interjúk* (Narodnostno knjižničarstvo v Pomurju) vsebuje strokovne članke, kritike in intervjuje v madžarskem jeziku, ki so nastali pred dobrim desetletjem in so bili napisani za domače in mednarodne konference ter objavljeni v slovenskih in madžarskih strokovnih revijah in zbornikih. Vsebina knjige je tematsko razdeljena na štiri poglavja:

1. **Zgodovina knjižničarstva:** Partnerski odnosi v obmejni regiji med Slovenijo in Madžarsko oziroma med knjižnicami v Pomurju in v županijah Vas in Zala; Delovanje madžarskih knjižnic v Lendavi od konca 19. stoletja do srede 20. stoletja; Šolske knjižnice v Pomurju, kjer živi madžarska narodnost; Strokovne kompetence knjižničarjev madžarske narodnosti v kulturnem življenju narodnosti v Sloveniji
2. **Zgodovina knjige:** Izdajanje madžarskih knjig v Pomurju v prvem desetletju 21. stoletja med letoma 2000 in 2013; recenzija knjige spominov znanega slikarja, grafika in pisatelja lendavskega rodu Zoltána Gáborja z naslovom *Grenko-sladki spomini/Keserőédes emlékek*; študijo o prvi tiskani knjigi pridig iz leta 1573 v madžarskem jeziku z naslovom *Misli Györgya Kultsárja* o pripravi na

smrt. Študija je bila napisana ob 500. obletnici reformacije v Lendavi (*Gondolatok Kultsár György A halálra való készületről rövid tanóság 1573-ban kiadott prédikációs könyvéről a reformáció 500 éves jubileuma kapcsán*).

3. **Sociologija branja:** Bralne navade učencev madžarske narodnosti na Dvojezični osnovni šoli I Lendava; Doživetja obveznega branja ob knjigi Bodi dober do smrti/*Légy jó mindhalálig* v izbrani sredi učencev Dvojezične osnovne šole I Lendava; Pomen in vpliv branja.
4. **Intervjuji, kritike** o madžarski literaturi v Pomurju, o slovenski prevedeni literaturi ter o knjigah pesnikov iz sosednjih županij Zala in Vas na Madžarskem.

Avtorica, bibliotekarka dr. Judit Zágorec - Csuka, je študirala madžarski jezik s književnostjo in bibliotekarstvo na Filozofski fakulteti Loránd Eötvösa v Budimpešti. Zaposlena je kot knjižničarka na Dvojezični osnovni šoli I v Lendavi. Leta 2006 je doktorirala na Filozofski fakulteti Univerze Loránd Eötvösa v Budimpešti z disertacijo *A szlovéniai magyar könyvkiadás-, sajtó- és könyvtártörténet 1945-től 2004-ig/Zgodovina izdajanja madžarskih knjig, publicistike in knjižničarstva od leta 1945 do 2004 v Sloveniji*, ki je leta 2007 izšla tudi v knjižni obliki kot monografija z obsežnim povzetkom v slovenščini. Od leta 2012 je habilitirana lektorica za madžarski jezik na Oddelku za prevodoslovje na Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru, od leta 2013 pa je predavateljica. Leta 2016 je končala specializacijo iz razvojne biblioterapije na Univerzi v Kaposváru. Judit Zágorec - Csuka objavlja tudi pesmi, izdala je več madžarskih in slovenskih pesniških zbirk in tudi prozna dela. ●

Razširjajmo znanje

~~31,40 €~~
15,70 €

~~15,00 €~~
12,00 €

~~24,50 €~~
4,90 €

~~19,70 €~~
9,85 €

Ugoden
nakup strokovne
literature
v **MARCU**
in **APRILU**

Dopolnite svojo strokovno knjižnico z ugodnim nakupom.
Izbor **prek 50 znižanih publikacij** najdete na spletni strani
www.zrss.si/zalozba/knjigarnica.

Iz knjig
do vaših
učencev

~~20,00 €~~
16,00 €

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

Naročanje:

P Zavod RS za šolstvo, Poljanska c. 28, 1000 Ljubljana
T 01 300 51 00
F 01 300 51 99
E zalozba@zrss.si
S www.zrss.si

facebook ZRSS

twitter ZRSS